

1342.

A magyar Akadémia Nagyméltóságú Elnökségének!

Mélyen tisztelt Nagyméltóságú Elnökség!

Miódon hazánk vidékein az évi csapás következtében sujtoltak, részint a kormány, különösen pedig egyes feltehető gondoskodása folytán a bekövetkezéshozzá incesz és éhhalál ellen bízottak, a hazánál elszakadtan élő moldvai testvéreinkről nincs a ki gondoskodják; nincs kit ezek nyomora sora részvétele és szánalomra indítsa. Mi a kik itt követsen lájunkt a már már betörekedett nyomor, emberi és hazafini közeleseg, gyá-
nant ismerünk, hogy siralmas állapotokról tudomást seve, szán-
makra gyűjtseink valamit. Törekvésünk eredménye azonban fájda-
lom is mindent is nagyon csekély; a magyar hazába e belsőseben
küldött kéri felhívásunk is most midőn a hazai ügyek minde-
figyelmes és alapos igénybe vesznek: aligha kiálató szí nem lenne.

Ily állapotban bár, mi mégsem sehetjük, hogy moldvai incesz
testvéreinket kérésünkkel ne alkalmatlanságunk. És kihez
bármelyünk ezt inkább inceszi mint a Magyar Akadémia
Nagyméltóságú Igazgatóvárságához, mely hivatala s a menzsei Gond-
viselő által rendelve van hogy a nemzeti nyelv és hazai tud-
mány seve, a magyar nemzet és hazai több érdekeire is fi-
gyelve, mindentől hál alkatom nyílik, a hazafiniság fényes
erényeivel tündököljön.

A hazai körülmények közt melyek a jelen sz. borsai seve
s a jövőnk sz. keres reményességét hagyják; tudjuk, hogy a
Magyar Akadémia Nagyméltóságú Elnöksége még csak incesz-
vást sem sehet hogy a moldvai incesz magyarországi sz. for-
ma segélyben részesítsék, mint a melyben a bányai romlásokat
három éve a román kormány részvételével, midőn szánmakra, ajánlat
kegy borsosseve aranyat küldött. Az ily jóremény nemket
testvérekkel a nemzeti érdek és rokonságnak társában is újabb
hevélet és tartamot kölcsönöz. Mi kik hazánál sorsos borsos
szerelemünk belsőseivel a távolból nekünk: azon meggyőződésben
vagyunk hogy nekünk magyaroknak, rokonságainkon borsos
szerelemnek azok segíteni, az erkölcsi összeköttetést velők
fenn tartani: nemket sz. közeleseg.

E meggyőződés sugallása folytán, alázattal kérjük az Aka-
démia Nagyméltóságú Elnökséget, méltóságunk vagy magyar
vagy nyelviség felhívást inceszi a moldvai incesz magyarok
érdekeiben; méltóságuk továbbá a Kralovánoszi alapítvány
folyt. évi kamata's ezen nemzettestvéri segédlem megkezdé-
sét árszandva előpédál ragyogni. Mi kik minden hozsánk
küldött segédlem kiosztásáról megbízott elnökünk által
szánmakra magunkat közelesek, ha a Nagyméltóságú Elnökség
parancsolja, kiküldölünk egy megbízott társat a magyar falvak
szükségeinek részletes meggyőződés végett. De legközelebb
valna egyenesen pénzrel menne, a bajon rögtön segíteni. —

Talán nem csatlódnak ha úgy hisszük, hogy Magyar hazánk
révén az Akadémia Magyarléviságn elnöksége által eszt-
küldött segédlem, épen alkalomkor, a moldvai magyarság
telkében fölelevenítése lenne a magyar nemzetnek tartozó
önrendelkezésnek, s teljes megkezdése azon hazafiai törek-
vésnek, hogy a magyar hazu és nemzetét társul él. ezen ré-
vönök az idők körülményei szerint a hazában bent,
vagy a hazán kívül megmenekeszenek.

Alacsony kérsünk tekintetbe vétele s a moldvai
inocjes magyarok sorsát a Magyarléviságn Elnökség,
pártfogó Kegyeibe s hazafiságába esedezessen, mely
bizalmat önként.

Moldvában Galaczon okl. 10. 1866

A magyar Akadémia,
Magyarléviságn Elnökségének

Ellenjegyzé:

Cs. W. Maronj m.k.
missionarius

alacsony szolgái.
Csiki János, m.k.
bírótmányi elnök

Barna Mikály m.k.
Bírótmányi tag

968
1866

BERLIN, Datum des Poststempels. 1866.

P. P.

Das unterzeichnete Comité hat in seiner vom 16. Mai 1865 datierten Aufforderung zur Gründung einer Bopp-Stiftung die Verpflichtung öffentlicher Rechenschaft übernommen, und glaubt dieser, bei der zum Theil großen Entfernung der Beitragenden, durch die unten folgenden Mittheilungen am Besten zu genügen. Sie empfangen daher unter A. das Verzeichniß der sämtlichen Beitragenden mit Angabe des Beitrages, unter B. den Abschluß der Rechnung unsers Schatzmeisters (F. Dümmler's Verlags-Buchhandlung, Harrwitz & Gofsmann), die wir geprüft und richtig befunden haben; unter C. die am 16. Mai d. J. dem Jubilar überreichte Adresse und Schenkungs-Urkunde. Indem wir hiemit den herzlichsten und ergebensten Dank gegen alle Diejenigen verbinden, welche fern und nahe dem Unternehmen so reiche Unterstützung haben zu Theil werden lassen, bemerken wir noch, daß wir die Sammlung noch nicht als abgeschlossen betrachten, vielmehr gern bereit sind, auch noch weitere Beiträge für die Stiftung in Empfang zu nehmen. Das Statut derselben wird, sobald es die landesherrliche Bestätigung erhalten hat, u. A. in Kuhn's Zeitschrift für vergleichende Sprachwissenschaft veröffentlicht werden.

Wir haben die Ehre zu zeichnen

Das Comité für Gründung der Bopp-Stiftung.

Böckh. Ad. Kirchhoff. A. Kuhn. R. Lepsius. H. Müllenhoff. H. Petermann. E. Rödiger.
H. Steinthal. A. Trendelenburg. A. Weber.

A. Verzeichniß der Beiträge.

I. Deutschland.

1. Preussen.

Se. Majestät der König 200 Thlr.
Ihre Majestät die Königin 100 -
Ihre Königliche Hoheiten der Kronprinz und die
Frau Kronprinzessin 100 -
die Königl. Staats-Regierung 1500 -

Berlin. 2079½ -

- 1) die Stadt-Commune Berlin . . 1000.
- 2) aus der Akademie der Wissenschaften und der Universität in Berlin 649.

Benary 3 v. Bethmann-Hollweg 25 Böckh 10 du Bois
Reymond 5½ Borchardt 5½ Braun 20 Dieterici 5 Dorner 5½
Droysen 10 Ehrenberg 5 Ewald 5½ Erdmannsdörfer 2 Ewald 5½
Förster 2 Frerichs 5 Friedländer 25 Gerhard 10 Gneist 5
v. Gräfe 5 Haarbrücker 3 Hanssen 5 Haupt 25 Helwing
10 Hengstenberg 5½ Henoch 2 Heydemann 3 Hirsch 3
Hofmann 10 Homeyer 17 Hotho 3 Hübner 2 Johäntgen 2
Jordan 2 Jüngken 5 Kiepert 10 Kirchhoff 10 Kleinert 3
Köpke 5 W. R. Kranichfeld 3 Kronecker 5½ v. Langenbeck
5 Lepsius 25 Lieberkühn 2 Magnus 10 Martin 5 Mefsner
3 J. B. Meyer 2 Mommsen 10 Müllenhoff 11½ C. J. Nitzsch
5 Ohm 3 v. Olfers 10 Olshausen 10 Parthey 25 Pertz 5
Petermann 10 Peters 3 Pinder 5½ v. Ranke 10 v. Raumer
10 Reichert 11½ Riedel 10 Riefs 5½ Rödiger 20 Romberg
5 G. Rose 3 Rudorff 11½ W. Schott 3 J. Schulze 10
Schultz-Schultzenstein 3 Steinmeyer 5 Steinthal 25 Straufs
5 Trendelenburg 25 Twisten 5 Vatke 5 Virchow 5 Waa-
gen 2 Weber 25 Weierstrafs 5½.

- 3) aus andern Kreisen Berlins 430½.

Dr. Abraham 5 Dir. August 1 Banquier E. Bendix 5 W. Ber-
ger ½ Dir. Bonnell 2 Corporation der Berl. Buchhändler (unter

den Mitgliedern gesammelt) 106 Dr. Dahms 3 deutsche Gesell-
schaft 20 F. Dümmler's Verlagsbuchhandlung 50 (und alle
Druckkosten) stud. Eggeling 3 Gesellschaft für das Studium
der neueren Sprachen 30 stud. Goldschmidt 5 Buchhändler
W. Grube 5 Dr. H. Heydemann 1 Rentier M. Jacoby 5
Oberlehrer Kersten 1 Prof. Ad. Kuhn 25 Geh. Commerz.-Rath
F. W. Krause 10 Prof. Larsow 2 Prof. Lazarus 10 Leisering ½
Dr. F. A. Leo 25 Frau Ober-Cons.-R. Marheinecke 3 Dr. E.
Martin 2 Geh. Commerz.-Rath Alex. Mendelssohn 50 Leg-
Rath Dr. C. Meyer 10 Buchhändler Dr. van Muyden 3½ Fa-
brikant Nauen 10 Dr. Pappenheim 1 Geh. Commerz.-Rath
George Prätorius 28½ Prof. Selckmann 1 Prof. Tellkamp 5
stud. Wolff 2.

Aachen. Dr. Savelsberg 2.

Aschersleben. Dr. E. Grofse 1.

Bonn. Comité: Lassen, Naumann, Reusch, Schlottmann 76.

Achterfeldt 1 Brandis 2 Delius 5 Dieringer 2 Freudenberg
1 Gildemeister 3 Hälschner 1 Heimsöth 2 Humpert 1 Jahn 2
Kaufmann 1 Ketteler 1 Knoodt 1 Kortegarn 1 Kortum 1
Kraft 2 Landolt 1 Lange 1 Lassen 12 Lörsh 1 Men-
delssohn 1 Nasse 1 Naumann 2 Neuhäuser 1 Nicolovius 1
v. Noorden 1 Preyer 1 Ed. Rapp 1 Reusch 5 Rindfleisch 1
Ritter 1 Roth 1 Schaaffhausen 2 Schäfer 1 Schlottmann 5
Schlüter 1 Schopen 1 Simrock 1 v. Sybel 1 v. la Valette 1
Walter 1 Welcker 2 Wüllner 1.

Breslau. 222.

ungenannte Geberin 2 Fr. Haase 5 M. Hertz 2 B. Rum-
pelt 1 Schmölders 10 Director Schönborn 2 Ad. Stenzler
25 von demselben der Stiftung überwiesenes schriftstelleri-
sches Honorar 175.

Cöln. Sammlung durch Prof. Düntzer 7.

Dr. Eickholt 1 Professor Düntzer 3 Dr. Fulda 2 Dr.
Schwitz 1.

969
1866

Colberg. Dir. Stier	1.
Conitz (Westpreußen). Director Göbel	5.
Danzig. Sammlung durch Dr. Mannhardt	50½.
Prediger A. Bertling 1 Professor Dr. Brandstätter 1 Dr. Brandt 1 Dr. Brefsler 1 Holzhändler Albert Claassen 1 Holzhändler Fr. Claassen 2 Kaufmann H. W. Conwentz 3 Dr. Cosak 1 Prof. Dr. Czwalina 1 Kaufmann R. v. Dühren 1 Dr. Eichhorst 1 Director Dr. Engelhardt 1 Dr. med. Hein ½ Prof. Dr. Herbst 1 Stadtrath D. Hirsch 2 Dr. Laubert ½ Dir. Lehmann 1 Dr. W. Mannhardt 2 Justizrath Martens 5 Oberlehrer Menge 2 Kaufmann J. Momber 1 Fabrikant E. v. Nielsen 1 Dr. Panten 1 Dr. H. Prutz 1 Prof. Dr. Röper 1 Brauereibesitzer Rohhoff 3 Dr. Schulz ½ Dr. Stein 1 Kaufmann W. Sudermann 1 Professor Dr. Tröger 1 Kaufmann R. Wendt 5 Oberbürgermeister Geh. Rath v. Winter 3 Dr. Wulckow 1 Kaufmann C. H. Zimmermann 1.	
Greifswald. Sammlung durch Prof. A. Höfer	40½.
Becker 1 Biese (Putbus) ½ Dorschel 1 George 5 Grohe 1 Höfer 5 Lademann 1 Lothholz (Putbus) 1 Nitzsch 5 Pyl 3 Reuter 1 Schmeckebeer (Demmin) 3 Schömann 3 Usener 9 Vogel 1.	
Gütersloh bei Minden. Dr. A. Muncke	1.
Halle a. S.	45.
Dümmler 25 Hupfeld 5 Jacobi 2 Pott 10 Wuttke 3.	
Liegnitz.	8.
Dr. Dietrich und Oberlehrer Nowack 3 Dr. Fröhde 5.	
Magdeburg. Dr. Gerland	2.
Münster (Westph.). Sammlung durch Prof. Storck	97½.
Altum 1 Berlage 5 Bisping 3 Bönninghausen 3 Capenberg 4 Deycks 3 Friedhoff 1 Hagemann 5 Heis 5 Hittorf 2 Jele 3½ Karsch 5 Niehues 2 Pügel 5 L. Reinke 5 L. Reinke 7 Rospatt 3 Schlüter 3 Schwane 2 Schwerdt 2 Stöckl 6 Storck 5 Treitz 2 Winiewski 5 ein kleiner Kreis wissenschaftlich strebender Freunde 10.	
Oppeln. Dr. Ochmann	5.
Schul-Pforta.	16.
Corssen 3. Sammlung im Lehrer-Collegium 13.	
Neu-Ruppin. Director Dr. Schwartz	2.
Schneidemühl. Dr. Ebel	2.
Soest. Sammlung durch Dr. Legerlotz	31½.
Gymn. Bindel Gymn. Brüggemann Gymn. Brundert Bürgermeister Cöster Frau Dornstedt Dr. Duden Lehrer Fix Fr. Freiligrath Gymn.-Lehrer Graul Gymn.-Lehrer Grönmeyer Seminar-Dir. Hasse Gymn. Höning Gymn. Keller Prof. Koppe Dr. Legerlotz Frau Dr. Legerlotz Fr. Lehmostedt Ger.-Rath Ley Dr. med. Marcus Reg.-Rath Meyerhoff Dr. Preufse Gymn. Rahlenbeck Gymn.-Lehrer Schenk Kaufmann Spiegel Dr. med. Stute Oberlehrer Vorwerck.	
Stargardt. Frau Mathilde Wendt, geb. Bopp	15.
Stettin.	6.
Dr. Pauli 5 Dr. J. Schmidt 1.	
Worbis. Kreisrichter Wilhelm Bopp	5.
Preussische Consuln im Auslande	20.
Dr. Blau in Sarajewo 10 Dr. Rosen in Jerusalem 10.	
Preußen in Summa 4640.	

2. Deutsch-Oesterreich.

Gratz. Prof. Schenkl	2.
Innsbruck. Prof. Jülg	5.
Leitmeritz. Prof. Petters	4½.
Prag. Dr. Grohmann	30.
Toschen (Schlesien). Prof. Burchard	2.
Wien. (53 Thlr. und 13 Fl., verwerthet zu 8½ =)	61½.
Dr. Gompertz 10. Prof. Hofmann 5 Fl. Ritter v. Miklo-	

sich 30 Dr. F. Müller 3 Fl. und 3 Dr. F. Starck 5 Fl. Prof. Vahlen 10.

Deutsch-Oesterreich in Summa 104½.

3. Sachsen (Königreich und Herzogthümer).

Se. Majestät der König	200 Thlr.
Altenburg.	27.
Geh. Rath v. d. Gabelentz 25 Dr. Schulze 2.	
Dresden.	23.
Sammlung durch Professor Fleckeisen 10 (Fleckeisen 2 Hütsch 2 Jancovius 1 Klee 1 Pfuhl 2 Scheibe 2) Prof. Flügel 3 Prof. Förstemann 5 Ch. H. H. Wright (british chaplain) 5.	
Jena. A. Schleicher	10.
Leipzig. Sammlung durch G. Curtius, L. Krehl	262.
Dr. Rud. Anger 5 Buchhändler Dr. A. A. Barth 5 Dr. H. Brandes 2 Buchhändler Fr. Brandstetter 2 Buchhändler F. A. Brockhaus 10 Dr. Hermann Brockhaus 25 Dr. G. Curtius 15 Buchhändler Alph. Dürr 5 Dr. A. Ebert 5 Buchh. Dr. W. Engelmann 5 Buchh. H. A. Felix 3 Buchh. K. F. Fleischer 5 Dr. H. L. Fleischer 5 Dr. Frege 2 Dr. G. Freytag 10 Buchh. H. Hartung 2 Buchhändler Dr. H. Härtel 5 Buchh. R. F. Hentschel 5 Buchh. E. G. Hermann 2 Buchh. L. K. Heubel 2 Buchhändler Dr. S. Hirzel 10 Dr. Kahnis 2 Buchh. H. Kirchner 5 Buchh. L. A. Kittler 2 Buchh. K. F. Köhler 5 Dr. L. Krehl 15 Buchh. C. B. Lorek 2 Dr. H. Lotze 5 Dr. Luthardt 2 Buchh. G. Mayer 10 Buchhändler C. W. A. Refelshöfer 2 Buchh. F. L. Rofsberg 2 Buchh. H. A. Rost 5 Buchh. O. A. Schultz 1 Buchh. G. E. Schulze 3 Buchh. C. B. Freih. v. Tauchnitz 10 Buchh. Karl Tauchnitz 10 Buchh. B. G. Teubner 10 Dr. C. Tischendorf 5 Buchh. F. C. W. Vogel 10 Buchh. F. L. F. Volkmar 3 Buchh. J. B. Vofs 5 Buchh. Fr. R. Wagner 3 Buchh. Albr. Wigand 10 Dr. F. Zarneke 5.	
Weimar.	13.
Buchhändler H. Böhlau 5 Dr. R. Köhler 3 Dr. Hugo Weber 5.	
Sachsen in Summa 535.	

4. Süd- und Südwestdeutschland.

Augsburg. Sammlung durch die Red. der A. A. Z.	8½.
Dr. Altenhöfer 2 zwei Lehrer der Studien-Anstalt zu Freising 3 Fl. Dr. E. Schlagintweit (München) 5.	
Erlangen.	19.
Sammlung durch R. v. Raumer 9 (J. Gerlach 5 Fl. 24 Kr. L. v. Jan 1 J. Müller 1 R. v. Raumer 4 Fl. 6 Kr. A. v. Scheurl 1 Fl. R. Stintzing 1 Delitzsch 5 Fr. Spiegel 5.	
Frankfurt a. M. Dr. L. Diefenbach	2.
Freiburg im Breisgau. (16 Fl. und 3 Thlr. =)	12½.
de Bary 1 Fl. Bücheler 1 Fl. Ecker 1 Fl. Fischer 1 Fl. Funke 1 Fl. Hecker 1 Fl. v. Kern 1 Fl. König 1 Fl. Kufsmann 1 Fl. Lexer 3 Fl. und 3 Thlr. Maier 1 Fl. Schinzinger 1 Fl. v. Treitschke 1 Fl. Werber 1 Fl.	
Giessen. Sammlung durch A. Dillmann	14.
Gafs 2 Fl. Dillmann 5 Fl. Hesse 2 Fl. Lange 3½ Fl. Lübbert 2 Fl. Lutterbeck 3½ Fl. Vullers 3½ Fl. Weigand 1 Fl. Zezschwitz 2 Fl.	
Heidelberg.	25.
K. L. Blum 10 Hitzig 5 A. Holtzmann 10.	
Mainz. (244 Fl. 40 Kr. =)	139½.
der Gemeinderath 100 Fl. der Verein für Kunst und Literatur 100 Fl. Director H. Bone Kaufmann Max Calman Kaufmann Samuel Goldschmidt Professor Klein Schul-Inspector Ch. Metzgen Domcapitular Dr. Moufang Dr. Schall Architekt Franz Schmitt Commerz.-Rath und Bürgermeister Fr. Schott J. Wetter (zusammen 44 Fl. 40 Kr.).	

Marburg. Durch F. Justi 9.
 Bickell 1 J. Cäsar 1 F. Dietrich 1 F. Justi 2 L.
 Lemcke 2 F. Münscher 1 L. Schmidt 1.
München. Durch Dr. Halm 37½.
 Brunn 3 Christ 5 Halm 5 Haneberg 5 C. Maurer 5½
 J. Müller 5 Prantl 4 Spengel 3 Thomas 2.
Reutlingen. Martin Haug 15.
Rottweil. Pfarrer Wolff 1.
Tübingen. Durch R. Roth 45.
 W. L. Holland 1 A. v. Keller 1½ Michaelis 5 Oehler 5
 R. Pauli 5 R. Roth 25½ Winterlin (Stuttgart) 2.
 Süd- und Südwestdeutschland in Summa 328½.

5. Nord- und Nordwestdeutschland.

Bremen. Dr. Bastian 10.
Göttingen. 120.
 Comité: Benfey, Bertheau, E. Curtius, Ewald, E. v. Leutsch,
 H. Sauppe, Wieseler, Wüstenfeld.
 1. aus Eutin 12, nämlich: Jäp 2 Hausdörffer 4 Knorr 1
 Kürschner 1 Pansch 4.
 2. aus Göttingen 62, nämlich: Baum 2 Benfey 6 Ber-
 theau 4 E. Curtius 6 Duncker 2 Ehrenfeuchter 2 Enneper 1
 H. Ewald 10 Fick 1 Krüger 1 Lattmann 1 E. v. Leutsch 4
 Lotze 2 Moller 1 H. D. Müller 1 Sartorius v. Walterschau-
 sen 2 Sauppe 4 Schwartz 1 Stern 1 Teichmüller 1 Un-
 ger 1 Vischer 1 Wieseler 2 Wüstenfeld 3 Zachariä 2.
 3. aus Hannover 36, nämlich: Dir. Ahrens 2 Capelle 1
 Dir. Callin 1 Med.-R. Cohen 1 Dir. Dieckmann 1 Lehrer

Grahn 1 Grotefend 1 Ober-Commerz.-Rath Hahn 1 Dr. Fr.
 Hahn 1 Minister v. Hammerstein 1 Minister v. Hodenberg 5
 Ober-Bergrath Jugler 1 Dir. Kohlrausch 2 Geh. Ober-Med.-
 Rath Krause 1 Rektor Kühner 1 Rektor Lehnert 1 Minister
 Lichtenberg 1 Dir. Mertens 1 A. Meyer 1 Dr. Alb. Müller 1
 Dir. Nöldeke 1 Geh. Reg.-Rath v. Ompteda 1 Reg.-Rath
 Rautenberg 1 Schulrath Schmaalfuß 1 Dr. Steinmetz 1
 Stisser 1 Dir. Tellkamp 1 Geh. Reg.-Rath v. Warnstedt 1
 Ober-Ger.-Vice-Dir. Witte 2.
 4. aus Lemgo 1 Dir. Brandes.
 5. aus Meppen 5, nämlich: Hune 1 Dr. Lüken 1 Dir.
 Dr. Wilken 3.

6. aus Oldenburg 4, nämlich: Dir. Bartelmann 2 Dr.
 Heinze 1 H. Strackerjan 1.

Kiel. Sammlung durch Th. Nöldeke 39.
 Buchhändler Friedrich (Schwers'sche Buchh.) 5 v. Gut-
 schmid 10 Möbius 5 Th. Nöldeke 5 O. Ribbeck 4 K. Wein-
 hold 4.

aus Flensburg 4, nämlich: Christensen 1 Dittmann 1
 Heimreich 1 Lübker 1.
 aus Glückstadt 2, nämlich: Detlefsen 1 Mau 1.

Lingen (Hannover). cand. theol. Lyra 1.

Norden (Hannover). Senator J. ten Doornkaat Koolmann 10.

Schwerin. Archivrath Dr. Lisch 2.

Wismar. 6.

Dr. Haupt 2 Dr. Nölting 1 Dr. Sonne 3.

Nord- und Nordwestdeutschland in Summa 188.

Deutschland in Summa 5796½.

II. Ausland.

1. Amerika

Sammlung durch W. D. Whitney, New-Haven (165 dollars
 = circa) 165.

Boston. Joseph S. Ropes 5 d.

Cambridge. Esra Abbot 5 d. Professor Charles Beck 20 d.
 Prof. Francis J. Child 5 d. Prof. William W. Goodwin 5 d.

Prof. Evangelius A. Sophocles 10 d.

Columbia (Pa). S. S. Haldernan 10 d.

Durham (Conn). Wm. C. Fowler 5 d.

New-Haven. Prof. Tim. Dwight 5 d. Professor James Hadley

5 d. Addison van Name 5 d. Prof. Lewis R. Packard 5 d.

Prof. Edw. E. Salisbury 40 d. Prof. W. D. Whitney 20 d.

Pres't Theodore D. Woolsey 10 d.

New-York. Rev. Ch. L. Brace 5 d.

San Francisco. Prof. Josiah D. Whitney 5 d.

2. Belgien.

Louvain. 14.

F. Nève 10 Dr. Willem 4.

3. Frankreich.

Comité: M. Bréal, E. Egger, J. Mohl, A. Regnier, Rei-
 naud, E. Renan. (3037 Francs, davon ab 62 Fr. Kosten, bleibt
 2975 Fr., verwerthet zu) 794.

Se. Königl. Hoheit der Graf von Paris 500 Fr.

Paris. 2267½ Fr.

Ant. d'Abbadie 50 Allaire 5 d'Arbois de Jubainville 5
 Bahaux 5 Barbier de Meynard 20 Barth. St. Hilaire 20
 Baudry 10 Boissier 10 Bonafous 10 prince Lucian Bona-
 parte 50 Bordier 5 Brachet 3 M. Bréal 100 prince de
 Broglie 20 Brunet de Presle 5 Madame veuve Eugène Bur-
 nouf 20 Caix de Saint Aymour 100 Mlle. Caselli 10 Chas-
 sang 5 Chatel 20 H. Chavée 25 Chodzko 10 Collet 10
 Daremberg 10 Dareste 10 Olivier de la Coste 10 Jules De-
 lasalle 20 Deronet 10 Alb. Desjardins 10 Drème 30 Du-

rand 10 école d'Athènes 50 Edelestand du Mèril 50 Egger
 50 G. d'Eichthal 20 Foucaux 20 Gaillard 20 Galusky
 20 J. Gauthier 5 Geoffroy 10 Genot 5 Guérard 10
 Guigniaut 20 maison Hachette 100 Hauvette-Besnault 10
 Hittorff 20 Comte Jaubert 20 Jourdain 20 Stanislas Julien
 20 Kazimirsky de Biberstein 50 Dominique Khadra (Maro-
 nite) 5 Laboulaye 20 Marty Laveaux 10 B. Levy 10 so-
 ciété de linguistique 100 Littré 5 de Longpérier 20 duc
 de Luynes 200 lycée de Poitiers 12 Alfred Maury 20 Mé-
 rimée 40 Paul Mesnard 5 Mévil 10 Paul Meyer 5 Fl.
 Mimerel 10 J. Mohl 40 Noël des Vergers 10 Gaston Paris
 10 Paulin Paris 10 Patin 40 Pepin-Lehalleur 20 George
 Perrot 5 L. Person 5 Albert Piat 10 de Pommayrol 5
 Rabasté 5 Ad. Regnier 40 Reinard 40 E. Renan 50 Paul
 Riant 20 de la Saussaye 10 Saviatré 5 comte de Tascher
 10 Garcin de Tassy 37½ Thurot 20 Victor Tivy 10 Vignier
 10 Vincent 10 J. de Witte 20 Anonyme 30.

Dijon. Benloew 7½ Fr.

Lyon. 60 Fr.

Daresté 10 Charveriat 10 Heinrich 10 Hignard 10.
 Léotard 10 Philibert Soupé 10.

Marseille. Benoist 20 Fr.

Nancy. (les Orientalistes de) 60 Fr.

Orléans. 30 Fr.

Bailly 10 Boucher 5 Lecroq 5 Leflocq 5 Semmig 5.

Strassburg. 92 Fr.

Barth 5 Beck 5 Bergmann 25 Campaux 5 G. Cottler
 10 Lauth 2 F. Reufsner 5 E. Reufs 20 Scherdlin 5 A.
 Weber 5 Anonym 5.

4. Griechenland.

Athen. 10½.

Kumanudes 2½ Maurophyrides 5 Pantazides 2½.

Zante. Mylonas 1.

5. Grossbritannien und Irland, nebst Indien.

(84½ £ verwerthet mit) . . . 564½.

Bombay. Dr. Bühler 7½ £
Calcutta. Rājendra Lāla Mitra 5 £ Whitley Stokes 1½ £
Dublin. W. Hennessey 1 £ Lottner 8 £
Edinburgh. Th. Aufrecht 5 £ J. Muir 7½ £
Killyleigh (Irland). Edw. Hincks 1 £
Lahore. Dr. Leitner 2 £
London.
 E. B. Cowell 1 £ Eastwick 5 £ Th. Goldstücker 5 £
 Haas 1 £ R. Rost 1½ £ Lord Strangford 5 £ N. Trübner
 7½ £ Sydney Williams 5 £ W. Wright 2 £
Madras. Henry Stokes 2 £
Oxford. M. Müller 3½ £ Monier Williams 2 £
Rangers (Dursley). B. H. Hodgson 5 £.

6. Holland.

Comité: W. G. Brill in Utrecht, P. van Limburg Brouwer
 im Haag, H. Kern, C. Leemans und M. de Vries in Leyden
 (326 Flor. 79½ Cent. verwerthet zu) . . . 185.
Groningen. Moltzer 5. 08½.
Haag. (Sammlung daselbst) 60.
Harlingen. Ferret 2. 50.
Leyden. W. Bisschop 2. 50 J. A. Boogaard 2. 50 A.
 Bruining 2. 50 E. G. Evers 2. 50 R. Fruin 3 J. J. Hoff-
 mann 5 P. de Jong 1. 50 H. Kern 44 B. F. Krantz 2.
 50 C. Leemans 17. 50 L. Müller 5 W. Pleyte 2. 50 W.
 G. Pluygers 2. 50 F. W. R. Suringar 1 P. J. Veth 2. 50
 E. Vogelsang 5 de Vries 10 L. A. te Winkel 10 L. van
 Ysselsteyn 2. 50 F. Zaayer 2. 50.
Utrecht. D. A. Balfoort 5 P. de Beaufort 3 Baron van
 Boetzelaer van Dubbeldam 10 P. Brantsma 2. 50 W. G.
 Brill 5 D. Burger 10 Buys Ballot 2. 50 J. J. Doedes 2. 50
 F. C. Donders 3 A. J. W. Farncombe Sanders 2. 50 J. A.
 Fruin 3 N. A. de Gaay Fortman 1 L. de Geer 3 E. A.
 Gewin 1 J. A. Grothe 8 B. ter Haar 2. 50 A. D. Ha-
 gedoorn 1 H. M. Hoffmann 2. 50 A. E. J. Holwerda 1
 M. Imans 2. 50 A. Kerdyk 1 J. N. Köhler 1 A. H. Kol-
 lewyn 5. 19½ C. Th. van Lynden van Sandenberg 2. 50
 J. A. W. Miquel 2. 50 K. W. M. Montyn (Brielle) 2. 47½
 E. Mulder 2. 50 G. J. Mulder 3 J. J. van Oosterzee 2. 50
 J. J. Oudegeest 1 C. Pynacker Hordyk 1 A. G. A. Ridder
 van Rappard 3 O. van Rees 2. 50 R. van Rees 2. 50 J.
 A. C. Rovers 3 H. Royaards van Scherpenzeel 10 H.
 Smeding 1 Y. D. C. Suermondt 2. 50 G. W. Vreede 3
 H. A. de Wall Bake 2. 50 J. Wolbers 2. 50.
Zutphen. H. J. Swaving 3. 54.

7. Italien. 120½.

1) durch A. de Gubernatis 140 lire = . . . 37½.

Bologna. Teza 20 Turrini 20.
Florenz. A. de Gubernatis 20.
Mailand. Ascoli 20.
Neapel. Lignana 20.
Turin. Flecchia 20 G. Gorresio 20.
 2) aus Venedig (164 Fl. 37 Soldi, eingesandt 126 Flor. =
 310 Francs, verwerthet zu) . . . 83½.
 Comité: Biasutti, Codemo, Corradini, Pichler.
 Ant. Angeloni Barbiani 2 Nic. Barozzi 1 Ant. Bassi 1
 P. Bedendo 1 Seraf. Benetti 1 Giov. Biasutti 8. 10 G. G.
 della Bona 8. 10 Gius. Bonturini 1 Gius. Callegari 1 Lor.

Canal 4 Baron Fed. Casella 8. 10 die Professoren des Gin-
 nasio sup. di s. Caterina 12. 15 B. Cecchetti 1 Fr. Cheru-
 bini 1. 20 Giov. Codemo 8. 10 Fr. Corradini 8. 10 Giov.
 Crespan 2 Girol. Dandolo 1 G. Ebenkoffler 1 Ant. d'Este 1
 Ang. Fagherazzi 1 Ed. Ferrari 2 Luigi Ferrari 4. 5 G. G.
 Fontana 2 Ant. Garza 1 G. B. Lantana 2. 2 G. B. Linzi 1
 Aless. Lupieri 4. 5 Ant. Magrini 1 Fr. Mazzi 1 Ant. Mion 1
 G. D. Nardo 1 Giov. Paganuzzi 1. 20 Dom. Pesavento 1
 G. B. Piemonte 1. 50 Rod. Pichler 8. 10 Giov. Pinghelli
 1. 50 Eng. Pittoni 1. 20 Gius. Regin 1 Dan. Riccoboni 1
 Giov. Saccardo 1 Giov. Tamburlini 1 Giac. Treves dei Bon-
 fili 8. 10 G. Valentinelli 1 G. Veludo 1 Andr. Zambelli 1
 i Rappresentanti il Municipio di Venezia 5.

Bassano. die Professoren des ginnasio 10.

Belluno. G. B. Martini 2.

Mantua. G. J. Agostini 1 Rob. Ardigo 1 Ferd. Herter 1
 Ant. Monti 1 Luigi Musa 1 Pi. Susani 1 Gius. Tezza 1
 Fr. Trevisan 1.

Treviso. die Professoren des ginnasio 11.

Udine. Giov. Casseti 1 Giusto Grion 2 Gius. Pontoni 1
 Valent. Tedeschi 2.

8. Russisches Reich. 222½.

Dorpat. durch Leo Meyer (17 R. S. verwerthet zu) . . . 14½.
 Graff, Meyer, Paucker, Schwabe.
Helsingfors. durch Ahlquist (55 M. H. Banco =) . . . 27½.
 Ahlquist, Brunér, Donner, Gylden, Ingman, Jagus.
Moskau. durch Petroff (31 R. S. =) . . . 26½.
 Iwanoff 3 R. S. Leontieff 10 R. S. Mentschikoff 3 R. S.
 Petroff 10 R. S. Pirchowsky 2 R. S. Völkel 3 R. S.
 durch Al. Duvernoy . . . 6.
 Buslajeff 3 Duvernoy 3.

Odessa. Mitglieder der philolog. Fakultät (40 R. S., verwerthet
 zu) . . . 28½.

Petersburg. Sammlung durch A. Schiefner. (129 R. S. 45
 Kop., verwerthet zu) . . . 103. 17.
 W. Besobrasow 3 S. R. O. Boehtlingk 25 D. Chwolson 5
 B. Dorn 5 J. Grot 10 V. Hehn 3 P. Lerch 5 E. Kunik 10
 C. Lugebil 3 A. Nauck 10 J. Nicole 5 K. Patkanianz 10
 M. Prachow 2 A. Schiefner 15 J. Sresnewsky 10.

Kasan. N. Ilminsky 5 R. S.

St. Michel (Finnland). Bürgermeister Nygren 12 Mark
 finnisch = 3 R. S. 45 Kop.
 aus Paris durch N. de Khanikof . . . 16.
 N. de Khanikof 10 Kossowitsch 6.

9. Scandinavien. 49.

Christiania. durch Holmboe . . . 34.
 Aubert 3 S. Bugge 7 Holmboe 10 H. Nissen 5 Rygh
 3 Schjøtt 3 Unger 3.
Gothenburg. Dr. Heinemann . . . 10.
Lund. Fr. Bragh . . . 5.

10. Schweiz. 15½.

Zürich. durch Schweizer-Sidler (57 Francs, verwerthet mit)
 15½.
 L. Hirzel (Frauenfeld) 10 Francs Stadtrath Scheuchzer
 10 H. Schweizer-Sidler 20 Fr. Staub 5 C. Thomann 4
 S. Vögelin 8.

11. Ungarn.

durch Paul Hunfalvy (78 Flor. verwerthet mit) . . . 40½.

Debrecin. Die Lehrer des reformirten Gymnasiums 8.
Késmárk. Die Lehrer des evangelischen Gymnasiums 3.

Pest. Jos. Budenz 1 Benedict Csaplár 1 Anton Csengery 2
Gregor Czuczor 1 Gabriel Fabian 1 Joh. Fogarasi 5 Ru-
dolf Fuchs 5 Paul Hunfalvy 5 August Kubinyi 2 Franz
Kubinyi 2 Laurenz Lauchs 5 Joseph Srékács 2 Emerich

Srepossy 5 Johann Tély 3 Franz Toldy 2 Hermanu
Vámbery 3 Jos. Wesel 2 Anton Zichy 1.
Presburg. Die Lehrer des evangelischen Lyceums 10.
Stuhlweissenburg. Anonym 4.

Total-Uebersicht.

		Ausland.		Thlr.	Sgr.
Deutschland.		Thlr.	Sgr.	America	105 —
Preußen	4640	—	Belgien	14 —	
Deutsch-Oesterreich	104	24	Frankreich	794 —	
Sachsen	535	—	Griechenland	10 20	
Süd- und Südwestdeutschland	328	9½	Großbritannien und Irland nebst Indien	564 27	
Nord- und Nordwestdeutschland	188	—	Holland	185 —	
Deutschland	5796	3½	Italien	120 19	
			Rußland	222 18	
			Scandinavien	49 —	
			Schweiz	15 6	
			Ungarn	40 24	
			Ausland	2181 24	
			Summa	7977 27½	

B. Rechnungs-Abschluss.

Einnahme.

a. Durch vorstehende Beiträge vereinnahmt	7001	Thlr.	7	Sgr.	6	Pf.
b. an Zinsen für auf der Bank belegte Gelder	14	—	19	—	6	—
c. Zweite Rate des Zuschusses der Königl. Staatsregierung, laut Verfügung vom 5. Mai und 14. Mai im nächsten Jahre zahlbar	750	—	—	—	—	—
d. in Verwahrung des Prof. Whitney in New-Haven	165	—	—	—	—	—
e. rückständige kleinere Posten	52	—	20	—	—	—
f. Deckung der Incasso-Auslagen in Bonn und Leipzig aus den dortigen Beiträgen	9	—	—	—	—	—
Summa	7992	Thlr.	17	Sgr.	—	Pf.

Dagegen:

a. Verausgabt für Porti*), für Incasso, Buchbinderarbeit, Abschrift der Adresse u. s. w. in Berlin	52	Thlr.	—	Sgr.	—	Pf.
b. Desgl. für Incasso etc. in Bonn (2) und Leipzig (7)	9	—	—	—	—	—
c. Angekauft: 1) 100 Thlr. preufs. Prämien-Anleihe von 1855 zu 3½ %, Serie 586. No. 58564 zu 108 am 23. Mai	108	—	16	—	6	—
2) 8000 Thlr. preufs. Staats-Anleihe zu 4½ %, nebst Zinsen, Courtage etc., nämlich Anleihe von:						
1854 No. 4834 (200 Thlr.) zu 87½ am 23. Mai	612	Thlr.	1	Sgr.	6	Pf.
1859 No. 5469 (500 Thlr.) zu 86½ am 23. Mai	—	—	—	—	—	—
1859 No. 11862 (500 Thlr.) zu 92½ am 12. Juli	468	—	24	—	—	—
1864 No. 4542, 4543, 4544 (à 1000 Thlr.) zu 82 am 16. Mai	2481	—	26	—	—	—
1864 No. 4581, 4582, 6900 (à 1000 Thlr.) zu 84 am 17. Mai	2542	—	7	—	6	—
1864 No. 3553 (500 Thlr.) zu 80¼ am 21. Juni	408	—	22	—	6	—
1864 No. 15279, 15280, 15281 (à 100 Thlr.) zu 95¼ am 13. Juli	291	—	2	—	6	—
Wechselstempel und Verlust auf ausländische Kassenscheine	1	—	5	—	—	—
d. Kassenbestand vom 14. Juli 1866	49	—	11	—	6	—
e. Einnahme-Posten c. bis e.	967	—	20	—	—	—
Summa	7992	Thlr.	17	Sgr.	—	Pf.

*) Die nicht unbeträchtlichen Herstellungskosten für unsern Aufruf vom 16. Mai 1865, für den Bericht vom 5. Nov. 1865 und für diesen Rechenschafts-Bericht hat die F. Dümmle'sche Verlags-Buchhandlung auf ihr eigenes Conto übernommen.
Das Comité.

C. Adresse.

An dem Tage, hochverehrter Mann, von welchem vor 50 Jahren die Vorrede zu Ihrer ersten folgenreichen Schrift datiert ist, an diesem Tage, der in weitem Kreise an die unermüdliche der Durchführung eines lichtbringenden Gedankens gewidmete Thätigkeit Ihres Lebens erinnert, ist es uns, den unterzeichneten Schülern, Freunden, Amtsgenossen vor Andern vergönnt, Ihnen im Namen Vieler, die in nächster Nähe und weitester Ferne dankbar des Tages eingedenk sind, treue und warme Glückwünsche auszusprechen, und an Sie die einmüthige Bitte zu richten, Sie wollen einer Stiftung Ihren Namen leihen, welche bestimmt ist, bis in ferne Zeiten, die von Ihnen schöpferisch erschlossenen und in halbhundertjähriger Arbeit gepflegten Studien zu fördern. Als Stammcapital einer solchen ist bis heute die Summe von 7750 Thln. angemeldet. Aus der beigeschlossenen Liste zahlreicher Namen wollen Sie gern ersehen, welche thätige Theilnahme dem Gedanken einer Bopp-Stiftung entgegenkam, aus den höchsten Kreisen des Lebens, von Sr. Majestät unserm Könige und der Fürsorge seiner Staatsregierung, von erhabenen, der Bewegung der Wissenschaften folgenden Gliedern seines erlauchten Hauses, von Sr. Maj. dem Könige von Sachsen, dem näheren Kenner Ihrer Studien, von der Gemeindebehörde Ihrer Vaterstadt Mainz, von den Vertretern Berlins, der Stätte Ihres stillen und nachhaltigen Wirkens, aus dem Kreise Ihrer Ihnen aufrichtig ergebenden Amtsgenossen, aus den Kreisen der deutschen Gelehrten und der Gelehrten im Auslande bis in ferne Gegenden, aus den Kreisen der deutschen Buchhändler, von bedeutenden Mitbürgern, von Männern verschiedenen Berufes, welche alle in Ihnen die Wissenschaft ehren, und vornehmlich aus dem Herzen dankbarer Schüler.

Die oben bezeichnete Summe genügt bereits, um einen für eine Stiftung Ihres Namens würdigen Zweck ins Auge zu fassen. Es ist allgemeiner Wunsch, daß Sie als einen solchen sowohl die Unterstützung eines jungen Gelehrten, wes Landes immer, der seine Studien auf der Universität bereits vollendet hat, zum Behuf der Fortsetzung derselben, wo es auch sei, als auch in gegebenem Falle die Verwendung zu Preisen für vorliegende wissenschaftliche Leistungen oder zur Unterstützung wissenschaftlicher Unternehmungen anzuerkennen geneigt seien, beides, wie es in dem Zwecke der Sache liegt, nur innerhalb des von Ihnen angebauteu Gebietes der Sanskrit-Philologie und der vergleichenden Sprachforschung, unter besonderer Berücksichtigung des indogermanischen Völkerkreises. Die königl. Akademie der Wissenschaften, die Sie nun vier und vierzig Jahre als ihren Genossen zählt und hochhält, wird bereit sein, die Stiftung in den Bereich ihrer Fürsorge aufzunehmen. In dem eben bezeichneten Sinne dachten wir den Vorschlag eines Statuts, den wir beilegen. Wir bitten Sie, ihn zu prüfen und zu verbessern und nach erfolgter landesherrlicher Bestätigung alljährlich über den Ertrag der Stiftung zu verfügen.

So möge denn die Bopp-Stiftung, ihres Namens würdig, edle Früchte tragen und dazu helfen, den Dank der Gegenwart in würdigen Jüngern Ihrer Wissenschaft lebendig auf die Zukunft zu verpflanzen! Sie selbst, verehrter Mann, mögen sich noch lange Jahre an der Wirksamkeit der Stiftung erfreuen!

Alle guten Gedanken des Tages seien Gott befohlen!

Berlin, den 16. Mai 1866.

(Folgen die Namen der Comité-Mitglieder.)

969.
~~1866~~

Kivonat

az 1866. december 10-ik kisgyűlési jegyzőkönyvből.

336. Olvastatott a nyelvta-
dományi bizottság folyó évi dec.
7-én tartott ülése jegyzőkönyvé-
nek 2-dik pontja, melynek tar-
talma következő: A Bizottság
újra tanácskozás alá vette Matyas
Flórián lev. tagnak Magyar
nyelv-történeti Szótárát, mely-
nek nagy fontosságát és nyelv-
tudományunk haladására hi-
tűnő hasznát már tavaly, okto-
ber 6-ai ülésében kifejtette
a Széchenyi Akadémia elött,
mely annak kiadását legköt-
hetőbben ajánlván; mit azon-
ban, jönléhet az Akadémia el-
fogadta volt a bizottság ajánlását,
a mely az akadémiai igazgató ta-
nács, költség hiánya miatt volt
kénytelen elhalasztani.

De minután most egyfelől
a bizottság némi pénzalapra fi-
gyelmezetheti a Szé. Akadé-
miát, - más felől pedig a nyelv-
történeti Szótár szerzője oly el-
határozást fejezett ki, melynél
fogva a nyomtatás költsége nem
az Akadémia pénztárús fogná
terhelni: az annyiára csökkent ki-
adás immár lehetségessé vált.

Tudni illik még Fogarasi János
rét. a nagy szótár szerkesztését e-
zentúl maga folytatván, a Sz. Akad.

970
1866

démia végzésével fogva elhunyt
társunk, Orosz Gergely, szótár-
szerkesztési díja nov. 1-ő napjától
fogva Fogarasinak ruházásával át-
tal: az ez utóbbinak eddigéig ki-
járt 300 forintnyi díj a Feh. Aka-
démia rendelkezésére áll.
A nyelvudományi bizottság má-
tyás Floriának azon elhatározá-
sát véven tudomásul, hogy ő képe
maga költségén, de a Feh. Aka-
démia orlége alatt adni ki nyelv-,
történeti szótárát, ha szerkesztési
és tömörítési iratási költségeinek fe-
dexésére némi segítséget kaphatna
a Feh. Akadémiától, egyaránt
mátyás Florián arra is kötelezve
magát, hogy nyelvstörténeti szótárá-
nak első füzetét - minthogy a ro-
pant nagy készlet iratása és ren-
dezése a nyomtatás rögtönéi okok de-
vét nem engedheti meg - más felé-
minta díja nyomtatás alá, mely az-
után szabadlatlanul fog folyni;
egyébiránt a szerkesztési felügye-
letre a fentebb maga költvén fel a
nyelvud. bizottságot: ezen neve-
zett bizottság most, azon körlevéllel
járul a F. Akadémiához, mellyel
tatnák a nyelv akadémiái igaz-
gató tanácsot arra kérni, hogy az
eddig Fogarasinak kijárt s novem-
ber 1-ől fogva az Akadémia rendelkez-
ésére álló 300 forint évente szer-
kesztési és iratási költségül a ma-
gyar nyelvstörténeti szótár kiadá-
sának eszközésére mátyás Florián
levitagnak rendelje: mellyel

tovább
beli aj
nyelv
gen u
biadás
tassé
szere
nyome
nyelv

továbbá nemszett levélre" tagnak a-
beli ajánlását elfogadni, miszerint
nyelvészeti Rózsát saját költésé-
gét ugyan, de az Akadémia meg-
bízásából adhatta ki; s végre méltó-
zassék eme nagy fontosságú és nagy-
szemű munkának szerkesztésére és
nyomtatására való felügyelettel a
nyelvstudományi bizottságot megbírní.

A bizottság indítványát az ok-
mánylás minden pontra nézve magá-
vá teszi; annak folytatán fölkeri az Igaz-
gató Tanácsot, hogy a mondott 500 ft é-
vi segély díjt mátyás Glorián tag részé-
re kirendelni méltóznassék; megengedi,
hogy a Pótár „az Akadémia meg-
bízásából” adassék ki, s végre a felügye-
lettel nyelvstudományi bizottságát ruházza
fel.

Történelmi Szótár.

1866

Akad. jegyzőkönyvi kivonat,
hogy Szegedi n. t. eddigi 500
ft. szótárkészítési költsége
Mátyás Floriánról évenkénti
segélyül adandó hogy Magyar
Nyelvőröknek szótárát elkészítse.

Kivonat
az 1866. évi nov. 26-i közgyűlési jegyzőkönyvéből.

320. Szintén azon x. tag (Bolyai)
indítványára, hogy a legközelebb
múlt és jelen és jövőtán elhalt fi-
zetéses tagok helyei, kor következő
szerint, oly módon töltsenek be, hogy
a fizetésbe lépő tag év díját a múltta-
ról is — jeltesen — az előde halálá-
vi napja után következő hó 1-jétől
számítva — megkapja.

Elnök úr őmlga föltekintett, hogy a
kor szerint következő rendes tagok-
nak, az indítványozott módon, fizetés
be lépését a múlt. igazgató tanács,
szabeggyütt minél előbb eszközölni ké-
vaskedjék.

971
—
1866

Rendes tagi fixelés.

Akadémiai jegyzőkönyvi kiadás
a rendes tagi fixelés helyét
minőségi beöltöztetés iránt.

Kivonat

az 1866. évi november 12-iki kis-gyűlési jegyzőkönyvből

279. Olvastatott a nyelvtudományi bizottság fe. nov. 9-én tartott ülése jegyzőkönyvének kivonata, mely szerint, miután a Magyar Nyelv Szótárának nyomtatás alá készítése és felügyelési gondjait Czuczor Jergely elhunytával szerkesztőtársai Fogarasi János rendeltetásra vállalták, Czuczor szerkesztői rendszeres fizetését Fogarasi-ra javasolja ruháztatni a bizottság, magában értelve, hogy az utóbbinak eddigi fizetése vissza esik az Akadémia rendelkezése alá.

E méltányos javaslatot az osztály magának téve, melyek elnök úr által felkértni határozta az igazgató tanácsot, hogy a Czuczor postári munkálataiért rendszeresített 1000 ft évi fizetést folyó november hó 1-50 napjától kezdve Fogarasi szerkesztő társára ruházzon méltósággal.

972
1866

Jogorany.

Akadémiai jegyzőkönyv kivonat, melybe
Okucor nagyrótlár presbiteri
díjának Jogorasi n. tagra át
neházaia ajánlások.

Jekuntetes Magyar Akademia.

Nőstudomási dolog lévén J. Pest Megye Solvárménisában az,
mikenk aloliz Megyei Uzbikros még az 1841^é
évben hivatalos eljárásáról egy Napló könyves
nyison, s abba az üttügyben a felsőbbi rend
lehet és itépirési módskender híven bevéte:
de az is, hogy azon idő alatt míg Megyei főmérnök
Elinckij Laskó úr a külföldi úszal épise se tanul
mányokására cistapaszkolás végess kiküldve volt,
az 1846^é évben egy fényes Kúldörség a Solvi
járásbeli úszal halörasas be usarra, és ezen kül
dörség Elnöke Prof. Telekij Samuél úr a most
említett úszai Napló' előmutatásáról igényel
ve - alolizas még több adatok gyűjtésére - és
munkájának ki nyomtasasát végess be mutatására
úszasította.

Mivel a tífusos Prof. meghalt, Naplom ú
gyes pest Megyei úszai főmérnök Elinckij Laskó
úr véne az, - smit az akkor manyos Megyei rend
skörűnk 1861. ben újra meg választott, - amok be
mutatásáról azon időre halokszott, ha máj me
gyénk ujra kervekre lett.

Most akkor manyunk reményless viffa al.
lítása küsköben, miután Elinckij Laskó főmérnök
úr is elhalt, maískunde abban állapotam meg, hogy
ezen több évi tapasztalás és fáradságom gyümöl
csis, a kihagyandó kihagyásával, Megyeimnek, és
pudig erat akkor fogom be mutatni, ha e több az
közhafomunkat ismeressé el: Akonban több jó
akaróm abbeli figyelmessé sive mikenk állam
gazdasági tekinetében dolgozatom a Faj
alapirányban kitűköst éliz meg kövéliz, bá

973
1866

törökországi említett Diplomát „enumeras miles
vulnera - - -” - mind annak kivonatát - közmunka
A B. C. - „omnesulit punctum quod mihi utile
jelöléssel - a leg mélyebb alátámasztással bírót a la
be mutatni. -
Mely tisztelettel maradván. D. Barajan
1866. évi Dec. 21-én

A' Törökországi Magyar Akadémia

legálábbabb Polgárja
Nyáry László
reft. megjel. úri békess.

Mulirak, mint Fel. Katmai megye
Törvénykezési f. evi Jul 28-ról 1874. sz.
a. helyi négyese által kiindult törvé-
nyes bizonyság ezennel hitelesen
igazoljuk, hogy a nehai Kölwei János
könyvtárának adatai a végett folyó Dec
hó 10-én Eteleben a helytartónak megjelén-
vén, a könyvtárban talált minden nemű
keziratokat az illető könyvek közzül gon-
dosan kiválogatván, azokat úgy a mint
találtuk, minden hiány nélkül és sem-
mit el nem mellőzve Bökönymenyi
Etele ügyvéd, mint megbízott képviselő
közbejöttével a magyar tudományos Akad-
émia részére átadta, s egy e végett
kértett ládába bepakoltván alólírt
szolgabíró által pecsétével bepecse-
teltük; megjegyezvén hogy mivel a ke-
ziratok az illető ládát egészen be nem tölt-
tették, a hiányt újrag lapokkal pótolta-
kott.

Hely Eteleben Decemb 12-én 1866.

Jelnyelvény
Helytartó
Demjen János
esetű

974
1866

Az Igazgató Tanácsa

Riadságra ajánlott kérirások.

1865. jan. 26. án. Leirasi Mestán Weix J. Armin. II. kös.
Felsőbb Nemzetiség tan. Petrus Otto.
" " Apáczai Gere Munkái. Horváth György.
" " Méhek boncz és élettana. Kradzky József.

1866. márc. ülésén az Igazgató Tanács intézkedett
költény könyvtárában (mely az Akadé-
mia népszerű hagyományait) felmért,
már a tárgyban. A felmérés megörösíti
egy kis lada (kéziratos?) megírhatott
és még felboncoltánul áll. — Az iratok
elmutatandók.

975
—
1866

Nagy aránykoldala a magyar írásmódnak az, hogy némely egyes hangok két másfélhangzóval íratnak, mint gy, ty, ny, sz, ss, cs, cx. A magyar latin betűkkel él; de a magyar nyelvnek több hangja lévén, mint a latinnak, a latin nyelvben elő nem forduló hangokat többnyire két másfélhangzó öfjevonással által igyekeztek kifejezni.

A magyar a és á valamint az e és é közt nem esik különbség, az a különbség van, hogy az é kezeslen rövid, az é kezesen pedig hosszú; hanem különbözik mind a kettő hangra nézve is egymástól, nem úgy mint az i és í, az o és ó, az u és ú melyek közt az első mindenütt rövid, a második pedig hosszú, de mind a kettőnek hangja egy.

Az által, hogy a hosszú magánhangzók végével jelöltetnek meg, igen könnyűvé válik a magyar olvasás.

Az ö és ü hangok a latinban meg nem lévén, ö seink több kísérletei után abban állapodott meg a nemzet, hogy az érintett két hangot az o és u jelekkel alkalmazzák, ha rövid -, és követ kezesen mindegyik a magánhangzókhoz két végével jelölve fejezték ki, hosszú.

Az öfjevett másfélhangzókkal annyi szorosa óta vesződik nemzetünk, ahány óta latin betűkkel él. Azon hangok írásmódja, melyeket jelenleg cs, cz, gy, ly, ny, ty, sz, és ss-sel írunk, sok változásokon ment át régebb és újabb időkben.

Ambar e tekintetben, miszerint egyzerű hangokat két betűvel írunk, nem állunk egyedül; - sőt a német az s hangot három betűvel sch írja, - mind az által nemzetünk lelvárásaiból, az ide vonatkozó írásmód többesörvös változtatásából méltán lehet következtetni, miszerint az írásmód

egyszerűsítését chajtja, amint ennek Vörösmarty is öfzetett másfalhangzók egyszerűsítéséről írt jeles értekezésében, és a Magyar Tudós Társaság kifejezést adott. Többen, mint: Révai Miklós, Gyar, Imathi, Simon Antal, Virág, Kilágyi János, Vörösmarty és mások ajánlottak is az érintett öfzetett másfalhangzók helyébe egyes betűket; de eddig egyik javallata sem fogadtatott el.

Nem vagyok hajlandó erre a nemzeti reárvét, lesegének tulajdonítani, hanem inkább helyes öralapságnak, mintán valaki még jobb alakú betűket gondolhat ki, és a betűk alakját minduntalan változtatni nem lehet. A M. T. Társaság az e részben teendő lépéseit kinté akkorra halasztván, míg e kérdés minden oldalról meg lesz világosítva, az új alakú betűk megismertetve, ajánlva, - egyeteligen becses kis könyvecskét adott ki 1834. évben ily címmel: „Magyar helyesírás és szóragasztás jobb szabályai”, melyben egyszerű, világos, rövid utasításokat adván, az öfzetett betűk használata körüli tédovárásnak véget vetett.

Kintölgyan becses utasításokat kaptunk a M. T. Társaságtól az akadémiai szótár I kötetében.

Gardál Rodás körtent írásunkban arról, hogy az ily, olly melléknevek, mely névmás irásánál az egyik t betű mintegy 18. év óta kihagyatik.

Némelyek mintegy 20. év óta cz helyett egyszerű c -vel élnek. Ez ugyan nem új. Dugonics, Kasina, kinté egyszerű c -vel éltek. Vörösmarty nincsen, ellene, ambar ö maga a cz -t még megtartotta. Az egyszerű c -t, hanem csalódóm, Nagy Ignác hozta divatba; de általánosan még nincsen elfogadva; sem a M. T. Társaság nem tette még szabályává.

Minden

Minden esetre kívánatos, hogy egyes hangok ne két, hanem egy betűvel írjunk.

A cz a co-ével, a g a gy-vel, a l a ly-vel, a s a sz-vel, a n a ny-nyel, a t a ty-vel, a z a zo-vel rokonhangok lévén, cselezési lenne a kö-hang jegyét vagy betűjét, amennyire lehet, megtartani, és lágyítását, vagy élesítését írásban és nyomtatásban megjelölni.

Vörösmarty rövid egyenes vonalokat inditva: nyosz, melyek a nyomtatott kis és nagy betű vala, melyek részen alkalmazhatnának. Nyomtatványaink ez által igen tarkák ká válhatnak; in. Dítványok nyilván ez okból nem talált visorhangra.

Észrevesztéssel bizonyos következeteseket ka. mutatott, és arról gondoskodott, hogy az írást félbe. szakítás nélkül folytatni lehessen. Erre alábbi vizsna. kérek.

A betűvel előre nem függő jeleket, miként a szlávok által használtatnak, több okból nem lennék hajlandó javallatba hozni.

Mivel kevesebb jel van a sorok közt, annál szebb, tisztább a nyomtatás. Ezért legkevesebb a latin nyomtatás. Az írásban pedig a betű fölé be helyzendő jelek kényeztetése az írást mind annyiszor félbeszakítani, és akadályozni az írás gyors folytatását.

Az i fölötti pont a latinban nem lenne szükség, mivel az i-hez hasonló betű nincsen; a pont tehát nem megkülönböztető jelle; azért anélkül is reá lehetne ismerni. De így vették át a régiektől, és azt szabályozni körmükbe nem tartozik. Írásban egyébiránt jó az i pontját feltartani, mivel sebes és nem épen szabatos írásban a pont emlékeztet arra, miszerint i

i

i nagyon a főbani, ha nem is éppen föléll, és kapocsalásból tudjuk, miszerint az olyan írást nehéz olvasni, melyben az i pontok kívánnak hagyni. Különben minálunk a pont annak jele, miszerint az alatta álló i rövid.

Itz e és u fölélti pontok, az illető magánhangzók fölélti vanaloscokait a magyar írás és nyomtatásban lényegesek, az írást és a nyomtatást nem igen tartják; az írásban már megfigyeltük, csak ne fogadjunk el több a betűk fölélti keendő jeleket. Azért hozunk be inkább új betűket, vagy módosítsunk a már használatban levőket.

Az új betűk díszeseleg legyenek és a már használatban levőkhöz illőek; azontúl az írásbeli eljáratnak, hogy minden jót felbecsüléssel nélkül ki lehessen írni; mire néve a Vörösmarty által javallatba hozott görbe vonások alkalmasoknak mutatkoznak.

Mielőtt a javallatba hozandó új betűket leírnam, legyen szabad néhány megjegyzést tenni.

Vannak tudok, amelyek egyetértéssel, kik cz helyett egyszerű c-vel élnek, mert ezen írásmód sok zavart okoz.

A c betű sajátja a latin és vele rokon minden román nyelvnek, melyekben a, o, u és minden más magánhangzó előtt mint a magyar k, a többi magánhangzó előtt pedig mint a mi cz-nek vagy úgy, mint a német g ejtetik ki.

Haránt földrajzi felismerésnél, a művészet, tudomány, általános műveltség kapcsánál fogva az európai nemzethez családjaikhoz tartozunk.

és bármennyire kiptártassék nyelvünk, nem lehet elkerülni, hogy a latin, egyik vagy másik román nyelvből egyes szavakat a próvegben ne használjunk. Ugy használunk nem ritkán görög és más idegen szavakat.

A M. t. társaság szabályai szerint a meg nem magyarosodott latin szavak és nevek írá-
sánál az eredeti írásmód, minden változta-
ság és horrártétel nélkül megtartandó, p. o. Cicero, Lucullus, documentum, constitu-
tio. - A görög szavak pedig vagy görögösen, p. o. Hélios, Sarnos, psalterion; - vagy úgy írassa-
nak, mint azokat a romáink írták, p. o. Xerxes,
philosophus, encyclopaedia. - Végre az élő eu-
ropai nyelvekbeli azon szavak és tulajdon nevek,
melyek megmagyarosodva nincsenek, tartósk
meg eredeti írásmódjokat, p. o. Shakespeare,
Voltaire, Schiller, caprice, s. a. t.

(Magyar helyesírás, és próragasztás főbb sa-
bályai 10. 11. lap.)

A városok, folyók, hegyek, országok neveit is csak
ugy írhatjuk, ahogy azokat egész Európa írja.

Ha a c betű a magyarban kivétel nélkül minden
betű előtt cx-nek olvastatnék, sok olvasó nem tudna
magával hoztába jönni, miként kellésék némely előző.
Duló latin, francia, olasz, angol, vagy görög szót, vagy
földrajzi nevet olvasni, melyben a c a, o, u, vagy
valamely mássalhangzó előtt áll.

De művelt olvasónak is alkalmatlan a c betűt
ugyanazon mondatban, ugyanazon betűk előtt
egy per cx nek, egy per meg K-nek olvasni. Példa:
ul: A Constitutionnel megcáfoltja azon álli-
tást, melynél fogva a Cár Corfuban eukorgyász
állíttatott volna fel, hogy az ottani lakosok

a continensre ne peruljanak. - Cortese
minister Florencben nem enged meg a pápai
encyclica kihirdetését. - Parisban a pápai
allocutio bankés alá vétetett. - Liort Ferenc
az idevelencei carneválban nem vesz részt. -
Az új cukrász sok comforttal perelte fel bolt-
ját. - Humboldt is emliti Cosmosában, mi-
nint hajóját egész cápasereg kísérte. - Cacorua-
ból egy pár szép strucc érkezett Pestre az állatkert
jármára.

Ha a magyar elemi tanodákban a gyerme-
kek a c betűt minden betű előtt cz-nek ta-
nulják olvasni, megnehezítették nekik a la-
tin olvasás tanulása; és a gymnasiumi taná-
rok alig lesznek képesek őket a két-három alsó
osztályban lefoktatni arról, hogy a cacabus-t
cucumis-t cacabusnak, cucurionak ne
olvassák.

Vegre az egyszerű c használatával a nyereség
igen csekélynek vehető; miután az előzetes betűk
egész serege mellett fennmarad, és fel nem ér
a sok zavarral, melyet okoz.

A c betű gyönyörű szép alakú nyomtatás-
ban és írásban; tökéletesen illik a többi betűk-
hez; az a, d, g, e, g betűknek kezdővonalá-
sá; mindamellett a magyar írásból egészen ki len-
ne hagyandó, miutánvitt úgy nem használható,
mint a román nyelvben, melyeknek sajátja.
A magyarnak olyan betűre van szüksége, mely
a cz hangot, különbség nélkül minden betű
előtt jelképezi. A c csak idegen szavakban
lenne használható, és úgy kijelendő, amint
a felhórosszó vagy név nemrekeztet kijelenni
szokta. Akkor megszűnik a zavar az olva-

sásban;

sásban; és mindenki, ha a latin, vagy bár-
mely más román nyelvvel kevésbé megismer-
kedett, tudni fogja: mikor kell K-nak, és
mikor cx-nek olvasni.

Azért vegyünk fel használatba a cx és
co hangok jeléül két egészen új magyar betűt.

Az S betűt minden európai nemzet úgy
olvassa, mint a latin és mint a német; csu-
pán a magyar ejti úgy ki, mint a francia a
ch-t, vagy a német az sch; és ha a magyar
az eredeti S hangot akarja írni, az s-hez még
egy L lesz.

Ez pinte sok savart okoz. Sokan az idegen ne-
vekben előforduló S betűt úgy olvassák, mint a
magyar s-et, p. o. Schuhr (Suh) lovardája;

A francia Császár nagy értékű sévrési
porcellán vázáit ajándékozott az intézetnek.
Hármyan olvassák Tassót - Taschochó-nak!
Több általánosok nálunk az ilyen olvasások:
filozofusch (philosophus), Tavernitkusch (Ta-
vernicius), eklézia (ecclesia), vobischkum
(vobiscum). Valahányszor a magyar nyelvben
idegen nevet találunk haborunk, s-nek vagy
sz-nek kell a benne előforduló S betűt ol-
vasni.

Emek elkerülésére javallatom lenne: az
S betűt úgy olvasni, ahogy valamennyi európai
nemzet olvasni szokta, és az sch, - a jelenlegi
magyar s hangot új betűvel írni.

A gyermekeknek néhány betűvel többet
kellene megtanulni; De ez talán okosabb nagyobb
nehézséget, mint a kettős betűk megtanulá-
sa.

Az új betűk ezek lennének:

cx helyett

	nyomtatásban.	írásban
<i>cz helyett</i>	D D	D d
<i>cs "</i>	D D	Ń ń
<i>gy "</i>	G g	G g
<i>ly "</i>	L l	L l
<i>ny "</i>	N n	N n
<i>sz "</i>	S s	S s
<i>s "</i>	S s	Œ œ
<i>ty "</i>	T t	T t
<i>zs "</i>	Z z	Ž ž

A *cz* és *cs* helyébe ajánlott új betűk alakra nézve illenek nyomtatott és írott betűinkhöz, rokonok lévén, a *cs* csak annyiban különbözik a *cz*-től, amennyiben második vonása a vonal alá lenyulik, és különbzik az *y*-től, amennyiben ennek két fővonala alul, amazé pedig felül van ízve. A *c* betű általában csak idegen neveknel lenne eltartható hasonlító.

A *gy*, *ly*, *ny*, *ty*, -nál a főbetű megmaradása mellett a vorosmarty által javasoltba hozott görbe vonal lenne írásban

a nagy és kis betűknél hasonlóan; nyom-
tatásban pedig szinte a főbetű jobbja alá
görbe kis vonal alkalmazandó. A nagy G-
nél a második egyenesen lefutó vonal hátrafelé meg-
görbítve lenne meghosszabbítandó; a kis G alul zárva
van, ha gy hang helyett használják, alsó vonással
előre görbítve, nyitva lenne hagyandó.

Az S betű írásban és nyomtatás megtartása
jelenlegi alakját, ha sz helyett használják; ha pe-
dig a német sch vagy a magyar s helyett
használnak, akkor nyomtatásban, és csak felső
részre görbe, alul egyenes; írásban pedig a jelenlegi
hosszú f, f, lenne használandó.

Végre Z z, Sz sz, megtartván jelenlegi
alakját és hangját, Sz helyett ugyanazt a betűt
használnánk, de alsó részét nyomtatásban meg-
görbítve, írásban pedig meggörbítve és meghosszab-
bítva.

Exzerint tulajdonképpen csak két új betűt ven-
nénk fel c és cs helyett, és mostani betű-
ink csekély változtatása mellett megkapadul-
ván az oktatott betűktől, oda jutnánk végre,
hogy írásunkban csak annyi betűt használ-
nánk, ahány hangot a beszédben.

Az új betűalakok behozatalával a
gy, ly, ny, ty hangokra vonatkozó helyes-
írási szabályok érintetlenül maradnának;
ha k. i. ezen hangok ragozás által jármas-
nak, akkor g, l, n t mellett j, be-
tű használandó.

Az sz hang kettőztetésére vonatkozó

szabály

szabály feleslegessé válván megszűnmék.
Ha a jelenlegi s betűt úgy ejtjük ki, mint
az sz hangot, akkor mindegy, akár a szóben
találjuk annak megkettőztetését, akár rago-
zás által kettőztetését: mindenkor csak két
ss-el írjuk; egyszerűsítették erejében helyes-
írásunk; Közelidünk a többi európai nemse-
gek írásmódjához; a külföldi szavakat és ne-
veket helyesebben olvassuk; és legalább ezzel
is megkönnyébbítjük más ajkúaknak a
magyar olvasás, helyesírás és nyelv megtanu-
lását.

Legyen szabad ez alkalommal még egy
megjegyzést tenni.

Isten szent nevét gyakran találjuk Kis-
i-vel írva.

Minden nép réles e világban, mely Istent
híj, Isten nevét tiszteli. Ha valaki a lenygel-
ésidőhöz beér, midőn éppen Jehova nevét írja,
fel nem néz addig, míg e szent nevet egészen
ki nem írta. Ha írásközben a sor vége ér, és
látja, hogy Jehova név egészen ki nem fér,
a következő sorba írja, hogy e szent nevet
kétfelére szakassza.

Az angol Kristály palota egyik külső-
letett egy Keletről hozott nagy követ, melyre
arab betűkkel Allah volt véve. Nehány
arab megpillantván e szent nevet, midőn
éppen beakart lépni, csodálkozott azon, hogy az
angolok ezen követ a bejárás külső-
leté, ahol Allah szent nevét lábbal tapos-
sák, és világért nem mentek volna felette a

Kristály

Kristály palotába, hanem gondosan kiker-
ülték az irást, hogy lábaikkal ne érintsék.

A Magyarok legalább nem kevesebb oka
van az Isten fent nevét tisztelni.

A helyesírás helyét ad a tisztelkezésnek.
A megköltés egyes szavai, akár rendes csi-
mek, akár inkább tisztelkezésok
nagy betűvel kezdnek. (Magyar nyelv
rendszere, közzéadta a magyar tudós tá-
rsaság, 30 lap.)

Ha irásban megköltött embernek meg-
adjuk a tisztelést azáltal, hogy nevét, címét,
sőt a személyére vonatkozó névmást is nagy
betűvel írjuk, annyival inkább illő a leg-
felsőbb lényt, melynek előttünk, minden kép-
tehetségeinket, szabad akaratunkat, fentar-
tásunkat, halhatatlan lelkiünket közsön-
hetjük, mely sorunkat atyailag inteni, min-
den alkalommal, így irásban is tisztelni
azáltal, hogy szent nevét nagy kezdő betűvel
írjuk.

Török ezt sokan, De sokan a fennálló he-
lyesírásai szabály ellenére kis kezdő betűvel ír-
ják a szent nevet. A m. t. társaság által ki-
adott magyar nyelv rendszere szerint (29. lap.
13 §. 4. p.) nagy betű hápnálhatik " minden
szorosan vett tulajdon neveknel."

Már pedig az egész világon, és egész földünk-
ben nem találhatók oly szorosan vehető tulaj-
don név mint Isten; mert Trancapán,
Ráday, Schiller, Thiers, - és a Lajos,

Károly,

Thároly, Miklós - máxer ember neve lehet,
De Isten nevét az egy mindenképp legfel-
sőbb lenyem kívül senki és semmi nem
viselheti; azért a legkeresőbb értelemben
vess tulajdon név, melyet a helyesírás jaa,
bátyai szerint nagy kezdőbetűvel kell írni.

Bizonyosan nagy ellenmondásba
esünk, ha Sobri Dócsi mellett Istenként
nevét kis betűvel írjuk.

Márton 1866. évi február hó 23^{án}

Körményi János
Kis. Puskás
Famul. József

976
1866

A' Nyelv- és Széptudományi Bizottság
1866. dec. 8-ai Értekezletének

Jegyzőkönyve.

B. Lőrös József elnök,
Toldy Ferenc, Balogh Pál, Balagyi Mór,
Arany János, Labián György, Hufnagel Sándor,
Sárosi Károly, Börczy Károly, Gyulai Pál, Kármán
Bertalan, Budenz József, Szilágyi Áron,
Tótfalusi István jelenlévők.

1.) Meltóságos Akadémiai Elnök úr megnyitván
az ülést, röviden előadta, hogy az Akadémia
határozata szerint az osztály értekezleté-
nek feladata lesz arról tanácskozni: mi-
képen válhatna jövőben az osztály fel-
olvasásai az Akademiában olyanokká, hogy
on önálló tudományos nyomtatásokon és fej-
tegetéseken kívül, — amelyek saját tudó-
mányunkat öregbítik vagy előbbre is viszik,
tehát mindég fő tárgyai maradnak a fel-
olvasásoknak, — egyfelől az érdekeltséget
ebben tartásuk, másfelől általuk közvetíté-
s legyen az osztály a külföldi tudomány és
a magyar közönség közt, miszerint ez fog-
ynak korán tájékozva legyen az európai
tudomány állásáról.

Mint hogy pedig arra, hogy az osztály
rendszeresen folytassa tanácskozásait, legelőször
is az kívántatik meg, hogy magát szervez-
ze, vagyis magának elnököt és jegyzőt
válasszon: Meltóságos elnök úr felszólította
a "jelentő" tagokat, hogy tithos szavazás
utján válasszák előbb elnököt, aztán
jegyzőt. Ez megtörténvén a szavazatok meg-
olvasásából kitűnt, hogy az értekezlet el-

977/1866

nőkövé Pulsky Terenz titkarsági tag,
jegyzőjévé pedig Hunsfalvy Emil r. s.
választották meg egyhangúlag. Miltosáfor
elnök kimondta tehát, hogy
az osztály értekezletének elnöke.
vé Pulsky Terenz titkarsági tag,
annak jegyzőjévé pedig
Hunsfalvy Emil r. s. választot-
ták meg.

2.) Felolvasták az akad. titkarság egy
levele, a melyben az értekezlet a Tékés;
házy alapítvány következtében az akadémia,
illetőleg a nyelv- és Széptudományi osztály
teendőire szorgalmazati, és egy úttal négy
könyvet mutat be, melyek mint pályázók
a Tékesházy alapítványbeli jutalomra már
beértek, így mint:

E kösny 1. Rikhtsz Sándor. Die ungarischen
Zeitwörter mit ihren Bestimmung
syllen und deren Anwendung,
Pest, 1864.

2. Kovács Simmel. Praktische ungarische
Sprachlehre, Kolosvár 1857.

3. Baritán Octáv. Gramatică lim-
bei magiare pentru clasile
gimnaziale inferioare. Kolos-
vár, 1866.

4. Schuster Franzott János. Des
Sachlers reine Sprache, an theo.
reisch praktisches Sprachbuch
für Deutsche, Pest, 1866.

Mint hogy a Tékesházy alapítványból minden
öt éven adatik ki az 500 forintból
álló jutalom az öt év alatt, a magyar
nyelv ismertetésére, nem magyar nyelvű
és irodalom

Számára a karában divatozó bármely nyelv,
vagy megjelent és legjobbnak ítélt könyvnek:
az értékeslet

felbontítja a jelenlévő tagokat,
hogy a jövő évi értekezési ülésig
néhány körül ismerősök
között végezték, hogy az elmondott
öt év alatt milyen könyv
szertett magának abbéli hírt,
hogy jól terjeszti a magyar
nyelv ismeretét, és hozzá be
vagy a könyvet vagy legalább
azok címét, felkéri egyes-
mind az egyesület és akade-
mia könyvtárosaikat, hogy
az utolsó öt év alatt beérke-
zett a Székesházy jutalomért
pályázható könyvek némi
lejtőmért, vagy magának a
könyvet is hozzá be a
következő ülésbe. Végre
Baritán oláh-magyar gramma-
tikáját Selye János 1. tag-
nak adták át.

+ bírálat vagy
bírálatok véget

Legyetek
Hunyfalvy úr.

~~A~~
A' Nyelvtudo-
mányi osztály székén
letétele
Jegyzőkönyve.

1866. Dec. 8. kő.

A' Nyelveludományi osztály
1866 Dec. 28. tartotta
Étkeztetését Jeggőkönyve,

Elnök: Pulszky László
Jelen voltak: Söldy László, Balogh
Pál, Haas G. Miksa, Jancsák
Sándor, Gábor, Barabás, Mitykó
Flórian, Tilly János és

1. Az első étkeztetés jegyzőkönyve felolvas
tatván az hírlapokban.

2. Az étkeztetés arról kezdődött tanácskozási,
hogy mi tárgyban előadással által lehetne
az akadémiai osztály üléseit lehetne
tervezni, legelőbb is azt találta
szükségessé

hogy köztevel által szótlan
szavak fel az osztály tagjai,
miből szótrendjének törté-
nyelatoratban bejelenteni,
hogy ki mikor és mi időtár-
ban szótrendjének az akad.
osztály ülésben előadást tar-
tani; és ezen felosztás az
akadémiai hírlapban hivat-
tal utján küldésnek szét.

3. Előre is az kutatókat el, hogy a' fel-
osztás beérkezett nyelatoratban után
far írtakhoz fogadják előadandó tárgyak
sorát és rendjét azaz a' meg-
nyitni megalepítani - mert azt
szorosán és változtatást követve
meghatározni nem lehet.

978
1866

4.) Az Akadémia által az ország eidekétben
 eddig járatos folyóiratok követhetők
 lévén: 1.) Philologus, 2.) Journal asiatique,
 3. Abhandlungen für die Kunde des
 Morgenlandes; 4.) Zeitschrift für verglei-
 chende Sprachforschung; 5.) Beiträge
 zur vergleichenden Sprachforschung;
 6.) Zeitschrift für Völkerpsychologie
 u. Sprachwissenschaft,
 az eidekétben jóval találni
 hogy a "Zeitschrift für Völker-
 psychologie u. Sprachwissenschaft"
 kivételével, a többiek járatos
 továbbra is kikérhetők az A.
 kadencióból.

5.) A' Tekerőz alaptörvénybeli jutalom-
 sa pályázható munkák listájánál
 Joldy Tekerőz is a jövő u.
 később be fogja hozni.

6.) Még az Akadémia az eidekétben hogy
 jövő hónap elején
 a' Szelesteck elintézésre vették
 immet eidekétben fog tartat-
 ni.

Jegyzet Hufst

A' nyelveludomá-
nyi Értekezés

1866 Dec.
18-ka

Zártolt ülésenk

Jegyzőkönyve.

14003
elűke

Méltóságos Baró Ur!

Ö" császári s apostoli kir. felsége folyó hó
15^{én} kelt legfelsőbb elhatározásával Horváth
Mihály politikai munkáit és volt császári püspök
nek legk. megengedni méltóztatott, miszerint a
birodalomba büntetlenül visszatekerhesse.

Miről van kezelevelő Méltóságodat vonak.
közölni a magyar tud. Akadémia nevében folyó évi
augustus 20^{án} 569 szám alatt Ö" felségének irat-
zott legyelelő kiváncz örömeidet tudomás végett ér-
tesíteni.

Jogadja Méltóságod kiváló tiszteltem Ö"
szinte nyilvánítását.
Pestben 1866 évi December 16^{án}

Kailach György

979

Méltóságos Baró Eötvös József urnak, a magyar
tud. Akadémia elnökének

Pest.

UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LIBRARY

979
1866

az. elökről jöttre.

I. Csoporth.

1. Kubinyi Agoston
2. Kubinyi Ferenc
3. Korismics László
4. Gebhardt Ferenc
5. Bugda Pál
6. Frivaldszky Imre
7. Pólya József
8. Nendtvich Károly
9. Balassa János
10. Jedlik Ányos
11. Tarcsy Lajos
12. Török József
13. Dixon ^{né} László
- 14-19. Lelkerő tagok

Összesen
19 szék.

18. Az I. és II. csoporthban
kezem jelölt üres a
lev. tagokra föltett
számban foglaltak.

II. Csoporth.

- 20-24. lev. tagok
25. Csengery Antal
26. Statis. elnökö
27. Arch. elnökö
- 28-29. lev. tagok
30. Erdy János
31. Wenzel János
32. Podhradsky
33. Szpolyi Arnold
34. lev. tag.
35. gr. Teleki Domokos
36. Zsoldos Ignác
37. Pauler János
38. Tóth Lőrinc
39. Fényes. Elek
40. Lónyay Mária
41. Deák Ferenc
42. gr. Dörfelffy Imre
43. D. Eötvös József
44. gr. Mikó Imre

Összesen
25 szék.

III. Csoporth.

45. B. Kemény László
46. gr. Károlyi György
47. gr. Andrássy György
48. Lonovics József
49. Barssal György
50. Toldy Ferenc
51. Lukács Móric
52. Fogarasi János
53. László György
54. Deák László
55. A. Dalogh Pál
56. Hunfalvy Pál
57. Ballagi Mór
58. Fabián György
59. Lugosy József
60. Czuczor József
61. Arany János
62. Jókai Mór
63. Nagy János
64. lev. tag.

65. üres
66-69. lev. tagok
Összesen
25 szék.

IV. Csoporth.

70. ^{Danielik János} ~~György János~~
71. Kiss Károly
72. Fest Vilmos
73. ~~Székely János~~
74. ~~Székely János~~
75. ~~Székely János~~
76. ~~Székely János~~
77. ~~Székely János~~
78. ~~Székely János~~
79. ~~Székely János~~
80. ~~Székely János~~
81. Kovács János
82. ~~Székely János~~
83. ~~Székely János~~
- 84-85. ~~Székely János~~
- 86-87. ~~Székely János~~
88. ~~Székely János~~

Összesen
19
szék.

Ad 980
1866.

1866

Költségvetés 1866 évi.

A' már megkötött 1866. évi évi a' remélke:
10 bevételek és mellőzések kiadások meg:
Költségvetés és körülbelül követelések

1) Kamara kasszára alapítvánál és ki
adományok adósnál szárah mennyiség 22,000 ftos, mely
összege az államgyűlésnek tartása, mint törvényben
bejelölték, ^{az államgyűlés} ~~letöltendő~~; ugyanazon kamara
által paplakozó Kovács Lajos tartása
is, melynek teljes leírása nem várható; é
még az az által felvétel, mint valószínű
bevételek:

Bevételek:

15,000 ft

2) Alapítványi kassza után járó 6 & 5
perentes kamara kassza be kellene fizetni mennyiség 24000
ftos, ^{1000 ftos} ~~mint~~ azonban a kamara egy része
a kassza és végig be nem adták fizetésre, ha
nem az meggy más évi, az által felvétel
ján:

20000 ft

3) Alapítványi 6 & 5 perentes kassza után
várható volna 5000 ft. - felvétel is
gar:

3000 ft

4) A' bevételek felvétel kassza után teljes
bírával bevételek volna kamara:

10,154 ft 38.

5) Pénz, pénzügyi elnökség követel
az öves állam paplakozó kamara:

12,517 ft 10 1/2

6) Alapítványi és ráközlendők után:

200 ft

7) Évi járadékokból:

1400 ft.

8) Elavon könyvek:

1500 ft.

9) Előlegesség naprafutásból

1000 ft.

64,771 ft 48 1/2

B.

1) Rendes tagok, tisztviselők, és szerzők fizetése:

17,960 ft.

2) Csekélyek bevétele

3000 ft

úgy mint egy felügyelő kassza: 540 ft.

2 szaga

600 "

3 könyvtár szaga

900 "

1 kassza szaga

300 "

egy szaga a labba

120 "

6 szaga a 12 öl fa

180 "

6 szaga a 12 öl fa

300 "

szaga a 12 öl fa

60 "

3000 ft

981
1866

Áthozva: 20,960 ft.

3

3) Jutasalmatra:

mult évtől kára maradt jutasaltról:	130 #
Phibos. nagy jutasalom - - -	200 "
Doggad. nagy jutasalom - - -	200 "
Teliki jutasalom - - -	100 "
Karácsonyi jutasalom - - -	200 "
2 Maribányi accessis - - -	100 "
2 Samuelféle - - -	30 "
	<hr/> 960 #

vagyis 5 fűzével számolva: 4800 ft.

4) Nyomtatás, messzire rajzokra, közzététel
az általános pénzügyi és más ügyekben
nyomtatás (vagyis: évkönyvek, évkönyvek,
Munka kiadásai) - - -

7000 ft.

5) A 5. Bíróság rendelkezése alá, azaz
előadók és rektoriak pénzügyi és más
ügyek:

a) a költségvetés: 3000 ft.

b) a költségvetés:

nyitók: 3000 "

c) az arkhivizáció:

akták: 2000 "

d) a statisztika: 2000 "

e) a nyelvtanítás: 2000 "

összesen:

12,000 ft.

6) Jutasalmatra, jutasalmatra és közzététel:

1000 "

7) Jutasalmatra, jutasalmatra és közzététel:

1200 "

8) Jutasalmatra, jutasalmatra és közzététel:

600 "

9) Jutasalmatra, jutasalmatra és közzététel:

400 "

10) Jutasalmatra, jutasalmatra és közzététel (ide számolva
a Teliki alapítvány utáni kiadások
hagyatékából 2/3 rész is, 1008 ft-ot)

8000 "

11) Rendkívüli költségek:

a) Budapesti rendelő: 600 ft.

b) emlékeztető: 540 ft.

c) gr. Dessewffy requir:

emlékeztető: 540 ft.

d) várakozás: 520 ft.

2200 ft.

Összes kiadás:

58,160 ft.

az 64,700 ft. rendelkezési bevételekből levonva

az 58,200 ft. várható kiadás

6500 ft. lenne az adósság leírására fordítható.

eljárás fogva, hanem csak lapanként! itt lőten
leghalásztól, és a m. alatti csak 1405 ft 55 kr.
adatok ki; a lapus fűtője, mely maga 540
ft-ra megy, az év folyamán még az építési pénz
is sokára iratott.

(bányagazdálkodás):

Intézményi praedimálva volt 675 arany
és 1000 ft; vagyon: 4700 ft. - Nemelyi praedimálva
mely a nápolyi díj, ki nem adtak, napról napra
éves díj és nem visszatér, kiadva csak 150 arany
és 1500 ft; vagyon az aranyat 5 ft-ot ad
mely 2250 ft. körül. - E' cím alatt tehát
beírattak 2450 ft. körül; de valóban még.
előírattak csak a ki nem adott nápolyi díj.
file 100 aranyt elhelyezték; a többi 1866 év de-
jén elvitték és visszavették még el fog visszatérni.

7 a. maradványi díjbe beírattak 40 #,
és a fenti ki nem adott díj és fenn-
díj (70 #)

Az általános pénzügyi rendről kiadott
nyelvi + i. nyomon, mely, napi és községi
praedimálva 4000 ft. és megadottan
elbűt 287 ft. 56 kr. most csak 3712 ft. 44.
kr. költsége. - Ugyanakkor az általános
pénzügyi rendről engedélyezett 3000 ft-nyi díj
díjából csak 2800 ft. 52 kr-ig adtak ki,
meghírdetve 139 ft. 48 kr.; öregei tehát
az előnyök és érezték kiadását meg-
kezdésére 427 ft. -

Az egyes országok és birtokok rend-
letei alá utalványok 13,115 ft-ból csak
9435 ft. 88 kr. költsége, benn lakások
3679 ft. 12 kr.; ~~de a fenti költség, nyomon,~~
most a múlt év rámlásai csak a fenti díj
előre kifizetés nyújtottak be.

Nevezetesen:

a' köztársasági törvények költségén ^{nyomon} 4000 ft. helyett
2705 ft. 31 kr.

A' munkaadókat és munkaadókat törvény-
hoz 3315 ft. helyett 1913 ft. 36 kr.

A' arisztokraták törvény 2000 ft. helyett 1758
ft. 24 kr.

A' szociális törvény 1800 ft. helyett 1090
ft. 30 kr.

A' nyelvi törvény 2000 ft. helyett
1968 ft. 67 kr.

+++

Intézményi költségvetés és költségvetés utal-
ványok 1000 ft. elment 664 ft. 54 kr.

Fütes, világítás, hővezetése praediminnálva
 wlt 1200 fr. ellátásuk csak 789 fr 78 kr. s
 azok ill. levegő, mert ezen költségek az a helyen
 még mindig az igazi pénzár értékére esnek.

Intai költségek és egyéb becsületek fel
 vétele 400 fr. Ez nem wlt elég; ellátásuk az
 indára 186 fr. 28 kr. s becsületek is megvannak.
 csak amlatára 668 fr. 45 kr. Összesen tehát
 851 fr. 73 kr.; tehát több, mint praediminnál
 va wlt; ugyanis a becsületek közt van egy
 450 frs arany chronometer, a horfennadrai
 egy mennyiség részlete.

Pozrai, szállásai, ügyvédi költségekhez az
 anyagokhoz 1000 fr. ellátásuk 778 fr. 44 kr.

Adó, illeték, váratlanként, belyégekhez meg
 kívánta wlt 6500 fr. kiadása 394 fr 45
 król több, azaz: 6894 fr. 45 kr.

Reakciók költségei, reverzen:
 Budapesti Semle 60 példányára, az átkötés
 kádára s a más váratlanként fel wlt wlt
 1800 fr. ellátásuk pedig a Budapesti Semle
 rendszeren fordán 600 frs körül ugyan a
 meggyiségi emlékezőkhez 2800 fr. melletti menny
 400 fr. váratlanként; átkötésük 913 fr 84 kr.
 egyéb vegyes költségekhez 361 fr 52 kr. összesen
 4675 fr. 26 kr. és így 2875 fr 36 król
 több; mikor jaimban még a praediminnál
 ban kiadagyon. 120 frszi a más részletei is.
 Debb, továbbá 370 frszi Telőlegység, és
 wlt is, utazás részlete, 100 fr. utazásra;
 Kiszámla, mint nem lehet az ilyen költségek
 tenis, vagy hasonló költségei; és inkább
 lehetetlen wlt a jövőbeli pénzár az alapérték
 is. Költségük vonni s így szinte megfoghatatlan.

Levonván az 54, 442 fr 22 kmgé és
 visszatér az 54, 006 fr 27 kmgé Ki.

azaz, maradt kiadás:

is 1866-ra 436 fr 5 Kr. s a

más évi maradványok és

korábbiak:

459 frál

összesen átvitt

1866-ra, mint

pénzármaradvány:

895 fr 5 kr. a

mi a naplót meggyezik.

Ellátásuk részlete

Teljesítés utólagos

A' Teliki alapirány után kivétel, 3 év
alatt letételezhető 3000 ft. hagyaték adó, mely
ből az évi 1000 ft. érték, tovább a megörö-
södött esedék és palotafenn tartási költség.
Elsőlegesen kéri, hogy a brüsszeli költség
nemileg megörökösölje; ezen megörökösölés nom-
ban csak 1115 ft. a megy. - Egyéb kiadás:
sokan talán az nem lehet. Munkák
előtt "számlázható" az alapítók költség
2187 ft. 50 Kr. és a fennmaradó összeg
4200 ft. Különben is sokkal kevesebb,
mint a mi 2 év alatt félre tételre volna
szükség. - 1865 évi a költségvetés felvételén
3500 ft. költségvetés; az azonban a múlt
évi költségvetéshez képest nem is kevesebb, és így
ha 1866-ban 4200 ft. költségvetés is
é' volna, mintha 3500 ft. 1865-re érték,
1866-ra csak 700 ft. jutna é' év alatt.

Görke

1866. I

Nagyméltóságú Akadémiai Elnök Ur.!

Resztelmes Uram!

Amely tisztelettel alulírt értesülvén, hogy a magyar Akadémia az Eggenberger Ferdinand-féle könyvkereske, ésnek mint főbizománynak eljárásával nincsen megegyezve; bátorodom Nagyméltóságod előtt esedezni, miszerint a magyar Akadémiai kiadmányokra nézve, engemet főbizománynak kinevezni méltóztatnék, mely alázattal megjegyezvén, hogy iure helyiségem Lipótváros Döröthyautya 4. szám alatt lévén a forgalomra nézve előnyösnek tekinthető.

Aláíratos kérelmem kapcsában következőket hozom fel:

1. A főbizományba átvett könyvek bolti árából 30% kérek.

2. Az átvett könyveket az átvétel napjától számítva minden egyes esetben a helybeli könyvárusoknak 3. nap alatt; a vidékieknek pedig 8. nap alatt a magam költségén megküldendem.

3. Minden könyvárusi esztendő végében a főbizományba átvett könyvekről pontosan beírásiolok

982
1866

beszámolok a t. Akademiának, s az év folytán bejött pénzüszegeket ugyan akkor pontosan befixetem.

4. Azon könyveket, melyeket a t. Akademia év folytán nálam vásárol, mindenkor 10% az az tiszta áralkkal a bolti áron alul fogom a t. Akademiának frámítani.

5. Az elszállítás végett hoztam küldött könyveket legfőbb 8. nap alatt mindenkor kelően becsomagolva pontosan tovább szállítom. A szállítás költségeit a kimutandó posta s fuvardíjak alapján a t. Akademia nekem megtérítvén; a csomagolásért minden font után két krajcárnyi díjat igényelek.

6. Azon esetre, ha a t. Akademia tölem birtokot kívánna ennek nyújtására is készen nyilatkozom.

7. Végül alázatosan megjegyzem, hogy én a közeli 8. hónap alatt már több ízben eszközöltem a kiadó hivatal felszólítása folytán mind külföldre mind a vidékre a t. Akademia kiadományából szállításokat, s így hiszem a t. Akademia teljes megelégedésére, a mennyiben az illető szállítmányokat szabályszerűen és haladéknélkül utnak indítottam.

Fugler Adolf
könyvárus.

Nagyméltóságú
 Bárány Eötvös József magyar
 kir. Vallás és Könektatási
 Minister Urhoz, mint a
 magyar tudományos Akade-
 mia Elnökéhez

aláíratos folyamodványa

Kugler Adolf könyvtáros,
 nak, Dörötyautera 4. szám
 alatt Pesten

melynél fogva a magyar
 tudományos Akademia
 könyvkiadmányaira
 nézve magát főbíróvá,
 nyosnak kineveztetni
 kéri. —

1866

Költségjegyzék

am. tud. Akadémia részére 1865. Jan. 1-től December 31-ig

össz. értéke

ft kr.

Jan. 1. Széchenyi városi polgármester levele az akadémiai Elnökséghez - aláírási íve - ugyan annak levele ismét az akadémiai elnökhöz s a pénztárnokokhoz - Póson városa levele az akadémiai elnökhöz - Győrléd városi levele s jegyzőkönyvi kivonata - Órád városa levele s jegyzőkönyvi kivonata - Győr városa aláírási íve - s az egyri polgármester levele az akadémiai elnökhöz - Füzsi község jegyzőkönyvi kivonata, Madarasy András levele az akadémiai elnökhöz 2. Duka Miklós kötelezvénye

Jan. 2. Rohonczy Ignác aláírási íve - Lontkay Antal levele gr. Széchenyi József 1000 forintból való kötelezvénye s levele Kun sz. Márton levele - Didik Vilmos kétféle kötelezvénye - Schmettov kötelezvénye - gr. Lázár Miklós levele Komárom város jegyzőkönyvi kivonata - Tiszberény városa aláírási íve s levele - gr. Lay család Tomka Kálmán kétr. levele - Pronay István s József aláírási íve - Kalocsa városának jegyzőkönyvi kivonata, B. Lippshay Antal s Almásy Kereszt. aláírási íve - Gyöngyös városa aláírási íve - Künfélegyház aláírási íve s levele

10 -

" 3. Rendes próbakereset Kovács Ágoston, Ede s Benze árva ellen 750 ft + 50 kr. hasznabéri hátralek után 3 ft 1/2-ig. 5 melléklettel

12 33

" 4. Folyamodvány az 1864. Jan. 10. ugyan e tárgyban indított pernek letétele iránt 1 péld. 3 feli.

2 6

" 9. Főkönyvi kivonatot Kovács Lajos által teljesített fizetésekről citatvány engedély s ügyvédi meghatalmazás

2 50

" " Folyamodvány a pénzügyi ministeriumhoz a katonai végrehajtás beállítására

1 -

Halasztási folyamodvány Szirmay Istváné a Buda Mária elleni peres ügyben 1 péld. 8 feli

4 6

Prohászka András fuzekassal kötött perredes 2 péld.

1 -

" 12. Költségjegyzék 1864-ik évről

- 30

" 14. Jelentés a bírósági költségéről vezetett kamatadásokról és gálatáról

1 -

" 17. Jelentés a pénzügyi hivatal által kezelt építési kamatadásokról

- 50

" 20. Tárgyalási jegyzőkönyv beljé a Kovács Ágoston s többek ellen lefolyó perben.

- 36

983 olthat

42 31

1866

Ötletre

42/31

Jan. 25.	Jelenítés az 1864 évi az ügyvédi hivatal munkálatairól 2 iv	1 -	
" 30.	Tárgyalási Könyv. bolja a Kovács Ágoston Ede s Benze árva elleni perben	36	
" 30	Rendes szóbeli kereset D. Ló Presti Lajos s neje gr Eszter házy Szeraphina ellen. 5250 ft. életjáradék éránt 3 péld. 1 felr. 6m	8 88	
Febr. 1.	Jelenítés n. Rhédey László hagyatéka tárgyában 3 Aláírási w bolja	50. 73	
" 14	n. id. Pármándy Dénes kétrendbeli kötelezvénye Pármándy Lajos mint id. Pármándy Dénes özvegye meg. hatalmárólja ellen felmondó s intőlevél mellékkötetekkel	2 -	
	Jelenítés gr. Teleky hagyományja a palota s bérház adómen- tessége s Lónyay Anna tartozásának befizetése éránt	50	
Febr. 18.	Levél Lónyay Anna kisasszonynak s Silye Gábor főkapitány- nak H. Bőszörményben	50	
" 28	Folyamodás ö' Felségéhez a gr. Teleky hagyomány jogorosi s nem páratékos megadottatása éránt magyarul s németül	2 -	
Márc. 6. és 20.	A Kovács Ágoston Ede s Benze árva ellen lefolyt perben tárgyalás.	1 12.	
" 20.	Jelenítés n. Rhédey László hagyatéka tárgyában	50	
"	Markassy Imre folyamodványa éránt	50	
" 26.	Levél Lónyay Albertnek a Lónyay Annától átvállalt tartozás éránt	23	
" 27.	Tárgyalási Jegyzőkönyv D. Ló Presti Lajos s neje elleni perében makacsaságból elmarasztalás éránt	36	
Apr. 2.	Folyamodvány Szirmay Szirmay Istvánné elleni peres ügyben	86	
" "	A hérszemélyes táblához Pest városa törvényhatósá- gának kiküldetése éránt	1 -	
" "	Sombory Imre - Komáromy József s Paulovics budai főpolgármesternek írt levelek	73 1 12	
" 10.	Válasz Márton Demeter asódlperében	6 24	
" 21.	Folyamodvány Budai Mária Szirmay Istvánné elleni ügyben	50	
" 24.	Folyamodvány az akad. palota s bérház adómentessége éránt	50	
Május 8.	Jegyzőkönyv a bérház adóadása éránt	20	
" 15	Felfolyamodvány Szirmayné elleni peres ügyben	20	
" 17.	Rhédei László hagyatékáról vezetett pármadás vizsgálatára meghívó levelek Somoskövy Károly s Batár József. Köke, Főth Antal s Rudnyánsz- ky Bélának	1 30	
" 18.	Levél Lónyay Albertnek - tartozása visszafizetése éránt	23	
" 20	Rendes kereset D. Ló Presti Lajos s neje sz. gr Eszter- házy Szeraphina ellen 5250 ftnyi életjáradék éránt 3 péld. 5 mellék.	8 88	
Jun. 11.	Héhai id. Pármándy Dénes özvegy birtokaitól te- lek könyvi kivonatok h. alakban	10 -	
Összesen		98 53	

Oldal. nr. sz. k.		Oldal. nr. sz. k.
42/31	attérve	98 53
1 -	Jan. 12. Pázmány Lajos ellen hozott ítélet indoklaival	1 50
- 36	" 13. Jelentés az ügyvédi hivatal működéséről	1 -
8 38	" 14. Széchenyi hagyaték tárgyában egy bírói iradvány s több rendbeli ítélet	2 -
- 50.	" 15. Kis Károly N. Széchenyi ügyvédnek szóló levelét	- 50
- 75	" 19. Végrehajtási folyamodvány Pázmány Lajos ellen karméltéklenet 2 péld.	12 33
- 50	Jul. 7. D. De Pressi Lajos s neje elleni perben tárgyalási jegyzőkönyv	1 80
2 -	" 17. Lónyay Albornék szóló levelét	- 50
- 50	" 22. gróf Esterházy Szentpál a De Pressi Lajosné nyilatkozata	- 50
- 50	Aug. 3. Szűcs Gyula - D. Ambrózy Lajos s Rév Komárom városának szóló levelét	- 75
2 -	" 6. Széchenyi hagyaték tárgyában	5 43
1 72.	Sept. 11. Csizmazia Károly Lajos ellen hozott ítélet feljebbvitelére	5 44.
- 50	" 12. a Károly Benke árnai gondnoka ellen hozott ítélet feljebbvitelére	1 72
- 50	" 13. Folyamodvány a Békésnek külön feltegyező könyvébe vezetése miatt	1 -
- 23	" 15. Folyamodvány D. De Pressi Lajos s neje ellen felvett peres ügy gyors elintézésére	- 86.
1 -	Oct. 10. D. Ambrózy Lajos - Augyut Lajos, - Czeglédi polgármester D. Dukán Mihály - örv. Lunkos István György - Grazer Antal - Eyni polgármester - Zoltay Sándor - Abrahamffy János - Székelyné polgármester - Gf Szapáry Gyula - Tomka Kálmán - Orban József - Károlyi fő- hadnagy - Kassai Casino - Bielek Vilmos - Gf Berthlen József - Gf Wenckheim Rudolfnak szóló levelét	9 -
- 75	" 12. Klárpár József - Pályok Mór, Szigeti Casino - Glück Károly - Munkósi főbíró, Mészárosi elöljáróság - Lombay János - Serényi József - Orrovszky Károly Lombay Antal St. Endrei János s a Békés megyei elöljáróságnak szóló levelét	6 -
1 72	" 23. Györgyevics Pál s Paj Anzattnak szóló levelét	1 -
6 24	" 25. Donis folyamodványára Mak Antalnak szóló levelét	- 50
- 50	Nov. 7. Békésnek Budára a Székelyföldön való alapítvány tárgyában a Helytartó Tanácsát	2 42.
- 50		Oldal. 152/78
3 20		
8 38		
10 -		
98 53		

79
1866
ápr. 10

összesen
152/78

Nov. 8. Rendes főbeli kereset D. Ambrozy Lajos, Anygal Lajos - Dielek Vilmos, D. Duka Mihály - Lombay Antal - Lombay Imre - D. Lo Presti Lajos - 1600 ft. város - Seregi Józsa - urbaner máhói főbíró s. g. Wenckheim Rudolf ellen bírasi bélyegdíj	32	4.
Nov. 16. Széchenyi László úr v. Eximák szülő level a Sz. Fekénvári város alapítványa tárgyában	-	50
" 20. Jelenség Diescher József káprontó káprontó része fölött	-	50
" 11. Andaházy László Heinrich Edmund - Pinterics József - Szekrényesi József és Reményi Lajosnak szülő levelok	2	30
" 25. Lombay ellen indított kereset leírás a városi folyamodvány	-	86
Dec. 2. Felső jelenség az ügyvédi hivatal működéséről 2 péld.	2	-
" 4. 5. 7. Tárgyalások Anygal Lajos Seregi Józsa, Lombay Imre		
" 14. Folyamodvány 120,000 forintnyi tőke besúbl. társasága város 6 melléklettel s. fel. zettel bírasi bélyegdíj s. egyéb költség	20	50.
" 21. Folyamodvány 40,000 forintnyi tőkének az akadémiai palotán besúbl. társasága 2 m. 1 péld. s. fel. zettel bírasi bélyegdíj s. egyéb költség	14	-
" 28. D. Ambrozy Lajos D. Duka Mihály D. Lo Presti Lajos máhói főbíró s. g. Wenckheim Rudolf elleni perekben tárgyalási jegyzőkönyv	1	80
" 31. Kalmár Lajos temesvári ügyvédnek a merénylői telekírókönyvi kivonatért.	8	-
" 31. Az akadémiai palotáról exped. telekírókönyvi kivonat	2	-
Postaköltség egy événél a levélnyél szerint	24	6.
	összesen	261/54.

Reszt Jan. 13.
A fentebb írtak hiány nélkül
Gyűjt a városi bír. és a városi
versem Pongó

Lombay
Mihály

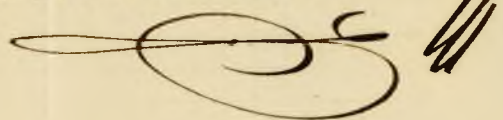
Monsieur,

Ignorant si Mr de Lukács est actuelle-
ment à Pest et ne connaissant pas son domicile, vous
m'obligeriez beaucoup en lui faisant remettre la
lettre ci-jointe, vous priant de vous donner la peine
de me la retourner dans le cas que Mr de Lukács
soit à l'Étranger

Veuillez, Monsieur, je vous prie, m'excuser
la traverserie que je vous cause, et agréer l'assu-
rance de la haute considération avec laquelle j'ai
l'honneur d'être votre

Finne le 3 Janvier 1866.

Tout dévoué paritaire
Louis Francovich

À Monsieur

Le Secrétaire de l'Académie Nationale
à

Pest.

984
66

Persem 6. jan. 1866.

a leuter ar naps el^unto^ume^u
Lukais iishy

15
K.K.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIA.

Pest, Január 5 1866

A Magyar Tudományos Akademiához Tekintetes úr ajándékából beér-
kezett következő nyomtatvány:

*Nemzetgazdasági calamitásunk, és az
adiv*

az intézet könyvtárába tétetett, s alóliirt meg van bízva a küldeményért az Akademia
köszönetét kifejezni.

*Aranytákos
László*

985/1866

Tekintetes Erdely Fülöp úrnak. *Pest.*

Jenna ülesken jän. 8.
1866.

Tekimisen Uu.

Levin — "A lõvõ-takari mychwa yaktto-
ni tannu lina'nyai Euroopdan —", erimä
eretekes isemest Agtawelileli mychwa
li makilisse bejekundini.

Alarabos lolyaja

Kimberly Quinn

986
1866

Kædet barmen!

By iaggeterens utvirkning, og giffen
og giffen og den tilfældige og akademiske
højeste hestingskabets befalelse, og tilvirket
jule- Læringsmængde tilgode midt og iaggetet
med en mind jule omme og lig her giffen
mængdets tilvirket jule, varingen af viden.
Kædet giffen omme med en ^{en Kædet} utvirkning
intet, dog den vishedt iagt og utvirkning

Kædet

ad 987
1866

Drauffy ma 'pt mekata
bigit ifra 4 min abt.

Eiting

Arany Bina Kithar Wana

1866. I. 10.

987 (+1)
1866

60
K. 1866

Magyaros Királyi Tanácsos úr!

A beérkezett tárgyi és gyűjteményi tanári kará-
nak folyamatosdóját, Székács István superintendens
úr ajánló levelét egyjuttatva, kérem, a f. hó 8-án
tartott akadémiai ülés határozata szerint, emmel és
többi a Könyvtári állandó bizottsághoz, vélemény-
adás végett.

Magyaros úr részéről

Dez. január 13. 1866.

Magyaros úr

aláírás helyén

Arany János
titkár.

988/1866

Magyaros István, Kir. Tanácsos úr.

Mű a múlt év elején bejelentett.
Akkor Kumpány János is
a stat. bizottság nevében
átvette volt; most visszaküldi
desik a Könyvtárba
Pécs, jan. 20. 1866
Arany

Atvettem
Rónay

989
1866

Keddy baran,

A' plebanomal bafelmi pyot a' nyaim Kolongui vigen. -

S. Eöwö neytrajabol kilit, logy vapanaq,
amar kolap d.e. 11 orara Gr. Ferkait Gwö
gwö, Gr. Kandy Gwögwö & Longay menghei
er, ane a' panygyi Marom nggais an
Eleri lobatu sarand' indurutan neytrai
pyotkudil.

pen pen 27. 1866.

nyai hord
Toshlongay

990
1866

Veszprémben Január 27^{én} 1866.

Teljesírtes Tiszoknok úr!

Videgh rokonom hölyagköben fenvedvén, Munka évi Mar-
tius végén Pécsbe ment, magán ajándéknál, s bele halt. De
mivel elment, minden engem illető irasor pontosan átadott
nekem, s arról mai nap is mind birom. - Így jelezlek t. úr.
hogy művemek az Akadémia new válatra-át. ex nem áll, mert mi-
vel szabály nélkül küldöttem be, vizsgálatala sem vehette, hanem
az akkori helyettes tiszoknok Csengery Antal úr septe. 30^{én} 1864.
az Akadémia meghagyásai tudatára adandó, így ír hoz-
zája, vagy is Videghhez.

T. u.!

A m. tá. Akadémia illető okmányának meghagyása folg-
ván, laposakban e tárgyba vonatkozólag már a f. é. Auguszt.
hó 15^{én} lefolyaimmal ismételték fellelve az a t. úr az
tudományos intézetünk aron szabályára, mely szerint new aka-
demiai tag csak valamelyik akadémiai tag ajánlása folyán
terjesztéskor az Akadémia bírálata alá munkáját. Mivel azonban
tehát a már beküldött munkát vizsgálatala alá terjesztése végen
valamelyik akadémiai taghoz fordulni szükséges, s intézkedni
hogy a kérdéses munkát alkalam hová is mely uron küldessék.
Tiszoknok Csengery Antal s. k. akadémiai jegyző és helyettes tiszoknok.

112-113. sz. levél, 1865. febr. 16.
 Ez az a levél, mely a Veszprémi püspökről Vissamens. az Akadémia
 ához, de felsőrekerül Jek. Kisórnok és műveimért egyúttal 1865. febr. 16.
 kezéhez küldtőre. Erre én a levél értekezésem Megyei Igazg. Akadémiai tagok
 kezébe meg, s tényleg legrosszabb küldtőre néli mind a két művemre, de ő nem
 kárve visszatérde arolas, ily sorok mellett:

"Nem elég, hogy valamely munkát Akadémiai tag ajánlson bírálta-
 ra, szükséges, hogy ezen tag egyettermind azon osztály tagja legyen,
 melynek feladatjába az illető munka tartozik. Pap Ignác két
 munkája természetudományi lévén, a természetudományi os-
 tály tagjai körül kell valóban az ajánlásra felkötöttni. Minthogy
 kegyed, minis írja, az Akadémikusok nem ismeri, van természet
 ide mellékelni az Akadémia természetudományi osztályának tagjai
 körül arolas, kik Péterben lálnak, s kik körül kegyed ajánlós válnak
 has. De követhetnek minden nerek, melyek körül én Nagyságos
 Kúbiinyi Ágoston tanácsos uras kezessen meg levéllel, mely ily fel-
 szék előssau, de legrosszabb mindjárt kezéhez is küldtőre a két man-
 lás, feladatán Március 15-én 1865. miről a Veszprémi püspök el-
 merő Deczjibe levéllel bírta is, s is előssau felszék art. - Ezen idő alatt
 vártam az Akadémia nyitáskorát a hírlapokhoz, minis semmi híradás, de
 híven vártam, végre tényleg a Veszprémi márt. évi Decz. 24-én J. Uras fel-
 szólítottam, mire csak s két ura tudatja válna, a más akars. - J. Kisórnok
 ur! 23 éven át barátságosam, míg a két művet írhattam, arolnak vagy két
 dafa, azok miatt öregedtem meg idő előre: nem szerettem, ha ily könnyű áron

fr. im. Munka 20 ft

kellene sőtük megvártnam: nem kívánom, hogy az Akadémia válna
 korron rájúl, de az igenis megvártnam, hogy az Akadémiahoz behűldős
 művek el ne vesztetnek, mert felülőse tessen és értes, s fenn is tartson
 műveim irányában jogomra. Sokas fadorkat műveim ide is ádo, de foka
 sem vesztet el egyiket: emiatt most is hível róluk: az is természet fel-
 léven Jek. Kisórnok uras, látsau uránna, hogy műveim előterülsenek: min-
 deniket bíráni ugyan szívesben de nálunk a két mű díjazása 20 ft-
 rónál felebb kerül, sőt pénzre sem lápnak díjazás: az is kór-
 solt forssomnak az ily nagyságos nem lehet minden nap. - Össze-
 li mondom, ha Jek. Kisórnok ur rövid idő alatt két irasaimhoz nem
 járass, kegyesülve lehet a két. előli hívatalhoz folyamodni,
 ha is is megküldülve kezessen majd felváltatam az urasnak
 irányban. - Egész szívesen

Össze-
 Pap Ignác
 Orvos és író.

991 / 1866

A magyar tudományos Akadémia nyomtatványait
a m. n. Múzeum könyvtáráncik nem maga
az Akadémia, hanem az illető nyomdász
szólta küldeni, mint kötelezettségi pél-
dányokat. — Ez a meglátás a nyomdai
Factorra lévén bízva, gyakran megesik,
hogy egyik vagy másik példány
nem küldetik meg. Pest 1866. Janu-
ár 28-án

Eközben Gábor
Spekányi orf. ág. 26
könyvtár. és a m. n.
Múzeumban.

992
1866

Kivonat

A M. Tudom. Akadémia 1866 január 29-án tartott
közgyűlése jegyzőkönyvéből.

43. Szóba jött, miként lehetne az Akadémia által kiadott munkák telendőségét előmozdítani,
hasznosítani:

1) Hogy az Akadémia költségén kiadott gyűjteményes
munkák az illető szerkesztő, az önálló munkák pedig a
szerző által, a mius megjelölés, a legelőt illetően mindenkor
mutatkozzanak be;

2) Hogy az Akadémiai kiadások rendszeres és az eddigiek
sikeres kiadásainak módja iránt a Könyvtári Bizottság mi-
nél előbb adjon véleményét;

3) addig is az Akadémiai kiadások az ügyrend 179 §-a
és c-je pontjainak megnevezésére szigorúan tartandó.

Kiadta

Arany Lajos
titkár

993
1866

Nagys. Toldy Ferenc úrnak. (úgy is, mint a Könyvtári Bizottság
előkezelésére.)

jan. 31.

Tisztelt barátom,

Noha az elűrt fűz és felatért, melyre a Fiaarabjottörés,
nát akar megkötödni, még is a formában nem me-
re elbe tegyék. It jó Ring az alkalommal rag-
csináltak is, helyenként apró hibákra eszt, két he-
lyen kihagyás is van. Kélek hát fűzre hogy az
újra, igen csinosan is febb, azaz vastagabb velin-
re méltózatnál az, e ha lehetne, még ma, kint.

A legfinomabb díszítés

J. H. H.

Regtón. Kintam inni

994
1866

Tekintetes Titoknok ur!

Berengsem van ezennel átküldeni
azon egyének levelezését, kik Bo-
zsony városában, per excellentiam,
megboldogult ösém jó-akarói és
típpelői voltak minden időben.

U. Mangold Károly, ügyvéd
ur, (lakik a Zöldpiáczen, 128-ik h.)
Képlek nyilatkozott arról, hogy
a Magyar Tud. Akadémia megke-
resése folytán és révén, a
mellékelt levelezésben megne-
vezett egyéneket, a f. hó 8-án
reggeli 9-kor tartandó gyűlésére
egyenként meghívja?

Légyen hát szíves a T. Titok-
nok ur, őt erre, levelében

a' meg kívánok egyéneket egyenként meg-
nevezni, /: mert nekem az a meg-
boldogultnak fia csatolt hoffájok.)
fölfoktani és illetőleg fölhatál-
mazni.

Ki is teljes tisztelettel vagyok,

a' Tisztelt Magyar Tud. Akadémiai Titoknak
Azoknak

alázatos szolgája

Dr. Dejewitz Max
M

Gözpont, Február 8b.

995
1876

A philosophiai, törvény és történettudományi
osztályok febr. 12-i ülésére, mely mához egy
hetre lesz, mincs értekezés jelenve be. Kérem
a tiszelt Tagokat, hogy a kinek van kész
a dolgozata, mielőbb ide följegyezni a
címet, hogy ülés végén jelenhessen.
Pest, febr. 5. 1866.

Arany János
(titkárság)

Júdy József n. i. ... az ideal-realizmus
... érveire a zsidó körében.

996
1866

A Philosophiai,
Törvénytudományi, és
Történettudományi Orv.
sályok Tájainak.

A Nagytekinetű
Magyar Tudományos Akadémia
math. és terméketud. Bizottságának
Pesten.

Azon közetek sorából, melyek vegyelmével
engem a Bizottság a jegyzője, Szabo József tr. úr, ál-
tal megbírní meéltetett, tizenegy darabot vizsgál-
tam. Öt rendbeli elemzés leírását a múlt évi De-
cemberben átadtam „A Hegyaljai Rhyolithok vegy-
elméje” cím alatt, jelenleg pedig megküldöm hat
magyar Trachyt elemzési leírását, melyek folyó
szám szerint új sorozatot megkerdek, a vizsgálati
eredményt és eljárást minden egyes közetnél két
külön szakasban közölve.

Hogy minolen doleg közöletén sok nehézség-
gel küzdeni kell, tapasztaltam is a szerszám
laboratoriumom felszerelésinél, miért annyi
munkát be nem adhattam mennyit kívántam,
mit azonban ezidén tehetni semmílegem, is így
folytonos munkálkodás által van szándékomb az
eddig nálunk nem mívelt közet- és ásványelemzés,
többet harántban honosítani, mint az külföldön
mindenütt már történt. Ezen iparkodásom fen-
toságát állátván a math. és term. Bizottság, a
kísérleti rovatra eső öpreggel engem tavaly támoga-
tott, de mintán csak a szakadatlan működés en-
nek időt és költséget igénylő munkálatochnál e
szakban az egyéni tökéletesítést gyorsan elérni engedi,
továbbá a véghezvitt és átadott elemzések legszük-
ségesebb kiadásai alig megtérítettek, bátorodom
a Nagytek. Akadémia math. és term. Bizottságot
ez idén is szives támogatásáért tisztelettel kérni.

Budán 1866. évi Feb. 6-án

Bernáth

997
1866

48^h mls 1806

Jan 3.

(3 pms)

Dernath.

Méltóságos Bárá, M. Tud. Akadémiai Elnök úr!

Mélyen tisztelt kegyes Uram!

A M. Tud. Akadémia könyvtárában fiamos év óta feren-
csés voltam fűrketni mint tudom / az illető megelé-
gedésére mindaddig, míg legújabbán egy év óta
a m. akadémia kiadója Takács István úr által
elmellőztem; ezen népszerű névre hátrányos inté-
kezés folytán még a múlt évben egy indokolt és
bizonyítványokkal ellátott kérelemben folya-
modtam néhai bold. gróf Döbessy Emil Elnök
úr ö méltóságához, kistől folyamodványom - mint
értesítve vagyok, - Tsch. Loh Lőrinc pénztárnok
és J. Csengery Antal akadém. jegyző urakhoz véle-
menyesítés végett áttételve, az máig elismerésre
vált.

Mintán pedig azt vagyok hajlandó hinni, hogy
kérelmem csak a fölébb tisztelt Méltóságos Elnök
úr körbejött gyámságát általa érintett Szemvedett ed.
dig halasztást, - hivatalosán ama folyamodva-
nyomban kifejtett hírszerzés ideig híven, szor-
galmasan és jól végzett szolgálataira, nem
különböztetve a népszerű avasait ügyességemre és
olcsóságomra; leg mélyebb alázattal efedezem

Méltóságos

Méltóságos Baró Elnök úrnak, hogy tekinsetbe vé,
vén eddigi polgáraitaim, és azon hátrányt, mely
ily állandó munkamegbiztatás elmellozése által
háromez gyermekkel terhelt család állagotomra ne,
heredit, kegyesen inszertedni méltosaffék, mifélek
eren. előbb is elverest könyvöltői munka ifjúság
reám biztataffék, és az Akademiának könyvtárányait
esensül állandóan ifjúság én fürkészem és köthetem.

Legméltosabb tisztelettel maradtam Péter
febr. 7. 1866.

Méltóságos Baró Elnök úrnak

legálárasabb polgári
Dobocsányi Ignác

Könyvtáros

(A m. kir. Egrettem Könyvtá-
rának.)

998
1866

22

266

Méltóságos
Baró Eötvös József úrhoz
a Magyar Tud. Akadémia
Elnöke'hez t. a. t.

Utazásról folytatása

Dobosánszky Ignác könyvtár
könyve.

11-1866.

Tekintetes Akademia!

Hírlapokból értesülvén, hogy a' tekintetes Akademia, újságjában maga kiadta közveket kezessévé a' tanintézeteknek ingen is megküldeni: miselőltirnak, mint a' Pécsvárosi reform gymnasiumnak előjárói, tisztólettel közölgünk, méltóságuk a' Tks Akademia mindazon maga kiadta közveket, melyekből fölvéve van, kereskedő útján megküldeni az iról gymnasiumnak, ez oly magyar tanfelvü tanodának, mely Arad, Temesvár, M. Kebe, és Fejérvár közötti rejedelmesvüében hivatra van, a' tudományos műveltséget terjeszténi, s az évi- deken az idegen nyelvű elemek között ovis-othént elfőve magyaroságnak igazúli végvára: de ninc azon állapotban, hogy közvéstárát kellőleg zárapítássa; tisztólettel maradván

A' Tekintetes Akademiának

A' reform naggynasium előjárósági
gyűléséből Pécsváros 1866 febr. 8.

aláíratos polgái

Gyula Kovács
L. Pásztor

Nagy Ignác d. g.

Pap István
első f. osztály tanár.

Szabó György igazg. tanár.

Dáné István.

Leleke és Dr.

999
1866

172 866
K

~~Handwritten scribbles and signatures~~

ad 5/917 Tiskinseles Úr!

Hunfalvy János rendes tag az Akadémia folyó évi február 12-i ülésében, a talajvízről vagy is a földár, járól" értekezésén, előadása folytatán, méltán gláussal me-
le ki Rupperts vasúti igazgató úrnak azon inszérke-
dését, mely szerint a cs. kir. szab. állami vasút men-
tén, Pestől Soluszig, az egyes korszak vízfolyások ma-
gassága, az az mélysége a sínekhez képest, meghatároz-
tatott s azután 1864. dec. 12-én valamennyi (84) kút-
ban a víz állás egyidejűleg megméréselt; értekezés" en-
nek folytatán okajandónak monda', hogy az Alföld többi
részein is, különösen a tiszavölgyi vasút mentében levő
kútak abszolus és relatio magasságai meghatározassanak,
és azután egy bizonyos napon az összes állomásokon meg-
mérésék a korszak víz szintje. Ehhez képest indítványt tőn;
kerestessék meg a tiszavölgyi vasúti zónátat igazgatója
az Akadémia által, a végett 1) hogy az összes vasútvona-
lain levő kútak abszolus s illetőleg relatio magasságát mér-
veskedjék meghatároztatni; 2) hogy az összes kútakban,
melyeknek tenger fölötti magassága ekkép meghatározta-
zott, a víz állást egy bizonyos napon mérjék meg; 3) hogy az
ekkép nyeresedő adatokat, a vasúti vonalok hirtetésével
együtt, az Akadémiában közölni sziveskedjék.

Ex indítványt az Akadémia általában elfogadván, az ér-
tekezéssel együtt az állandó Mathem. és Termész. Bizotts-
sághoz rendelve áttétetni a végett, hogy ez az illető mér-
és miként epaközlésre néve utasítást dolgozzon ki.

Miközben tehát az értekezést ide mellékelve áttetni
szivesedém van, maradok tisztelttel.

Pest, febr. 16. 1866.

Tiskinseles úrnak

aláíratos polgája
Arany János
Tiszaknak.

1.000
1866

Tisz. Szabó József bíróssági előadó úrnak.

W.A.

~~Levi. 6.~~

co 7 (1029 or)

W - 9/12/12 12 12 12

W - 12/12/12 12 12 12

60. 12 7 9 5 12 12

20 20 20 20 20 20

1866 7 5

50⁵ 1/2
5 pings
1866 7 5

Vesnem febr. 23. 1866.

Jelintetes Mr, Miklos Baran von Vran,

Ki kora Jude Kizutasi aladajom: A m. reusis
ind. lora befolyas a reusit'ekere, v az
Etkingvok XI. kith V. darabjaban a
43-54. lapon allan ⁽¹²⁴⁾ egy 1 1/2 int
kven, melyek is prime 5 # jan, egyete
7 1/2 #; - batra vaggok a Jelintetes Vran
ara pincsejre keni, melyekat e dolgonas
nl pols utalanyas kiallitani, is az nekem meg
kideni.

Bizsakar kien a kraluallastajis
kzi kizutasi vaggok
a Jelintetes kien

Jan febr. 23. 1866

alajatos pols
Foldy

1001
1866

1001
1866

II. Memorandum,

die
Einrichtung
des

physikalisch-chemischen Laboratoriums

bei der

ungar. Akademie

der

Wissenschaften

betreffend.

Fr 24

1. Die jährliche Dotation des Laboratoriums wird, bis zur vollständigen Einrichtung desselben, auf 3000 fl festgesetzt. Davon entfallen:

a) auf den Director — dessen Bestellung für die Zwecke des Laboratoriums zum Mindesten ebenso nothwendig ist, als die der Bibliothekare für die Zwecke der Bibliothek —, 1200 fl

b) für einen Adjuncten, 420 fl

c) für einen Diener, per 15 fl
monatlich, 180 fl

d) für laufende Ausgaben, 1200 fl, wovon (jedoch ohne allgütige Sonderung) 800 fl für die physikal. Arbeiten u. 400 fl für die chemischen.

1002
1866

(4 db)

4. Zur Ergänzung der vorhergedachten,
an sich unzureichenden Einkommens des
Directors, wird derselbe in die 2. Classe
der honorirten ordentlichen Mitglieder
der Akademie gewählt.

5. Es wäre im Interesse des Institutes
an der Insel selbst vorzunehmenden Arbeiten
dringend zu wünschen, dass sich ein
Gebäude der Akademie selbst, eine,
wenn auch noch so kleine Wohnung,
raum für den Director ausfindig
machen lässe. 12/3 K. A.

2. Es ist selbstverständlich, dass die für die erste Einrichtung des Laboratoriums zu beschaffenden Gegenstände aus den vorerwähnten Summen, welche bloß mit Rücksicht auf die laufenden Ausgaben angesetzt sind, nicht bestritten werden können.

3. Es wäre wünschenswerth, dass das mathem.-naturwissenschaftl. Comité von Seiten der Regierung, eine ähnliche Unterstützung für die Zwecke des Laboratoriums erwirke, wie die anderen Comités der Akademie für ihre Zwecke bereits erhalten haben; die auf solche Weise zur Disposition gestellten Summen würden dann zur graduellen Beschaffung, theils von solchen Apparaten dienen, welche bei den mannigfaltigsten Arbeiten nöthig sind (als Batterien, Galvanometer usw.), theils von Werkzeugen (Drehbank, Stahlzirkel usw.), theils von Nachschlagebüchern (Wörterbücher, Encyclopädien, Repertorien, Journale usw.), ohne welche ein wissenschaftliches Arbeiten für die Dauer unmöglich ist.

50th ult

6th post

1866. $\frac{7}{3}$

58. é. 2^{ik} pont
1867. Febr. 28. é. Min. (6.) M. J. birkegy. 20. é. p. 12.
Pest Febr. 24.

I. kintetes a kor. biróknak -

Van nyomon követve a biróknak
bizalmi azon levél vételét, melyet
előző is a biróknak nevében folyó hó
20-án hozzászólított.

É. levélben a biróknak nyújtott
- hogy saját nyavalyt hozzászólított
nekem felajánlani a calverentiót
megkezdett kísérletemnek s egyéb
nyomozásaimnak keréket vételére
Mármin a végre készült dolgozók
termék; s látván egyetemen azon
juttatottak melyekben a biróknak a
felkutatott megállapodott, felszólít
ezeket nyitathatja, hogy kaplandó
vagyok a ajánlatot elfogadni.

A biróknak levélben továbbá kiment
hogy az említett postázott oly kérem
alapulnak mely kinyitva nem bír a azon
vághatós melyet nélkül ebben a biróknak
következő, az egész szervezetnél azon adatok
szolgálatára

szé alapul melyeket egy alkalommal
kijelöltem, a részletekben pedig a körülmények
kényesítetik a bizottságot nem módosításra
megtenni.

Örültem hallani hogy a bizottság
azon teremtől, melyről mielőtt ebben az
Igazgató Tanácsban mint egy jól kidolgozott
programról szót, még az ideig nem
szándékozott lényegben eltérni; más részről
véltem nem lehet megkérdőjelezni, vajon
valami részlet tartozik-e a előző
lényegéhez — mely ezek is részletekből
áll — vagy nem. Nejedtem szerint a
bizottság által tett módosítások folytatni
kérdesét bírálgatja az elv is, mely vázlatomban irányul
szolgált, — s azt kívánságként az abban felvett
tervezetnek azon része véleltem tekintetbe,
mely a jövőben forgo' intézet nem ideiglenes,
hanem tökéletes berendezésére vonatkozik.
megjegyezve egyezem mind hogy ez utóbbi
a mostani megváltozott körülmények viszonyait
közül előbb lenne tekinthető mint azelőtt
előben reméltekem. Együttel nem mulaszt-
hatom felmutatni még azt is, hogy a most velünk
között partogatók által személynél állomáson
az intézetnél

egőzen máskép szabatik ki mint azt a
bizottsággal múlt évben folytatott levelezésem,
s annak folyamódása az igazgató
Tanácsban kiutatba helyezték.

Ha mind a mellett a bizottság ajánlatát
elfogadjuk — ha elfogadjuk egy oly állomást
mely nem biztos, melynek neve nincs, s melynek
dolátása kevésbé mint hogy kielégítőnek
völne nevezhető — az eredménye azon által
rággamnak félben szakasztott munkálataimat
mirel előbb folytatni, ugyanint azon
kötelezettség melyek az embert leginkább
azon földhez csatolják a hol született —
de egyezsem mind azon reménynek is, hogy a
mostani intézkedés csak — ideiglenes legyen.

Hihetem hogy külföldi munkóidősem
kezeskedik arról, hogy az állomásomban is a
szükséges buzgalom részéről nem fog
hiányozni; mind a mellett nem felelgetek
sőtár meggyezni, hogy egy ily intézkedés
valamint egy egészen ugyan alapítandó
phyzikai kabinet vagy laboratoriuumok
bevezetésében nem ismétlő idő fog eltelni.
Egyezsem mind reményemet is kifejezem,
hogy a bizottság mind azon lépéseimet
melyeket az intézet működésébe legye-
schrak

Isolatnák s melyekbe a bizottság is bele-
egyezett, azokat befolyásának egész
hatálmával támogatni is fogja

A m. Tudományos Akadémia
math.-s Természettudományi
bizottságának
szolgálya

Állm. K. Károly

Méltóságos Elnök úr!

A matematikai és termérettudományi állanék Bi-
zottság az évek óta kimért budgetet kéri ismét hely-
ben hagyni és utalványostalni. -

Van azonban egy új tárgy mely kérelme körébe
jutott, és mely mellett mulasztással kötelese-
genek ismeri felszólalni és Méltóságodat arra kérni
hogy az Szegedi Tanácsnál felszólaltatásunknak
érvenyt szerezni törekedjék. -

En új tárgy a physico-chemiai döntőtermék.
A helyiség meg van, a felszerelés nagyrésze meg van,
most következik annak használat, és gyűjteményének
létele. -

A matematikai és termérettudományi bizott-
ság, mely mondhatni csekély erővel, a meteorológiai
értelmeit létre hozta és abban oly munkásságot fejt
leérték mely az Akadémia méltóságát megilleti,
fog gondja volt művekről gondoskodni hogy haszn-
lót legyen a vegytani és termérettani Kabinetre
nézve is. -

A tudomány előbbre vittele annak magas érté-
sében az, mi egy ily tudományos főintézet minő
egy rendet akadémiaja méltó feladatát képezi, és
ez a kelleknek kiképzett egyéniségen kívül, miután
a helyiségek megvannak, csupán pénz kell, hogy
szaporatba vitethessék. - A bizottság jól átgondolt
programja szerint 3000 ft elegendő lenne kérdetnek,
és kérés a maga meggy hi hogy Méltóságod legyen a ma-
thematikai és termérettudományi magasabb érdekek-
nek kolmássa, oly érdekeknek, melyek a m. tud.
Akademiát a világ legelső rangú tudományos fő in-

kérdéseknél mellőztek kérdéseket hozzáadni kéresse fogja
tenni s mit egy igen értékes nélkül elérnünk olyan
erők által alig sikerülne, melyek egytől egyig az idő, na-
la s erőt forgácsoló hivatalos teendők által vannak le-
titelvezve s csak az esetlegesen penzmaradt pénzeket haszná-
latjuk fel mint tudósok tisztázandó kérdések megvá-
nyására hozzá adni. -

A physico-chemiai munkálkodás vezetője gyanánt a
bizottság Dr. Athin háziakjában a magasabb képzési-
gű Természettudósok egyikét mutatthatja be, ki a most
Európában élő legtöbb tudomány conyptus gonvoldkora,
sa és munkálkodása májával az által ismertkedett
meg hogy előadásait hallgatta, utaltok is velők dolgo-
zott, s felőrsüt Angliában telepedett le hol vagy 3 évig
önállólag működve magasabb hívatottságának an-
akégy mőködés az európai tudományos areopagánál.
tal fenyesen elismert tanúságát adta. -

Munkáiról a math. és term. bizottságnak ismerete
van, azok eredetben az angol tud. inodatomban, de az óta
befordítva a németben is, olvashatók, s mondhatjuk hogy
Dr. Athin fellejese óta a fondító pontot képerő természeti
tudományi felfedezéseket magyar ember is járult, igen töb-
bi közt a természettudományi aron tünemény melyket Dr.
Athina „calcescentia” név alatt lepte meg a tudósokat. -

A vezetés az érdeknek a bizottság áldandó dr. Athin-
nak, de az ellenörközést a fő felügyetőséget igen úgy meg-
tartandó magának mint ezt a meteorológiai észlelére
néve teszi. -

Ismeretes dolog hogy a Felsége a laboratoriumnak me-
veretes örveget adott, ismeretes hogy legújabbban a historiai
és archaeológiai bizottságok eljait kivételére méltó segit-
ségben részesültek; szabadon reményleni hogy méltóságod
a matematikai és természettudományi bizottságot mostoha
gyermek gyanánt elhanyagolni nem fogja, s hogy befogja,

sőt öta fogja felhasználni, miszerint az Szegedi La-
nais a matematikai és természettudományi bizottságok
felfogja hatalmának hogy a physico-chemiai akad.
demiai munkálkodás megindítására 1866-ra egész
3000 forintig fordíthasson. —

Méltóságos Elnök úr! —

A matematikai és terménettudományi állami bizottság az évek óta kimért budgetet kért ismét helyben hagyni és utatványoztatni. —

Van azonban egy új tárgy mely kérelme körébe jutott, és mely mellett mulasztáttan kötelességeink is, meri felszólalni és Méltóságokat arra kérni hogy az Igazgató Tanácsnál felszólalásunknak inuényt nevére szíveskedjen. —

Ezen új tárgy a physico-chemiai dolgozóteremek. —

A helyiség meg van, a felszerelés nagyrészt meg van, most következik annak használatára, és gyümölcsözővé tétele. —

A matematikai és terménettudományi bizottság, mely mondhatni ekkor erővel, a meteorológiai értekezésre hozta és abban oly munkásságot fejtetett mely az Akadémia méltóságát megilleti, főgonnyal volt róla elhatározni gondoskodni hogy hasonló legyen a vegytani és terménettani kabinetre nézve is. —

A tudomány előttré vitelle annak magas sphaerái, bár az, mi egy ily tudományos főintézet minő egy nem, az Akademiája méltó feladatát képeri, és ehez a kello, leg kitűzött egyéniségen kívül, miután a helyiségek megvannak, csupán pénz kell, hogy fogyanatba vitethessék. — A bizottság jól átgondolt programja szerint 3000 ft. elegendő lenne kérésnek, és kéresek oda megy ki hogy Méltóságok legyen a matematikai és terménettudományi magasabb érdekeknek tolmácsa, oly érdekeknek, melyek a magy. tud. Akademiát a világ legelső rangú tudományos fő intézeteinek sora közé sorolják. Kérdéseket hozzájárulni képesek fogja lenni, és mit egy ilyen intézkedés nélkül elérniünk olyan emberek által alig sikerülne, melyek egytől egyig az

ide" rabló" és erőt fogaósszó" hivatalos teendőik által vannak
lebilincselve és csak az esetlegesen fenmaradt percekkel kárnak,
hajnál fel mint tudósok tisztázandó kérdések megválaszolására,
hogy hozzá járulni. —

A physico-chemiai munkálkodás szeretői gyánant a
bizottság Dr. Athim hazánkfiában a magasabb képzettségű
Természettudósok egyikét mutatkozta be, ki a most Európában
elő" legtöbb tudomány conyphus gondolkodása és munkálka-
dása májzával az által ismerkedett meg hogy előadásait
hallgatta, alattok és velők dolgozott, és felőrsül Angliába
telepedett be hol vagy 3 évig önállólag működve magasabb
hivatottságának az eurpai tud. areopaggja által fenyesen
elismert kamiságát adta. —

Munkáinak a math. és kerm. bizottságnak ismerete
van, azok erevében az angol tud. iródalomban, és az ok
befordítva a németben is, olvashatók, és mondhatjuk hogy
Dr. Athim oka a "fondóli pontot képerő" Természettudó-
mágyi felfedezésekhez magyar ember is járult, ilyen többi
kipt a természettudományi azon tünemény metyet Dr. Athim
"calceantia" név alatt lepte meg a tudósokat. —

A vereket az intézetnek a bizottság általna Dr. Athimnak,
és az ellenörthávést a fő felügyelőseget ezen ügy megtartana
magának mint ezt a meteorologiai és ~~est~~ névve teszi. —

Ismeretes doloz hogy ő Felseje a laboratoriumnak nevére
örveget adott, ismeretes hogy legújabbban a kistomiai és archeo-
logiai bizottságok részait kintetene mello" segítségben részesül-
tek; نابارون neményleni hogy mello"ságot a math. és
természett. bizottságot mostoha gyenmek gyánant elha-
nyagolni nem fogja, és hogy befolyását oda fogja felhasz-
nálni, minemint az Izargaki Fandis a matematikai és
természettudományi bizottságot fel fogja katalmarni hogy
a physico-chemiai akadémiai munkálkodás meg-
indítására is 66-na egész 3000 forintig fondit has-
son. —

179
K

Kivonat

Az M. Tud. Akadémia 1866 január 29-én tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

43. Szóba jöve miként lehetne az Akadémia által kiadott munkák kelendőségét előmozdítani,
hasznosított:

1) hogy az Akadémia költségén kiadott gyűjteményes munkák az illető szerkesztő, az önálló munkák pedig a szerző által, a mint megjelenni, a legelőre ültetve mindenkor megszámlálva be;

2) hogy az akadémiai kiadások rendszeres s az eddigivel összehasonlított kiadások módja iránt a könyvtári bizottság nyílt előterjesztés;

3) a mely is az akadémiai könyvtár az ügyrend 179. §. a, c és e pontjainak megszüntetésére figyelemmel kell fordítani.

Kiadta.

Aranydaru
titoknok.

Dr. Szabo József
biz. jegyzőnek utal.

1003
1866

50.5 iels
4 pings
1866 $\frac{7}{3}$

2

Tekintetes Titoknok úr!

Van szerencsém a múlt év elején a n.m. m. kir. Helytartó Tanátsól
az Akadémiahoz leérkezett, s használat végett velem ugyanazon év
jan. 29-én és 30-án, $\frac{KK}{27}$ és $\frac{30}{KK}$ alatt körölt népművelési statisztikai
kimutatásokat a wanádi, vécsi, veszprémi és gyathinári adm. kórh.
egyhármegyékből — kifejezetten ide valóra visszatüldeni.

Pesten, 1866. márc. 1-én.

Vasutára, 12.

Barsy József
tanár

1.004
1866

00 Vesna majin 1. 1866

Ar irant vinkulideta
a Helyparso' Lanasu
hoz 8/v 1866.

Kivonat

az M. S. Akadémia 1866. márc. 18-án tartott
Igazgató Tanács-ülése jegyzőkönyvéből.

III. Először 6" mellyel

terjeszti a marsh. és term. tud.

bizottság folyamodását, melyben
a nevezett bizottság előbbi budgetét
újra megszavaztatni kérvén seb.

miután a bevételekből
a kárz öfies annát kevésbé
fedezhető, mivel a fenebbi, pro-
posan a remélhető bevételekben
alkalmazzott költségvetés egyik
ponjtás is keskeny öfpeggel let-
tett emelni : a marsh. és term. tud.
bizottság fene előadott kérelme
ez által nem teljesíthető.

Kiadva

Aranybányos
titoknok

1006
1866

5124

3 pms

///.

Mach. es sem. ind. birchag.

Kiadvány

A M. G. Akadémia 1866. március 18-án tartott Igazgató Tanács-ülése jegyzőkönyvéből.

II. Előterjesztés az 1866.
évi tervezett költségvetésről.

A.

szb. szb.

B.

C. Az ös Bizottmány rendelkezése alá, saját előadók és szerkesztők fizetésére is beletartoz.

a) a főszekrénynek 3000 ft.

b) a segédsekretáriusoknak 3000 ft.

c) az archológusoknak 2000 ft.

d) a statisztikusoknak 2000 ft.

e) a nyelvtanoknak 2000 ft.

összesen 12000 ft.

szb. szb.

szb. Az előterjesztett költségvetés minden egyéb pontjára nézve jóváhagyatik, s bizottmány előterjesztés végett kiadatik az előfizetők és a levelezők, pénztárosok kiadásainak és az illető bizottságoknak.

Kiadva

Akadémiai
titkosnok.

1007
1866

57 "als

2 gmt

/

Mach. i. Termipenud. bixonsäg.

26
1866.

Méltóságos Bárány-Értelt Ur!
Kegyes Uram!

Miközben perensem van Méltóságodnak listáztatva
jelen jelenem, hogy az Edelsbacher-gyűjtemény ügyében
főként Kegyes Kibüldetésemnek, mint az albizottmány
jegyzője, a jegyzőkönyv-és jelentésnek elkészítése által,
mai nap eleget tettem, munkátlkodásomat holnap az
Akadémiai Könyvtárban ismét folytatni fogom.

Egykészséggel bízottodom Méltóságodat arra kéni
ni, kegyesedjék az ide mellélt levelet Jf Bakthya-
nyi Arthur urhoz, hivatalosan juttatni, és az ügyet or-
szágos felmítelye által lehetőre lenni.

Ha a Graf arra elkövetkezik magát, hogy az ottálát
Jestre felküldene, és engem bizalmasul megfigyelne, nem
nyugodtam addig, míg vagy a Pártya az eptergomi Könyv-
tár, vagy a püspöki Kéz a Muzcum Szamára
megvenne.

Bírom előbbi ügyességemben és szerencsémben.
Egyedül Méltóságod Kegyessegétől függ,
hát a csinos rajzat Arch. Közleményeinek számára
való megajándékozása, pedig egy fillérnyi költség nélkül;
valamint az is, hogy maga a paratlan és ottaz,
melynek valódiságáról napról napra mind inkább
meggyőződom, a házamat megtartsák.

Fogadjon Méltóságod Kegyesen szívesen,
hogy maradok határozatlan hívelettel

Méltóságodnak

Pest 1866. Márcz. 18^{án}

Legelöljáratos hívelettel
Römerflöriss

1008
1866

Tekintetes Tiskár s h. igazgató úr!

Tölgy évi Március 28^{án} kelt, s az ünnepel alatt
szavolléson miatt, csak is April 4^{én} érkeztet
becse, foraira a világra eddig akár kelle
holapjanom meri a folyó hí 3^{án} tartott probor
bizottságyi ülésben cloafesszertel etáfor a 4.
Kisfalud: Pártasághak nagybecsi levele, melyben
különböztetve névfori tudója s agyon ott álla-
pisatam meg vigly a Kinyomozandó s állandan
Kéjött megkülönböztető ünnepélyi program, mely
nek tartalmából a forollati rendet ideírom:

1° Gróf Lichy Jenő proboragyleti elnök köszöntet.
s befűde közepén, arforas: énklipe Köiben
a probor lelytesszertel.

2° Probos bizottságyi jegyző a probor felüle-
Kisfalud történetét annul felálthaspaig röviden
döadja.

3° Akadémiai Különböztetűt egyil tagja köszöntet.

4° Kisfalud Pártaságh egyil tagja köszöntet.

5° Ajályonyerű, művek felolvasással.

6° A történet Németország lea'ri alakiaspí
illetve kezéncasos a folgár nagy felolvasása.

Delencia L. orator Körtü

Egyre táncvígalom a történetekben
s népművelés a Kivilágias probor körén.

Mikor emil teljes Kéjöttel érkeztetém
vagyol.

Tekintetes Tiskár s h. igazgató úrnak.
Kéjöttel érkeztetém April 5^{én} 1866

1010
1866

igazgatója
Kéjöttel érkeztetém
Kéjöttel érkeztetém

Pestum $\frac{12}{10}$ 1866

Fekinssey Fiskár úr.

Kezess felhívására tisztelettel kijelentem, hogy én a
Vörösmarty-jóbor telephelyének ünnepélyére
Jekesvána elmermi szándékozom, s így
magamat az Akadémiai közhatalomhoz line-
veresni kérem.

Igaz tisztelettel vagoz Laján $\frac{4}{1}$ 1866
Fekins. usnar

Veje gyorve

köszölet zolgája

János Lajós

1012
1866

Kisgyarvár Fehér megyében földszemi és négyeszi
szekintésben Korbinyi Ferencc

Beiktatva
apr. 30. ra
1866.

April 30. ik napján kassandó
march. és term. ind. ülésre — ha lehet 1° érsekségre

1013
1866

A Nyelvtud. Ország. 1. Tagjainak.

A Nyelv- és Írástud. Ország. apr. 23-i ülésére
még nincs bejelentve előadás.
Pest, apr. 16. 1866.

Arany Lajos
titoknok.

A régi magyar nyelvűk ismétlése. H. Kivai és Molnár Albert
Jelölés
A beszéd nyelvéről.
Riváryról, felolvasza
Kunfalvy L.

1014
1866

A Myelo is sképtud.
Ofrally tirtelz
Lagjainak.

Helyben.

Rejegy nr
16/14

Méltóságos Báru
Akadémiai Elnök úr,

A három-korona utczán levő Egyesületi Nyomda két képviselője előtű 3 nappal az Akadémiába hozzáam azon kijelentéssel jött fel, hogy ők Méltóságodhoz egy újabb folyamodást nyújtottak be, melyben az akadémiai munkák megnyerése céljából azon előterjesztést tették, hogy ők húszezer forint fixa értéket minden órában kimutatni képesek. Mennél váratlanabb volt szám nére e nyilatkozat, annál inkább tartottam becsületbeli kötelességemnek, erről magamat meggyőzni, minthogy én azt jelentettem volt régebben Méltóságodnak, hogy náluk elegendő biztosíték nincs. Elmentem tehát a nyomda-helyiségökbe, és megvizsgáltam először is a főkönyveket, melyben tartozási és követelési állapotuk van bejegyezve, és úgy találtam hogy az activum a passivumot mintegy 5000 (öt ezr.) forinttal haladja meg, mely összegeből jelenleg 3000 forint van a pesti takarékpénztárban. Ezen kívül úgy találtam, hogy betűjök van mintegy 160 mássa, melynek beszerzési ára mássanként 70—150 forint, — de ha csak 50 forintjával számítottuk is, a mennyiben bármely nyomdász azonnal átvenné, az értéke 8000 forintra bízvást tehető; továbbá 4 sajtó-jok, a mennyiben mind újak — mert az üzlet maga is csak 3-éves — hat — két ezer forintot könnyen megér. — Ők

"Ok azon idő óta, a mikor én vagyoni állásuk felől tudakozódtam, a számos előfizető"ekkel bíró "Magyar Világ" politikai napi lap nyomását, és a Pest városi tanács nyomtatványait kapták meg, s kétség kívül e két körülmény adott irántuknak ily lendületet.

Méltóságos Báró úr bölcs belátásától és készségétől függ, hogy mit fog tenni az ügy az újabb fordulatában; ha azonban nekem szabad alázatos és igénytelen nézetemet nyilvánítani, én azt vagyok bátr most már javaslatba hozni, hogy az Akadémia munkáinak nyomását méltóztatnék ajánlat (offers) útján kiadni. Ez eljárásban Emich úr magára nézve sérelmet nem láthatna, annyival kevésbé mert már most Méltóságod az ügyben az Igazgató Tanács rovékén jár el; - a folyamvétel pedig megnyugodnának, mert ily eljárás ellen jözanul semmi észrevétel nem tehetnének. De a mi legfőbb tekintet, t. i. az Akadémia érdeke: az az ily eljárás által legjobban meg lesz óva, a mennyiben csaknem egészen bizonyosnak lehet tartani, hogy maga az Egyesületi nyomda, melynek már az eddig ajánlott árai is nagyon kedvezők, egy általánosabb ajánlati verseny esetében, még kedvezőbb árakat fog szabni. De az országos alap irányában is, mely az 1867. évtől fogva 3 év alatt évenként 10000 forinttal járul az Akadémia nyomtatási költségeihez - az eljárás csak kívánatos, a mennyiben figyelmet tanúsító volna; mert már csak az eddigi ajánlatok szerint is az Egyesületi nyomdának, az „Archaeologiai Közlemények” egy íve 14 forint, Emich úrnál pedig folyvást 21 forinttal számíttatik; - az országos alaptól pedig, illetőleg a 10000 forintból, évenként 4000 forint van számla archaeologiai kiadásokra.

Azon pesti nyomdások, kik ajánlatkérésre felszólíthatók volnának, a nélkül hogy arról kellene tartani, mi

szerint idő-közben netalan csőd alá kerültek, s így a kik
solid nyomdászoknak ismertettek, csak volnának:

Emich Juszta úr, a Jerechick kerén
Heckenast Juszta úr, az egyetem-kerén
Wodjaner Fülöp úr, a megyeház mellett
Frattner-Károlyi, úri utca 2. sz.

Egyesületi nyomda, három-korona utca 18. sz.

Pollák testvérek, főút és két-sas utca sarkán,

a többi nyomdák vagy nagyon kicsinyek, vagy nem oly
solid hitelűek.

A fentebbi 6 nyomdához egyenként intézendő felki-
vást egyúttal megkísértettem formulázni, valamint azon
föltételeket is, melyek mellett az Akadémia a nyomást e
hat nyomda közül a legkisebb árt kívánónak átadhat.
A. B. ná, s amint az A, emelt pedig a B alatt aláíratás
szívelettel ide csatolom.

Hogy miért gondoltam a föltételek egyik vagy másik
pontját szükségesnek: erre kérem ha M. l. t. ó. á. g. o. d. u. g.
parancsolja, bármely perczben felvilágosítással fogok
szolgálni, az alkalommal csak a 400 forintra nézve je-
gyezvén meg azt, hogy a 400 forint szükséges azon esetre
ha a különböző művek kézirataiból a rendszeren egy-egy
ívre adott mennyiség a nyomdában elveszne, s így a
legrosszabb esetben 8-10 ívre való kézirát veszne el (ennyi-
nél több az eddigi tapasztalat szerint egyszerre nincs a
nyomdában) s ennek következtében az illető szerzők-
nek 30-40 forint díjért újra kellene az illető ív
számára dolgozniok. Ennél azonban nagyobb össze-
gü biztosíték aligha volna szükséges, miután a vál-
tálkozónál az Akademiának a kéziratok illető re-
szén kívül semmiféle vagyona nem áll; mert azon eset-

ben, ha a nyomtatványt a fölkészlet pontjai szerint át
nem szolgáltatja, fizetést különben sem kap, miután a
fizetés csak utólagosan történik.

Mély tisztelettel lévén Pest, 1866, apr. 20.

Méltóságos Báró
Akadémiai Elnök úr

alázatos szolgálja
Takács István
akad. kiadó.

1015
1866

Méltóságos Báró Cötvös József úrnak, a Magyar Tud.
Akadémia Elnökének.

2 db. mellék.

Nagy tekintetű természettudományi Bizottság!

A. m. t. akadémia alapszabályaiban azon feladatot van-
természettudományi osztályunk számára kitűzve: hogy
önálló tudományos vizsgálatok és dolgozatok által
szakjokat előbbre vigyék és, természetesen, egyes vidé-
keket, állat- növény- vagy ásványrajzi tekintetben,
ijjanak le.

Ezen feladatnak, ésszerű erőmhez képest megfelelni;
már eddig is bízgó törekvésem volt, — mielőt
azon néhány értékes és tanúskodhatók, melyet
a. m. t. akadémiának behűldeni szerencsés volt.

De tevékenységem arra is volt irányozva hogy
cryptogam növényzetünket nem csak honunk
azon kis körével ismeretesszem meg, mely efféle tanul-
mányok iránt érdeklélvisekeltetik; hanem hogy a'
nagy füvészközönség igényeit is némileg elégítsem
ki.

mu
Az Upsalai egyetem Rectora, a tiszteletre méltó Fries
Eliás panaszkodván arról, hogy mily nehezen és rit-
kán kaphatók Magyarországra vonatkozó, természé-
szettudományi adatok, s engem ezek közlésére
feljölítván, leplezetlenül kimondá: hogy neve-
zetesen: a gombászat ápolása honunk füvészei-
re nézve tiszteletbeli adósság! - Mert, - úgy mondja,
Magyarország ezen tudománynak szülőhelye, és első
bölcsője, miután az ott buvárkodó Charles de l'
Ecluse (Carolus Clusius) Pannonia gombáit leír-
ván, ez által a mycologia alapját megalapította.

Ezen is más efféle feljölítéseknek engedni
annát is inkább kézz voltam, miután látám,
hogy kutatásaim eredményei, - bár mily szerények
is azok, - örömet fogadtatnak, nyomatékos szakkun-
kálban is használhatnak, idéztetnek s' ez úton
virányunk ismerete tágasabb körökbe is ter-
jed.

Ezen sikerrel szemközt azt hiszem: hogy - miu-
tán a kezdet nehezségein túl vagyok, miután
tudományos összekötéseim, segédcskőzeim,
tapasztalataim szaporodtak, - még sikeresebben

működhetendek szaktudományom előbbvitelére, most,
ha kutatásaimat kitartással, erélyesen és szaka-
datlanul folytathatom. De ehhez nem csak rövid, s'
a legközelebb környékére szorítkozó kirándulások, s'jók-
ségesek, de messzöbbré terjedő, gyakran ismételt
utazások is.

A terjedelmes Tatrát újra meg újra átkutatni
szükséges, mert cryptogam-viránya még távolról
sínés kimerítre s' phanerogamjai közt is még sok
a kérdés alatti faj: a' Szomolnokai vidék, a' Lubloi
kerület, majdnem egészen érintetlen: a' Sáros-
Zempleni Krajnán lévő rengeteg őserdőnek nincsenek
átvizsgálva s' ha tekintetbe vesszük hogy a' ris-
kán gyümölcsöző moshok, a' műlétkony moszat és
gombaképletetek csak kevéssé időjárás-kor találhatók
s' különféle évszakokban felkeresendők, világos;
hogy az észleletükre megkívántatás sokféle utazás,
legalább is 4-6 heti időt és 150-200 frnyi uti-
költséget igényel; állásommal fogva pedig rend-
kívül ugyanennyi idővel, de nem oly jövedelem-
mel, mely ezen költségek terheit meg bírja.

A' nagyteltekü természettudományi
Bizottság máj 1863 éjféli ülésén, kutatásaimat
pártolva

sz. k. u. l.
1866 máj 2.

pártolva, számomra utiköltséget utalványozni mely
hozzátartott s' legilletékesebb bírója annaki; valjon
megfelelt-e a nyújt eredmény igényeinek vagy
nem?

Azon reményben, hogy a' bennem helyezett bizo-
dalomnak megfelelni szerencsés valék, újra bátor
vagyok azon kérelemmel előállani; hogy a' nagy-
tekinteli terméjettudományi Bizottság cz. évben
is engem 150 forinti utiköltséggel ellátni, s' ez-
által tanulmányaimban elősegíteni kégyes-
kedjen.

Ero'sen fogadom, hogy - erőmhez képest - csem-
segédelmet a' tudományomnak kamatoztatni
fogom!

Kérelmem teljesítése reményében legmilyebb
tisztetéssel maradvok

A' nagytekinteli terméjettudományi Bizottságot,

Kelt. Szepes Oszkai Apr. 21. évi 1866.

aláíratos szolgája

1016
1866

Kaldbrenner Károly
a m. t. Akadémia C. tagja. 176

1870 in April 23rd 1870.

1149

54 lbs

9 pms

A

1866

255 7/8 = 11.

Megigakiro $\frac{23}{10}$ 1866

Printed by John E. E. E.

Kosmian alappan, melkzomak a mai programon
"Molnari Albas" helyen az azni:

A magyar polia kai hordas regit
irni.

Printed by John E. E. E.
John E. E. E.

Printed

Printed by John E. E. E.

apr. 22/66.

alainos folyo
Jolly

1018
1866

Deben.

Önkéntes
személyes írás, a
m. akadémia magyarsági
bizottságának, kérésére.

Köszönt, hogy a hit
jogiai művek kiadását
és nyomtatását megjelentek
1859-1864-ig, küldték fel Pestre
ápril 1-éig a tisztelt tanár úr-
hoz, hogy megvizsgálva, a legjobb
művek jutalmat nyernek: bátor
vagyok én is a fent írt idő alatt
kiadott műveimből egy-egy példányt
a t. tanár úrhoz felküldeni.

Mely alázatos nyilatkozatom után
maradok a fent tisztelt tanár úrnak

Magyar-Macska, ápril 26. 1866.

(helységemhez legköze-
lebbi posta Kolozsvár)

tisztelő szolgája
Pánerl Terent
ev. ref. lelke

1019 / 1866

Tekintetes Bizottság.

Alulírt a Rhyolithek tanulmányozását folytatandó,
a már megkezdett vidéket Tokaj - Hegyaljának
északi irányban folytatni, s így kíván-
dolásokat tenni Abauj és Zemplén felső tájára
egyrészt; — másrészt a Balaton melletti Barát
Kőnyék tanulmányozására is fogni.

Ezen két vidék bentaraja, különösen az első,
mely a vasúti állomásokról egy napi járással is
társ és általában Kőszegre a lényegesen meg-
kivántato verekők miatt, a Tekintetes Bizott.
Ság rendelkezésére bocsátott 500 forint öszve-
ből 100 forint kérések utalványoztatni.

Pest April 30. 1866

Szabó József
mint utazó geológ.

1020
1866

Méltóságos Bárá,
milyen tisztelt Elnök úr!

Az Akadémia munkáinak nyomtatására tett ajánlatom átnyújtá-
sának nem mulasztatom el hogy Méltóságodhoz pár szót in-
térjek; — legelőször is kérem, méltóztatni azon kis promemo-
riát becses figyelmére méltatni, — — továbbá: ezennel ismét-
lem, hogy kötelezem magam a munkálatokat azon irásbá-
ny mellett elvégezni — melyet a t. Akadémia maga határozand,
legyen az bár a benyújtandó ajánlatok közül a legelőnyösebb.

Tájdalomra érint ez eseményben engem az, hogy ez egész
ügy kérdésményezése egy rosszkezes emberől eredt; — már a
megbold. gr. Desseffyvel történt értekezésem alkalmával
jutott tudomásomra, hogy az Akademiánál alkalmazott
Takács úr nem a legelőnyösebb érdekből — a helybeli Egyesületi
nyomdával egy beadványra képtetett; — gr. Desseffy hatála-
 után, gondoltam f. évi január folytán, Takács úr személyesen
jönni el hozzám, és elmondá: hogy itt hozzá kérem azon
írás tervezetét, melyeket az Egyesületi nyomda az ő indítvá-
nyára az Akademiához benyújtott; — elbeszélé továbbá,
hogy ő (Takács) azon csekély fizetéstől mit az Akademiától
nyer — nem élhet, s hogy én (Emich) fizetnék neki évente
8 vagy legalább 600 forintot, mely esetben ő ex ügyet vife-
ra fogja venni, s így én a nyomtatványok áránál lejjél.
költségtől nem félhetnék, — ha azonban én pénzre az
öreges biratoritani hajlandó nem volnék, így a követ-
kezőket magamnak tulajdonítsam.

En azt válogatásom mellet: hogy illy egyezményre nem
képhetek vele; — hogy azonban évente 300 forint biz-
tosíték pénzre, nem mint megsejteségi s a t. Aka-
démia megörökösödési díját — hanem ha dolgom
akkor érte, correcturákat, fordításokat stb., egyházi-
irodalmi dolgozatokat.

Azonban így látszik hogy résztvevő, becsületes aján-
latom: munkáit pénzrel segíteni — Takács úr kérvését
nem nyerte meg, mert fenyegetését im teljesítette.

ad 1021/
1866

Nem tudom, milly hivatali állásban van Takáts úr a t. Akademiánál, — de hogy ex állását saját előnyére csarolásokra használja fel — s mint az előadottakból kitűnik, éppen nem az Akademiárai tekintetből — ezt alig lehet helyezni, s ez őt más hivatalban, p. o. államrendelkezésben — a legvalóságosabb helyzetbe is hozná.

Beszésem meg Mellsőségod, hogy becses idejét ezen részletek felsorolásával lefoglaltam, és fogadja egyfeszorom legmélyebb kifejezésem öfrinte nyilvánítását, mellyel maradok

Mellsőségodnak

Pesten, 1866. május 20-án

legkészségesen fogadja

Ernő Gusztáv
m. Akad. rendje

A Magyar Tudományos Akadémia
melyen tisztelt

Elnökségéhez

Tulajdoni évi május 15-én $\frac{372}{44}$ alatt hoztam intézkert felkérőitést — az aka-
demiai művek nyomtatását illetőleg — mely kérésre
vettem, s ennek megfelelőleg van jelenre aján-
latomat mellékelten benyújtani; — a kívánt 100 forint
birtokaitól kérem a t. Akadémia pénztárnokánál,
tek. Tóth Lőrincz úrnál átvenni, kinek jelenleg 2697 ft 16 k.
javamra járandó framlán utelványozva vannak; —
Az évek novátit kitöltésénél hagytam, az egy felhívás-
melynek saját belátása szerint kitöltésére a t. Aka-
demiát kérem föl; — bízom, hogy ezen
framlók mellékvorak lesznek, mintán a t. Akadémia
több könyvnyomda ajánlata folytán azon helyzetben
lesz — azokat leghegyezebben megkezdhetni.

Ezért után bízom, hogy ezen rövid promemoria-
ban azokat okokat kifejttem, melyek engem arra indítot-
tak, hogy alábbi ajánlatommal ily módon terjesszem elő:

A t. Akademiának f. alatt mávalatban mellékel-
tek általi nyomat az „akadémiai nyomdász” címet,
s épen az Akadémia irányábani szolgálataim mellé-
lésével; — míg minden más könyvnyomdász ezen munká-
kál megkezdésénél csak is anyagi kápolát tekintti irány-
adónak, — addig rém néve beszélgetési dolog ezen munkák
továbbai megkezdése, ha csak „Johannes sine terra”
nem akarok lenni; — mely véleményemmel legyen felőlem
a nagy közönség, ha az Akadémia munkái nem a „Ma-
gyar akadémiai nyomdász” nyomtatottak? — bekövet-
kezhetik ugyan az az eset, hogy minden kápolánál,
sőt frültség esetében egyes munkák mellett kápolán is —
ezek közönségük kellenek a nyomtatást, — de nekem
minden körülmények között feltétlenül el kell art vállaltam,
ha csak erkölcsi öngyilkosságot nem akarok megkezdni.

1021 (+3) /
1866

Ezelőtt körülbelül egy félévvel a néhai Elnök, megboldog. gr. Dessewffy Emil magához hívatván, közölte velem egy más könyvgyomlási ajánlatát és az ajánlott árakat; — én azt feleltem neki: hogy nem hiszem hogy ez igen alacsony árakat solidus és lelkiismeretes munka esaközlése mellett megtartani lehessen, ha az ember a közelebbi körülményeket ismeri, és nem akarja a megrendelőt valami más módon megrövidíteni; — az Elnök is felvilágosítószóval tökéletesen megelégedettnek nyilatkozott; — mindon nem tudom hogy a boldogult gróf ezen értékesletet az igazgató-tanáccsal közölte-e, bátor, hadom ezen részletekből egyrészinyat itt ismételni:

A t. Akadémia munkáihoz nagyon telmes munkaanyag frakszja, és pedig azért, mert sok munka nagyon lassan halad előre; p. o. gyakran egyes nagy kötetek 3—4 sőt 5 évig is munkában vannak — míg elkészültek, s ha ez idő alatt ezen betűk gyakran más munkákhoz hofendekarnálnak, így a munkának majdnem minden éve másképp nézne ki (a betűk külön. bővőfoku kopátatása miatt) — és a könyv (frakirtók nérete szerint) el lenne rontra. — A nálam kixárolag csak a t. Akadémia nyomtatványaihoz rendelt anyag, csupán csak betűkben — 100 má. szónál többet lesz, melynek töké értéke körülbelül 8000 forint; emmel kamatját és a betűk kopásáérti kárpótldást természetesen azon ke. reseményből kell federnem, melyet a t. Akadémia nyomtatványai. nál szerzek; — továbbá, a t. Akadémia fiamára sok idegen írást is kellett beszerennem, így p. o. különféle Keleti, görög, továbbá török (Abuskához) írást stb., melyekről az illető tudósok mint t. or. Toldy J., Hunfalvy O. Buderer stb. urak felvilágosítást adhatnak; — ezen beszerzések nagy öfrazgekbe kerültek (egy egyetlen török írás 400 frt érűtbe, egy szép görög garmond 600 frt érűtnél többé) — melyek senki más számára nem kaxárnál. letők, — a t. or. Akademiának ezen befazzerzűkűt soha a legese. kétyebbet sem fiamitottam fel; — Amajdnem 6 éve hogy egy betűvénőkört alkalmatam 10 frtnyi heti fizetűssel; és egyén úgyzólván kixárolagusan és folyvást különféle betűket és jegyzeteket rajzol, metsz etc., melyek semmiféle írásban nem léteznek és csak is a t. Akadémia fiamára frakszsgeltetűvén. rajzolatnak és metszetnek; — azonban sohasem fiamitottam a t. Akademiának ezen vénőkört és ehhez hasonló különös kix. dászokört semmit sem! — — Már több év óta a t. Akadémia azon kellemetlen helyzetben van, hogy pénz-kűkszűben szenved,

s illy helyzetben könyvelésintésként az átadott munkákért be-
nyújtott s már utalványozott példák kifizetésére többnyire
hosszú ideig várakozni, s az illy - gyakran hosszú ideig kümlő
öfreg - sokszor (különösen 1864) - 3000 egész 4000 fortra rugott, -
s ez által nem csekély kamatvesztésig ért, mit a pénztárnok
tett. Több körülmény is bizonyíthat, - mindereket azonban a t.
Akademiától kamattérítést nem nyertem, és soha nem is kértem.

Ha már most a t. Akadémia mindereken közműmunkákat te-
kintetbe veszi, el fogja hinni: hogy nyomtatási árain túl-
ságosan magasak voltak, és mellettük üzleti háfinom valóban nagy nem
tehető; ... és még ezen nem tetemes nyereséget sem akartam
főversenykedve csak magamnak megtartani, hanem részben ismét
a tudomány világára háfináltam fel, midőn a bold. gr. Desseffy
által az Akadémia számára indított gyűjtésel alkalmával
ezen forintot istem alá; - továbbá az Akademiávali öfreg-
költészeim tekinteténél fogva, mint annak nyomdára, azon
kötelezettséget vállaltam el, hogy számos munkát mint kiadó
adok ki; - a t. Akademiától e hivatal terhet átvéve és így egy-
általában megjelenésökhöz kezét nyújtva, mert különben né-
melyik munka költségkiány miatt sán soká, vagy soha sem
jelent volna meg, - ezen munkákra a „Hölgyek díja”-ra pályázattal
4 vagy 5 kötetből állnak, melyek kézi könyvek legnevezetesebbi: Petenecz
„Nagy Geptanija, Humpaluy f. „Magy. orsz. term. viszonyai”, és a „Harmadik
memuizsértana” stb. - Mindereken számos és sok pénzbe kerülő
munkáknak öfreg költségeit, mint: írói honorarium, nyomás, papír, és
fennőrtések stb. stb. - szerszámok én viselem; én a munkák ki-
adásának díjáról az Akademiának hagytam, - s magam-
nak a gondot tartottam meg: kiadott tőkémel visszafizeteni;
igaz ugyan, hogy a t. Akadémia a költségek hirtorítását vál-
talta el, hanem csak azon esetre: ha 10 év nem lett volna elég-
séges a költségeket fedezni; - a kamatvesztés azonban csak
engem és egyedül, - és 10 évben ez csaknem ugyanolgy öfreg, mint
a tőke; - s hogy egy megközelítő áttekintés legyen, // alatt
egy pár munka mérleg-öfregállitását melléklém.

Végezetül ezen aláíratos promemoriát kegyes méltóságába
ajánlván maradok.

Pesten, 1866. Május 30-án.

legmélyebb tisztelettel

Ernő Károly
m. Akad. nyomd.

1866.
may.

Másolat

Magyar Akadémia. — Academia Scientiarum Hungarica. Emich Gusztáv úrnak. —
A Magyar Tudományos Akadémia Igazgató Tanácsa, tekintvén önsé-
g azon büszke kétségét, mellyel az Akadémia nyomtatványainak elkészíté-
se körül évek óta eljárni szokott; azon méltányosságát, mellyel
eddig munkáinak szépségét megállapította; azon harajni nemes
indulatát, mely szerint pénzalapjára növelését mint mások buzdítása
és aláírások eszközésével, mint saját áldozatával is előmozdítani
szives volt: Önt, kinyilatkoztatott okajlásához képest, exennel a
Magyar Tudományos Akadémia nyomdara címével ruházta fel,
reménylve egysezeremint hogy azon viszony, mellyel ön mint tényleg,
mint az e cím megadásával nyilatkoztatott bizodalom által az
Akademiához kapcsolva van, további méltányo eljárásánál fogva
minél hasznosabban felhasználandó. — Kelt a Magyar Tudományos
Akadémia Igazgatóságának Pesten, April 18-án tartott üléséből. —
Gróf Dessewffy Emil m. k. a Magy. Tudom. Akad. Elnöke. — Toldy Ferencz
m. k. Titoknok. —

ad 1021
66

387
K.

1022
1866

Tekintetes Úr!

Greguss Gyula akad. lev. tag értekezé-
sét: „A táguilas törvényéről, névszerint a
viznél” szerencsém van Tekintetes Úrhoz,
mint elnökség kinevezett egyik bírálóhoz, vé-
lemény s különösen annak határozott kifeje-
sése végett exennel áttenni: fölvehető-e
a munka az Akadémia Értesítőjébe?

Tisztelettel

Pest, május 8. 1866.

Tekintetes Úrnak

alázatos szolgálója

Arany Lajos
titoknok.

Dr. Szily Kálmán l. t. úrnak.

Jolyóvá, jun. 4^{én} 866.

Főtisztelendő Úr.

Engedje meg, ha a Nagy-Csatomi Templom ügyében még egyszer alkalmatlankodom felprobalással. Tegnap alatta elhaladván, úgy vettem észre, hogy a bejáratot képerő kis előcsarnok tettye más le van fedve. Mintán nem tudhatni, hogy ezen kérdéses nem a fogja követni magának a templomnak is felbontása, s mintán nem lehetetlen, hogy a rokkantokat és a kápolnákban lassanként és mindegy építtetésenül oly állapotba fogja hozni a templomot, hogy az magától bedűlennél fogva a cret elérése s. i. a templom megörése frukcségepe' kéme' talán az is méltó felprobalást és a primás által való erélyes elttitást. Kúttörben mint főról is emlitem, ha a templom fedete helyre állttatnék, mi talán 150-200 ftba alig kerülne — akkor is a templom még igen sokáig el fog állhatni, mintán a falai épék és erősek.

Ereketek jelentése és füvés figyelmébe ajánlása után maradkam

a Főtisztelendő Urnak

1023
1866

alásan folyója

J. Kubinyi József

66

Los Angeles

James Henry Smith
a great physiognomist
a m. archaeologist
a m. archaeologist
a m. archaeologist

Posten

a m. archaeologist

Herr v. Rohn

Werden gebeten, die im 34-ten Bogen von Euklides Elerei, vom Herrn
Uebersetzer angemerkten Correcturen an den zwei Figuren vorzu-
nehmen, und die zwei von ihm angetragenen verfertigen lassen
zu wollen.

Pest, den 30ten May, 1865

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Carl Sacku *mps*
akad. obercorrector.

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Ad 1024
1866

U. 33 Adal
1865

49
1866.

Méltóságos Baró Elnök Úr!
Kegyes Uram!

Majus hó 8-án bátorodtam Méltóságodat
azon veszedlemről tudósítani, melybe a csalómiai
örégi templom forog és Méltóságodat az ariheob.
Bizottság nevében legálázottban felkérni kegyesked-
jék Prinszás Ö. Eminenciájánál kifejeződni, hogy
főpapi hatalmának fogja a templom lerombolá-
si parancsát gátolja. H. Kubinyi Ferencz úr
ide mellékelte levele tanúság arra, hogy Méltó-
ságod magyar főbenjárása sikertelen maradt,
vagy hogy az esztergomi officium tilalmával
nagyon késik. Ime tehát Kérjük Méltóságodat
kegyeskedjék ezen vandalizmus folytatását az
Akadémia tekintélyével és közbejárásával

meggátolni, és, mely nem engedni azt, hogy sze-
mint láttam puszta indolenciából ismét
egy régi műemlékét, az azokban, mely is
igen nagyon országot megfokozta.

Maradok Meltóingodnak

1886. Jan. 8-án

Legelőztesre fogva
Romas florin
az arch. bizottság
által.

1025
1866

Archaeol.

Seturis a Galmiaci
v. scriptum irans.

18/16.

Matthaei

Wien, Brunnengasse, 1856
den 16. Juni.

Herrn Jean Collazu,

Herrn Jean Collazu
de Liège, umgefallen, und in L.
Abtheilung sein Werk eingesandt;
bis zur Befehl des Herrn, demnachst
langen zweifelhafte, eine Antwort
... Da er aber nicht weiß, ob er
ist ein Mitglied dieser alljährlichen
Versammlung, so ist er nicht in der Lage,
eine Antwort auf diese Anfrage zu geben.
Ich habe die Ehre, Sie zu verabschieden
und Ihnen herzlich zu danken.

1026/66 + 2 ab
Jimm

Am 1. August 1844
Jahre 1844
Gemeinde St. Michael in L.
Organismus der Kirche
Hilfen zur Aufrechterhaltung
des Gottesdienstes in

1866

Sehr geehrte Herr Collega

Die ununterbrochene Aufmerksamkeit und
Interesse, welche Herr Prof. Sigmund für mich
durch seine vielseitigen Bemühungen angedeutet
und mich sehr erfreut hat, zu dem sehr angenehmen
Herrn Collega nachfolgendes Schreiben zu stellen.
Im Sommer dieses Jahres sollte ich mich dem
Herrn Sigmund persönlich vorstellen und
in dessen Wohnung, im Königl. Akademien-
gebäude, mich vorstellen zu dem Zweck, ihm
den Inhalt des oben erwähnten Schreibens
mitzutheilen und die weitere Fortsetzung
des Barons Colmar'schen und Herrn Sigmund'schen
Vertrages zu besprechen. Ich habe
dieses, was ich zu thun habe, zu thun
wünsche, was ich zu thun habe, zu thun

Méltóságos Báru,
Akadémiai Előök úr!

Ugyanazon alkalommal, midőn az akad. könyvkereskedés
ügyében való jelentésért, illetőleg javaslatomat aláza-
tos tisztelttel előterjesztém, bátor vagyok egyúttal a kö-
vetkező eseményt az Akadémia és a magam ídeléből
Méltóságos Báru úrnak tudomására juttatni.

Írt az akad. irodában a napokban (junius elején)
észrevéven, hogy a „Statist. és nemzetgazd. Közlemények
II. köt. 1. füzet”-ének már a borítéka is javítás alatt van-
ni annak a jele, hogy maga a munka már egészen ki-
van nyomva: azonnal írtam az Emich úr nyomdai fak-
torának Urschitznak, hogy mind ezt, mind egyúttal egyéb
nyomtatványt is, — küldje befűzés (bekötés) végett szokás
szerint a lakásomra. Én azonban a „Statist. és nemzetgazd.
Közlemények” 1. füzetét meg nem kaphattam. Urschitz
ugyanis nekem másonap, midőn másféle nyomtatványokat
küldött lakásomra, azt izente a nyomdai szolga által,
hogy a nyomdabeli könyvkötő a „Statist. és nemzetgazd.
Közlemények” kérdéses füzetét Dobrocányi nevűhöz küld-
te befűzés végett, s mességre azt hozta fel, hogy Nagy
Földy Ferencz úr ott a nyomdában személyesen megjelen-
vén, azt mondta neki (a könyvkötőnek), hogy Takács úr
től (tőlem) az Akadémia a nyomtatványok befűzését már
elvette, azokat tehát ismét Dobrocányihoz kell küldeni

Méltóságos Báru úr! Hogy N. Földy Ferencz úr
Dobrocányi írást, ki mint az egyetemi könyvtár szolgája

1027/
1866

1027/
1866

neki talán némely apró szolgálatakat tessz, rokonszenvel
viselkedik, az ellen szólni nem lehet; de az talán nincsen
rendén, hogy miután ő nagysága — a mint azt e tényleg
már most egész bízossággal következtetni lehet — a könyv-
tári bizottság egyik minapi ülésében oda vitte a dolgot, hogy
én ellenem maga az akad. második elnök úr ő nagysága el-
nöklése alatt vizsgáló bizottság küldetett ki, kétség kívül
azért mert én (az ő — Toldy úr — elvétele szerint) az akad.
nyomtatványokat rosszul fűztem és fűzettem be: ő nagysága be-
nem várva a vizsgálat eredményét s ennek alapján Meltósá-
gos Bárány úr rendeletét, ön hatalmából — s mint a vizsgálat-
ból ki fog tűnni, az Akadémia hátrányával — akarja tőlem
elvonni e befűzési munkát, melyet nekem a néhai méltós.
akad. elnök úr a múlt 1865. év május havában szóval, egy
hónappal később pedig a Tek. Titoknak úrhoz írt leve-
lénél fogva írásban is átadott. Méltóságod bölcs
és igazságos ítéletére bízom azt is, lehet-e ily körülmények
között N. Toldy úr egy személyben vádlóm is, bíráim is,
miután a vizsgáló bizottságnak ő is tagja.

N. Toldy úrnak a nyomdai fellépése az Akadémia
érdekére nézve annyiban hátrányos, hogy Dobrocsonyi — a
mint az bármely pillanatban kimutatható — mind a „Statist.
Körülmények” nek kérdés alatti fűzetét, mind minden egyéb
nyomtatványait az Akademiának igen hanyagul és
rosszul fűzte azon okból, mert ő e nyomtatványok be-
fűzésére (bekötésére) sem kellő anyagot nem használt,
sem kellő munkát (illetőleg időt) nem fordított. A befű-
zéshez pedig e kettő kell, mert magát a készletet (a
mesterséget) egy pár óra alatt akárki könnyen megtanul-

hatja, miután ez egészen
előre vannak kezeim köz
füzetek két példányait sen
démia rendelkezésére.

Mély tisztelettel

Méltóságos Baró úrnak

más, mint a könyvkötés. Bizonyi-
itt arra nézve is, hogy ő bizonyos
szolgálatra mind azt az Aka-

éven, Pest, 1866. jun. 17.

aláíratos szolgája
Takács István J.

Kivonat

A M. P. Akadémia Nyelv- és Széptudományi Osztályának f. e. június
19-iki tartott üléséjéről.

165. Ugyancsak a nyelv- és széptudományi bizottság közelmúlt ülésében Fogarasi Sándor bizottsági tag a Kriza Sándor „Vadrózsák” című székely népköltési gyűjteményét illetőleg a következő tudasítványt tette: A Kriza székely népköltési gyűjteménye sok oldalú becsülettel általánosan és a legtekintélyesebb bírálók által elvan ismerve, minél fogva annak folytatását és bevégezését nem csak a népszelle-
mi és népművészeti, hanem kiválóképen a nyelv- és széptudományi érdekek tekintetéből is ösztönözni kell. Amde az indítványozó előtt tudva van, hogy a gyűjtemény folytatását az anyagi eszközök hiánya, mely az első kötet sokévi keletkezése miatt támadt, befolyásolhatta, mely lehetetlenné teszi. Indítványozza tehát, eszközölje ki a bizottság az osztályülésben, hogy az Akadémiát Kriza Sándor nevezett gyűjteményének elősegítésére kérje föl. — A bizottság méltányolván ez indítványt, azt elfogadja, s kéri az osztályülést, bízva rá az Akadémiát, hogy

1028
1866

valamint mindjárt felállása
első évében a népdalok ösze-
gyűjtését elhatározta, aminek
következtében keletkezett a Kis-
faludy-társaság által kiadott
népdalok és népmesék három
kötetnyi gyűjteménye, vala-
mint a tájszólások és nyelvjá-
rások egybegyűjtésére jutalmat
hirdetett és tájszótárt adott ki,
valamint, egyebet mellőzve,
Herényi Lászlónak segédelmét
adott a népmesék gyűjtésére,
s a Magyar Nyelvészetet 50 pél-
dányra való előfizetés által
pártolta. Így Kriza János ké-
kely népköltési gyűjteményét is,
- mely nem csak a székely nép-
mesék és tájszólások ösze gyű-
jtése által beves, hanem, a mi-
ben az eddigi afféle kiadásai-
kat felülmúlja, a magyar nép-
költészeti értékek oly kinésit
hozta napfényre, minőket alig
sejtettünk, s azonkívül az ere-
leti kiállítás formájában teszi
közzé, mi a nyelvtudományt
nagyobb mértékben érdekli, - az
által vegye pártolás alá, hogy
a magyar elnökséget mind az el-
ső, már megjelent, mind a má-
sodik, a megjelentendő kötetnek
hatvan-hatvan példányban meg-
vételére, illetőleg ennyi példány
eréjéig biztosítására kérje meg,

amely példányok azután a nyelv-
osztály által időről időre megne-
vezendő bel- és külföldi tagok közt
volnának kiosztandók.

Kiadta
Aranydauos
íróknak.

A nyelvtudományi bizottság
ezen javaslata, köz helyeslés s il-
letőleg köszönet kifejezése mel-
lett, határoztatik a méltóságos
elnökség és igazgatóság életrejesz-
tetni.

V. Kõrka János "Vad róka?" című
melyet néphitványi gyűjteménye helye,
sajátjának is benézni szokott elbeszél,
sőt meg is, mihelyt az a nyelven,
drammái voltak által felhívott mind,
akkor,
az inkább már már megjelöl
dó is megjelölő másként kötele
annyi példányának, a mennyi ez volt,
meglátott két, megjelent 186
három más, azaz két másik főszerkesztő,
véltek határozat fennmaradni az igaz,
gató fennmaradás.
1866
1866 az igazán fennmaradás

Rész az igazságok tanús 1866
 márc. 18-ica Lander névelő
 ...

Arany János
Jól is tud.

A székelyi Naggyűlésen 'Samuel d'je nyere
az érsekség, mely a Vatikán mellett
van

Ad $\frac{78}{917}$
1866
(Dr. Joplin.)

Magy. Gond. r. t.

KÉZIRAT GYANÁNT

A

NYELVTUDOMÁNYI BIZOTTSÁG

TAGJAINAK SZÁMÁRA.

Az ápril 7-én tartandó köztségi ülésre.

1029
1866

A magyar helyesírás elvei és szabályai.

1. §. A magyar helyesírás főelve a kiejtés, a mely az ország legnagyobb részében uralkodik s a melyet az irodalom is általában követ.

De a kiejtés tétovázó a vidékek, nyelvjárások, sőt gyakran a szokás és divat szeszélyei szerint is. Innen a szó helyes hangoztatását nem a köznapi helybeli szokás vagy a nyelvjárások határozzák meg, hanem az úgynevezett általános művelt nyelvszokás, mely a nemzetben csinosabb társalgás és irodalmi alkalmazás által módosítva s *a hol a nyelvnek törvényei a gondatlan használás által elhanyagoltak vagy el is homályosodtak*, a nyelvtudomány segítségével felvilágosítva bizonyos pontig öntudatos figyelem mellett fejlődik.

2. §. Azonban a művelt társadalmi közkiejtés és az irodalmi nyelv mellett különös tájszólások és tájkiejtések is vannak, a melyek leírásában és kifejezésében az illető tájkiejtés határoz, a mikor valamely különös feladat, p. o. vígjátékban egy különös táj vagy foglalatosság emberének beszéltetése kívánja meg.

3. §. Minthogy az irodalmi nyelv, általánosító természete mellett, a különböző nyelvjárások sajátosságait némileg összesíti, s ezt az utána induló művelt társalkodási nyelv is követi: azért a helyesírás némelly magánhangzónak különböző kiejtését és eltérő formáknak használását megengedi, midőn az által a széphangzás vagy világosság nyer. Illyenkor is a kiejtés határozza meg a helyesírást. P. o. a *fel* vagy *föl* igehatározót, az *ok*, *uk*, *ök*, *ük* birtokos ragot akképen lehet változtatni, hogy tekintve az azokat követő vagy megelőző magánhangzókat, a kelletlen monotonia szelídítettessék, vagy kétértelműségek mellőztessenek, mihez képest a beszélő és író így fog azokkal élni, p. o. *felöntöz*, *fölfedez*, *boruk*, *örömük*, *sutujok*, *ürüjük*; illyek továbbá a *töl töl*, *röl röl*, *böl böl* helyragoknak a tompább de rövidülhető *túl túl*, *rül rül*, *bül bül* formákkal való fölcserélése. Így fog a választékos szoló és író a közéletben váltakozó *e*- és *ö*- meg a nyílt *e*- és *é*-vel is felváltva élni, mely utóbbi különben is számtalan esetben nyelvünk újabb korában terjedezni indult nem épen szép hangzónyújtás; így fogja az eredetileg nyújtott *í*, *ú*, *ü*-t a szomszéd szótagokban netán meggyülemelő nyújtások miatt széphangzási tekintetből megrövidíteni.

4. §. A kiejtés elve nem csak a gyök- és tőszókon, hanem a ragok-, képzők- és összetételeken is uralkodik, úgy hogy ezeknek minden eleme a szerint íratik, mikép az külön magára helyesen ejtetik. Azon módosulásokat, *miket* némelly hangok szenvednek a kiejtésben, midőn egymás mellé jutnak, a helyesírás nem tartozik visszaadni, sőt vissza sem adhatja mindég, mert azok a beszéd műszereinek egyéni mivolta s a szoló figyelme szerint csak nagyobb-kisebb mértékben térnek el a sza-

bálys kiejtéstől. Ezekhez képest tehát péld. ezek: egész-ség, igaz-ság, közvet-ség, hegyal-ja, fon-ja, oroz-kodik, két-szer, zab-polyva stb. nem az összeolvadás által nagyobb-kisebb mértékben módosuló, hanem izenkénti kiejtésök szerint íratnak, tehát nem: egésség, igasság, kövecscség, hegyallya, fonnya, orosz-kodik, kéccer, zap-polyva. Minthogy pedig arról, mely elemekből álljon össze valamely ragozott, származtatott vagy összetett szó, a szófejtéstan (etymologia) ad felvilágosítást, a fentebbi szabály így is fejeztethetik ki: A kiejtés elve, a mennyiben ragozott, származtatott és összetett szokat, egészben tekintve, illet, a szófejtés által korlátoztatik a szerint, hogy a ragok, képzők és összetételi részek, ha kiejtésök lényegesen nem változik, eredeti hangoztatások szerint íratnak le.

5. §. Ellenben mértékadó a kiejtés a helyesírásra nézve ott, hol a szók részeiben előálló hangváltozások lényegesek és bizonyos törvények szerint szabályoztattak.

Igy

1., a ragozásban, midőn a ja-je rag sziszegő véghang, vagy sziszegő által megelőzőtt t-ve végződő tőhöz járulván, maga is azon sziszegő véghangra változik át; vagy ha ugyanazon ja je rag a t-vel végződő igékben ezen t-vel együtt s-sé változik; vagy végre mássalhangzó által megelőzőtt t-hez járulva szinte s-sé lesz. Íratik tehát: öcs, szalaszt, vadász(ik), olvas, változ(ik), adat, bont ekképen: öcsese, szalasz-szon, vadász-szék, olvas-son, változ-zék, adas-s, bont-s stb. Szinte így, midőn a vel val segítő s a já je, vá vé fordító névrag az előtte álló végmássalhangzóval összehasonúl; péld. kéz-vel, baj-val, hoz-já, köz-jé, úr-vá, férj-vé helyett íratik: kéz-zel, baj-jal, hoz-zá, köz-zé, úr-rá, férj-jé. Így viszont midőn az az ez mutató névmásnak z-je a hozzája járuló rag első mássalhangzójával hasonúl össze, p. o. ab-ban eb-ben, ab-ból eb-ből, ar-ról er-ről, stb. av-val ev-vel, av-vá ev-vé; de a két utolsó így is jó: az-zal ez-zel, az-zá ez-zé. Némelyek azt hiszik, hogy a nyelv természete ellen volna így írni: *ah-hoz eh-hez*, mert, úgy mondják, hogy a hehezetet szükségtelen vagy épen lehetetlen is kettőztetni. Azonban a magyar nyelvben nincsen hehezet, (spiritus lenis) aban a h betű erős torokhang, olyan természetű tehát, mint akár a g vagy k. Valamint ezeket kettőzve írjuk, a hol kell, mint: *lovag-gal, lovak-kal*; úgy a h-t is akképen kell írni, tehát: *ah-hoz, eh-hez*.

2. Hol a *szóképzésben* találkozó mássalhangzók egyike a másikat világosan elváltoztatja, szinte a kiejtés szabályozza a helyesírást; tehát így írjuk: ront bont, ag-gat, fag-gat, sen-ki, külömb-b, jobb, szebb, stb., noha a szófejtés bennök ezen gyökökre vezet vissza: rom, bom, ak, fak, sem, külön, jov, szép; ide tartozik a rövidített lád-d is a látod helyett. De akadnak olly szók is, a melyek gyökérhangjait a képzők szerint változtatva írjuk, p. o. küz-d és küsz-kodik, ámbár meg van a küsz-ödik szó is; lap-ta és lab-da, lélek-szik és léleg-zik.

Jegyzet. 1. A *külömb* szót, úgy látszik, sokan nem helyesen értik, a mikor különbséget írnak *külömbség* helyett, vagy *különfélét különbféle* helyett, stb. A comparativus alak *külömb* azt teszi: diversus, verschieden; a *külön* szó pedig azt teszi: seorsim, abgesondert, abgeschieden, és comparativusa *különebb* volna, mint *józanabb* a józantól. Tehát *külömbség* diversitas, Verschiedenheit. Ellenben *különség* seorsim esse, Abgeschiedenheit; mert *külömb dolog* az, mi másnál jobb vagy rosszabb, *külön való dolog* pedig az, mi külön helyen van, jöllehet ép olyan, mint

más. *Külön* táskába teszem a húst, *külön*-be a sôt, hogy össze ne keveredjék; de *külömb*, talán jobb, táskába teszem a pénzt, hogy biztosabb legyen.

2. Némelykor *szik*, máskor *zik* képző rag kell. A *szik*-nek azokban az igékben van helye:

a) a mellyekben *dik* is lehet *szik* helyett, mint *hidegedik* és *hidegszik*, *melegedik* és *melegszik*, *feküdik* és *fekszik*, *aludik* és *alszik* stb.

b) A mellyekben *t* előzi meg a képzős ragot, mint: *hallatszik*, *tetszik*, *látszik* stb.

c) Eredeti igékben is, mint *eszik*, *iszik*, *úszik* stb.

A *zik*-nek van helye azon igékben, a mellyekben *z* képzőből lett *zik*, mint: *habzik*, (*haboz*), *hangzik* (*hangoz*), *érzik* (*érez*) *kölykézik* (*kölykez*). De *kölykedzik*, *fiadzik* stb. is helyesek.

6. §. Tekintetet követel az írásban a takarékoság elve is, melly szerint minden nélkülözhető betű és jegy mellőzhető, ha az a) az országosan egyforma kiejtéssel, és b) a szófejtéssel nincs ellentétben. Ez elvnek különösen a következő esetekben van alkalmazása:

1) Ha bizonyos szókban bizonyos mássalhangzók különbözöleg, t. i. hol kettőzve, hol nem kettőzve ejtetnek, s így körülöttök országosan megállapodott szokás nincs. Így ezekben: *szól*, *sülyed*, *egy*, *épen*, *fen*, *len*, *ben*, *magyarosan*, *kisebb* stb. az *l*, *ly*, *gy*, *p*, *n*, *s* majd egyszerűen majd kettőzve hallatnak: a miért a takarékoság elve azt tanácsolja, hogy azok egyszerűen írassanak, fenmaradván a szólnak azon szabadsága, az illető mássalhangzót, a hol *tetszik*, nyomaték okáért kettőzve ejteni, a költőnek úgy is meg kellvén engedni, hogy azokat kettőzve is írja.

1. *Jegyzet.* A fennirt példákban, mint többnyire az illyekben, azonkívül a szófejtés is az egyes mássalhangzók mellett van. A felhozott *szól* szóban a képző *l*, mint a *beszéd-l* szóban is, mellyet azért *ll*-vel írunk, mert a *d* az *l*-hez hasonlított. A számnévben (*egy*) annak származékai egyenes, egyenlő, egyedül, egyetem, világosan a gy eredeti egyszerűségére mutatnak. Az igehatározókban a rag egyszerűen *n* (*on*, *an*, *en*) stb; s így azok sem a ragnak, sem az előttök álló végmássalhangzónak kettőzését (*ép*, *magyaros*) nem kívánják; a *ben*, *hoz*, *höz* ragozva csak nyomaték okáért ugyan, de országosan kettőzik meg ragjait, s így a *bennem*, *hozzám*, *közzém* írásmódnak megvan a maga követelő jogosultsága.

2. *Jegyzet.* Hol három azonos mássalhangzó jő össze, péld. csepp-pel, durr-ral, tett-tel stb. az általános szokás engedménykép csak kettővel él, minthogy a kiejtés három azonos mássalhangzót úgy sem éreztethet.

3. *Jegyzet.* Ellenben midőn két mássalhangzón végződő szóban a vég mássalhangzóhoz ragozáskor azonos mássalhangzó járul, ez gyakor hibával elhanyagoltatik, s íratik, kardal karddal helyett, mond mondd (parancsoló) helyett; játszék játszszék helyett; holott itt nemcsak a szófejtés, hanem a kiejtés is megkívánja a kettőztetést, sőt néha az érzelem is (más levén a térdel és térdel, mond és mondd, játszék lusit és játszszék ludat) stb. Ide tartoznak a *ság*, *ség* képzővel alakult szók is, mint *hízottság*, *bízottság*, *tűröttség*, stb. mellyekben a kettős *t*-t nem szabad egyessel írni, mert azok világosan mult időbeli alakok, s ezekhez járul a *ság*, *ség*

képző. De az nem mindenkor járul mult időbeli alakhoz, mert mondjuk: *imád-ság* (nem *imádottság*). E szerint helyesírás a *fárad-ság*, *bágyad-ság*, *elszéd-ség*, ámde *fáradt-ság*, *bágyadt-ság*, *elszédett-ség* sem helytelenek. Inkább kell roszallani a lábra kapott *tanulság*-ot, a mely a *tanúság*-ot akarja kiszorítani, mert *tanult-ság* helyesebb, de mást is jelent mint a *tanúság*. Az is bizonyos, hogy igehatározói (adverbialis) alakhoz a *ság*, *ség* képző nem járúlhat, azért *biztonság* rosz képzés, *biztosság* helyett. A czimek között előforduló *fenség* (Hoheit) azért tűrhető, mert a *fenség* szó a majestást jelentvén szükség van e *fenségre*.

2) A takarékoság elve, alkalmaztathatik ott is, hol betű vagy szótag hagyatik ki. Ezeknek tehát az úgynevezett hiányjellel pótlása felesleges. Irjuk tehát gazdasszony, tudniillik, s, a, e, ama, eme, ime, stb, hiányjel nélkül. Így a sajátító és tárgyragok, hol ki nem tételnek, a leírásban szinte nem kívánnak jegyet, mint: ház ura, háztűz nézni, favágni (melly utóbbi forma különösen a régiségben gyakori). Csak az irány tökéletlensége, mely mindenkép kerülendő, vagy a költői nyelvnek néha bátrabb fűzése teheti, világosság okáért, megengedhetővé a ragtalan sajátító és tárgyesetben a hiányjel kitételét, mely engedménnyel a költő szabadon élhet.

Jegyzet. Tudjuk, hogy az az ez hajdan nálunk *ad* vagy *od*, *ed* vagy *id* volt, a minek világos bizonyosságát az *od-a*, *id-e*, hajdan *ed-e* alakában találjuk meg. A kérdő és visszamutató *mi* mellett is hajdan *mid* és *med* volt. Az eredeti utóbetű *d* időfolytával *z*-vé vált, így: *az*, *ez* (*ad*, *ed*) helyett; a *med*-nek is a *mez* változatja él mai napig a *mez-dig* tájszóban, *meddig* helyett.

Az eredeti *d* azonban megmaradt a *dig* rag előtt, innen: *ad-dig*, *ed-dig*, *med-dig*; a *t*, *nan* *nen* ragok, valamint a *ly*, *lyan* *lyen* képzők előtt pedig ezek előbetűjéhez hasonult, így: *ott itt* (*od-t*, *id-t* helyett), *onnan innen* (*od-nan*, *id-nen* helyett); *olly olyan*, *illy ilyen*, *melly, milly millyen* ezek helyett: *od-ly*, *od-lyan*, *id-ly* *id-lyen*, *med-ly*, *mid-ly* *mid-lyen*.

Az eredeti *d*-ből vált *z* (*az*, *ez*) csak a tárgyeseti *t* előtt marad meg, azért van *az-t*, *ez-t*. De a többi rag előtt ezek előbetűjéhez hasonul, tehát: abból, ebből, arról, erről, attól, ettől stb. *az-ból*, *ez-ből*, *azról*, *ezről*, *az-től*, *ez-től* helyett.

Illyen hasonítást érezünk akkor is, mikor az *az ez* mint név-elő áll más szók előtt. A régiek vagy kiírták a *z*-t így: *az bor*, *ez kert*; vagy néha *h*-vá változtatták így; ah *bor*, eh *kert*, vagy a következő szónak előbetűjéhez hasonították, így: ab *bor*, ek *kert*. Ujabb időben hiány-jellel fejezték ki, így: *a' bor e' kert*. Most kényelemből elhagyjuk ugyan a hiányjelt, de a kiejtéssel pótoljuk, vagy is éreztetjük a *z*-nek hasonulását. Láthatóvá is tesszük az által, hogy az *a-t* *e-t* nem írjuk össze avval a szóval, a melynek névelője gyanánt áll.

Az *amaz*, *emez*, *imez* szók helyes taglalása: *am-az*, *em-ez*, *im-ez*, a mit az *am-ollyan*, *im-ollyan*, *am-onnan*, *im-innen* stb. szók is bizonyítanak.

7. §. Még az alig hallható véghehentések kiíratását is a szófejtés parancsolag követeli, miután azok mindannyiszor, valahányszor a szó ragoztatik, előlépnek, mint az *az ez* szónak *z*-je, *az-t*, *ez-t* alakokban. Tehát cseh, keh, czéh, koh, doh, juh, s többekben, miknek tárgyesete h nélkül: csét, két stb. volna, cseh-et, keh-et stb. helyett. Így ott is, hol a *h* betű átvétel útján került a szó végére, megtartandó

nyilvánosság szót

híre sz

?

tehát aki
ami-ben van

írásban is?

ama embert
eme embert

az, mint a szó lényeges része, mint: kelyh, vehm, sőt a tereh-ben is, bár ennek ragozása némi szabálytalanságot mutat (tehernek, terhet).

8. §. Ezen általános elvek megalapítása után külön kérdésekül merülnek fel: a betűk, a régi s idegen szók írása, az összeírás és elválasztás, s a kivételes vagy külön írásmódok.

9. §. Mi a betűket illeti: a magyar írásban annyi betűt kell fölvennünk, ahány önnálló külön egyszerű hang magyar szókban előfordul; e szerint a magyar betűrendszer (ábécé) a következő, hol egyszerű, hol összetett (de egyszerűeket képviselő) 40 betűből áll.

a, á, b, c, cs, d, ds, e, é, é, f, g, gy, h, i, i, j, k, l, ly, m, n, ny, o, ó, ö, ő, p, r, s, sz, t, ty, u, ú, ü, ű, v, z, zs.

10. §. Minthogy a magyar nyelvnek több olly hangja van, mellyeknek megfelelő egyszerű jegyei a latin betűrendszerben nem találatnak, kénytelen volt a magyar az önhangzókat külön jelekkel módosítani, a mássalhangzókat pedig a latin nyelvben elő nem forduló hangok kifejezésére külömbféleképen összetenni. A bizottság itt újra tárgyalás alá fogta az összetett betűknek régóta és sokszor, 1832-ben pedig a tek. akadémia előtt is szőnyegen forgott, egyszerűsítését; de miután úgy találta, miszerint nehéz volna annyi kísérletek után jobb jegyeket, mint az akadémia által javasoltakat tervezni; s ezek is a nagy és kis, nyomdai és kézírás, tehát négy-féle betűrendszeren keresztül összehangzó, könnyű s szép formák dolgában kielégítőeknek nem találatnak; de a legczélszerűbbek is az irodalomnak illy előhaladt korában szinte meggyőzhetetlen külső nehézségekre akadnának, annál is inkább, hogy bár a gondolat, mint ollyan, mindig helyeseltett, de a tettleges behozás barátjai csak igen gyéren mutatkoznak: a bizottság véleménye szerint, e kérdés végleg s mindenkorra abbanhagyandónak látszik.

11. §. Azonban van egy összetett mássalhangzó, t. i. a cz, majdnem közszókásban, melly minden helyes ok nélkül szaporítja az összetett betűk számát, s nem csak a takarékoság elve ellen vét, hanem az összetett betűk elve ellen is, melly szerint csak olly hangok követelnek új vagy összetett formát, miknek megfelelő egyszerű jegyek a latin betűrendszerben nem találatnak. Már pedig a latin betűrendszerben van c betű, mely a betűrendszer elnevezésében is (»ábécé») szerepel; s így ha a szokástól eltekintünk, első szemre is felötlő, mikép lehessen deák abc-ről szó, ha ennek c-je nincs; ha pedig van, a minthogy van, miért arra összetett betűt használni. Mondatik, hogy a latin írásban a c csak felhangzók előtt bír c értékkel, s hogy így a magyarban is az csak felhangzók előtt használtathatnék. De vajon mi gátolt bennünket az s alakot, melly a rómaiak s az összes európa népeknél vékony sziszegő hanggal bír (sz), susogós értékben használni? Semmi mert ez a nemzet íróitól függött és függ; mikép ezektől függ a c alaknak is, eltekintve eredeti vagy külnyelvi értékétől, csak épen azon értéket tulajdonítani a magyarban, mellyet nyelve szükségeihez képest, neki tulajdonítani kell is, lehet is. Nem kell pedig k-nak vennünk alhangzók előtt sem, mert a k hangra a görögöktől vett külön betűalakunk van; lehet pedig, sőt észszerűen kell a c-t általában nominalis c értékében elfogadnunk, mert a c hangra a latin betűrendszernek egyszerű alakja van; mert a magyar szóban arra más hang jelzése végett szükség nincs; mert a c betű hangját a z sem meg nem határozza, sem meg nem változ-

WTIS, WTIS, OTI,

tatja, s így ennek hozzátétele mindenkép felesleges. Mondatott az is, hogy zavart szülhet a tiszta c deák és görög szókban, hol az gyakran k értékkel bír; de az, hogy az s alak deák és görög szókban nem s hanem sz hanggsí bñ, nem gátolta a magyart soha, hogy az s alakot mégis a latintól eltérőleg, susogó s értékben vegye; mert ezekben minden az első oktatástól függ. Ellenben megszabadulunk e visszatérés által az eredeti egyszerű c alakhoz azon következtetlenségtől, mely általa az összetett betűk indokába vegyül; meg egy szükségnélküli betűtől; sőt hol a c-vel végződő szó z-vel kezdődő raggal gyarapszik, megszabadulunk ama z ismétlésének szükségétől is (különccel a helyett: különcczel). S ezekhez képest a bizottmány a tisztelt osztály által még 1833-ban javalt, s már is sokak által használt tiszta c-t tartotta a magyar ábécében is meghagyandónak.

12. §. A ds összetett betű a »M. Nyelv rendszere« nyomán meghagyatott, miután az, ha tán nem tösgyökeres, de még is immár teljesen a magyar nyelv sajátává lett szókban mint önálló, hangtorlatot nem képező, szóhang fordul elő (ugy viszonyulván ds a c-hez, mint a zs az sz-hez; innen így scandál a költő: régi dsidával.

13. §. A mi az összetett mássalhangzók kettőztetését illeti, annak alkalmatlansága és körülményessége rég arra birta a magyar írók legnagyobb részét, hogy a takarékoság elvének védelme alatt olly rövidítéssel éljenek, miszerint a módosító betűjegy csak második helyen tartassék meg, s itt mind a két módosítandó betű egyforma módosítására visszahasson. Megengedhető pedig ez olly szókban, hol a szófejtés e rövidítéssel nem ellenkezik, azaz gyöksérelem nem támad; vagy hol a szóeredet homályos, péld. ezekben: vessző, asszony.

De a hol ragozás vagy ösztétel után támad az összetett mássalhangzók kettőztetése, ott e rövidlet gyöksérelem nélkül nem alkalmazható (péld. a vesszen, gonosszal írásmód által a törzsök ekkép csonkulna: ves, gonos). Ott is végre, hol e rövidlet jogosult, midőn a két mássalhangzót képviselő rövidlet az elválasztásba esik, vissza kell állítani az első módosító betűt is, mert a második az elébbi sorba vissza nem hathat; s így elválasztásoknál ekkép írunk: ősz-sze, vesz-szó, asz-szony stb.

14. §. Vannak betűink s betűösztételeink, mellyek a régi magyar írásmódban voltak divatosak; s mik különösen régi családnevekben maiglan megtartattak; illyek az:

aa=á. Gaal;
ew, eo, eö=ö, ő: Dessewffy, Georch, Eötvös;
oo=ó: Tooth, Soos;
y=i: Fáy, Laky;
ch, cz=cs: Zichy, Czergeő;
th=t: Németh, Zorváth;
w=v: Wiczay.

Ezek, valamint általában a vezetékevek, az illető névviselők módja szerint irandók. Kihalt családok, valamint helyneveknél azonban semmi diplomatikai indok nem forogván fen, azok alkalmasan a kiejtés szerint íratnak, de csak a meny nyiben ez előttünk bizton tudva van.

lands
na
lma
dla

H

15. §. Sajátságos nehézségekkel jár a régi görög nevek és szók írása. Miután a római betűrendszer, melyet bizonyos módosításokkal mi is átvettünk, nem meríti ki a görög nyelv minden saját szóhangjait, s a görög betűrendszernek nem felel meg mindenben teljesen és szabatosan; minthogy továbbá sem a görög sem a római szóhangok értékét egyetemleg bizton nem ismerjük; legcélszerűbbnek látszik a görög neveket és szokat egészen úgy írunk, mint azokat a rómaiak útján átvettük, azaz mint azokat a rómaiak saját betűikkel irták; vagy, ha valamely görög nevet és szót ezeknél nem találunk, vagy épen ujabbkori alkotás volna, ezeket is deákosan, vagyis úgy írunk, mikép azt a rómaiak bevett módjok szerint irták volna. (Az egy k betű lenne talán görög neveken megtartandó, miután e betű csakugyan a görög betűrendszerből származik, de ez is csak ott, hol annak k hangját megtartottuk, péld. Sophokles; ellenben: encyklopaedia.)

16. §. Ugyszinte a deák neveket és szokat is, valamint általában az új nemzetekéit is, mik a deák alphabetumot vették be, legtanácsosb úgy írunk, mint azokat a népek saját nyelvökben és betűikkel írják, úgy mindazonáltal, hogy a mely szókban ragozáskor az utolsó szótag önhangzóját megnyújtjuk, ez írásunkban is éket kapjon, péld. Cicerót, Romát stb. A mely ujjabb népek a deák betűsört némely összetett vagy jelzett betűvel szaporították (péld. a lengyelek, horvátok), az utóbbiakat célszerű lesz megfelelő magyar betűjelekkel adni vissza.

17. §. Azon idegen nyelvek neveit végre, mik a deáktól eltérő saját betűrendszerrel írnak, mint a keletiek, az ó szlávok stb. kiejtésök szerint magyar betűekkel irandók, kivéven oly történeti és földirati neveken, miket európai uton, bizonyos egyetemes írásmóddal együtt vettünk által.

18. §. Meghonosodott idegen nevek és szók, különösen keresztnevek, földirati, hónap nevek; továbbá oly műszók, miknek teljesen megfelelő magyar szavaik nincsenek, vagy mik illyek mellett is, még a gondosabb írók és szőlők által is használatnak, kivált ha a kiejtésben is magyaros hangot kaptak, magyarosan irandók; péld. József, Párizs, március, akademia, kritika, múzsa, próza, dráma poézis stb.

19. §. Hiba, s a nyelven elkövetett erőszak, az eredetök szerint nyújtott i, ú, ü hangzókat, mikép az divattá kezd válni, különbség nélkül röviden írni. Névszerint az első gyökérszótagban álló nyújtott i, ú, az it ül ül igehatározó-képzők rendszerint nyújtott önhangzóval bírnak, miknél a dunántuli nyelvjárás csak akkor és ott szabadit fel a megrövidítésre, midőn és a hol a széphanzús és gördülékenység tekintete javálja; különösen tehát ott, hol e nyújtott hangzók a ragozás és összetétel által több nyújtott vagy hangtorlatos szótagok közzé jutnak. E részben pedig az egyetlen zsinórmértéket az írónak széphanzúsai érzéke nyújtja.

20. §. Különös tekintetet érdemel az összetett szók írásmódja: t. i. mennyiben legyenek azok összeirandók, vagy kötjellel egybekapcsolandók. Itt mindenekelőtt az összetétel két fő nemét kell megkülönböztetnünk: a) a valódi vagy saját összetételt, melyben két vagy több szó egyesítése által egy harmadik, új, fogalom áll elő, mely, ha az összetétel részei külön vétetnek, általok ki nem fejeztetik; így más a nemesember, ki nem mindég nemes ember is, valamint viszont a nemes ember nem mindig nemesember; más a széptan vagyis a szépről való tan, s más valamely szép tan; így a szemfény pupilla s a szem fénye: splendor oculi; a leányasszony,

*Sophocles, encyklopaedia
gymnasium.*

lyceum Cat

Shanil

adverb. rövid

fi

vadember, *atyafia* és atya fia, *helybenhagyni* és helyben hagyni, *közbenjárni* és közben járni stb; b) a *sajátlan összetétel*, melyben két vagy több, szintaktikai viszonyaikat kölömben ragok vagy részesülők által közvetítő szók egyszerű öszve-kötés által egyesítettnek, úgy hogy azok nyelvtanilag *egy* egyszerű szót képviselnek, mint illyek kezeltetnek, s mikben az összetétel első tagja az utóbbit melléknévkép határozza, *a nélkül még is, hogy ez úton új fogalom támadna*; s így tulajdonkép csak a körülményesb kifejezésmód rövidleté adatik. A sajátlan összetételhez tartozik még az *összeolvadás* is, mely akkor áll elé, midőn két vagy több szó, a nélkül hogy szinte új, harmadik fogalmat adna. fogalmilag olly belsőleg egyesül, hogy a kiejtésben is teljesen összeforr. Illy összeolvadások támadnak, ha az igehatározók az igékkel elül összeforrnak, péld. kimegy, bejő, *keresztültör*; továbbá ha cselekvő igenév az azt határozó szóval áll össze, még pedig akkor is, ha az első ragoztatik: roszakaró, jótevő, *célbavétel*, *tisztánejtés*; ismét: a több szóból álló kötszók: azaz, tudniillik, minthogy, mintha, ugymint, ugymond stb. Illy összeolvadást mutatnak végre az *ikerszók* is, mik egymást nem határozzák, csak a kifejezés hatályát nevelik a szóbeli vagy fogalmi esmétlés által, péld. főfő, egyegy, mendemonda. díbdáb, búbanat, rendszer, dúsgazdag stb.

Jegyzet. A több szóból összeállt kötszók összeírása körül gyakori, még pedig értelemzavaró hibák követtetnek el; így más a *minthogy* (weil) és *mint hogy* (als dass), a *mintha* (als ob) és *mint ha* (wie wenn), a *hacsak* (nisi) és *ha csak* (wenn... nur), *hamindjárt* (wenn auch) és *ha mindjárt* (wenn... sogleich), a *hanem* és *ha nem* (wenn nicht), *azalatt* (unterdessen) és *az alatt* (unter dem), *azelőtt* (ehedem) és *az előtt* (vor-dem), *csaknem* (beinahe) és *csak nem* (nur nicht) stb. Az első *saját* ösztételek, mik külön fogalmaik összeforrasztásából egy harmadik ismét külön fogalmat eredeztetnek; míg az utóbbiakban még csak sajátlan ösztétel vagy is összeolvadás sincs. Ugyanazért a *nem csak* összeírása is (nemesak) hibásan vétetett szokásba, bár értelemámitással nem jár.

21. §. Az illy saját és sajátlan összetételeket és összeolvadásokat kötjel közbenjárása nélkül *összeírjuk*; kivéven a) ha az összetétel egyik, vagy másik, vagy mindegyik, t. i. határozó és határozott tagja különmagára is már több szóból állván, az ösztét alkalmatlan hosszúságúvá válnék; ilyenkor, mikép a kiejtésben a hangoztatás érezteti az összetétel fő részeit, úgy az írásban is kötjel által teszszük azokat szem elibe: péld. épületfa-raktár, gőzhajógyár-igazgatóhelyettes, gyűlésterem-felvigyázó; b) ha az igehatározók igék előtt megkettőztetnek, s így az ismétlés vagy folytonosság fogalmával nevelik az ige érteményét: el-elméláz, ki-kitekint, vissza-visszanéz stb.

22. §. Minthogy egyébiránt a másodrendbeli összetételek, mik természetök szerint valóságos rövidleteket állítanak elő, igen kölömböző formákban jelennek meg, czélszerűnek tartottuk azoknak fajait itt előterjeszteni:

I. Midőn *főnév főnévvel* egyesül; illyek:

1) A *szernevek*, midőn anyagnévvel tétetnek össze; itt a »ből való« viszonyító szók hallgattatnak el; péld. faház, borszesz, vasszeg, ezüstkanál; vagy a szernév az annak czélját kifejező névvel tétetik össze; itt a »nek, re, be, hoz való« viszonyító szók hagyatnak el, péld. épületfa, nyakkendő, zsebkendő, műszer; ezek helyett: épületnek való fa, nyakra való kendő stb.

2) A *résznevek*, midőn az egészet jelentő név a részével tétetik össze; itt a

birtokviszonyítók hagyatnak el; péld. ajtósark, emberhús, dunavíz, életkor, világ-rész; ezek helyett: ajtó sarka, ember húsa stb.

3. *A származékjelentők*, hol szinte a birtokviszony lappang: úrfi e helyett: úr fia.

4. *Az eredményjelentők*, hol vagy a birtok- vagy a segédviszony hallgattatik el: péld. kézmű, agyszülemény, lábnyom, ujjhuzás.

5. *A nem- és fajnevek*, állatok, növények, ásványoknál: embernem, fűzfa, szegfű, mészkő.

6. *A hasonlatnevek*, hol a hasznosítás viszonzszavai hallgattatnak el: nyúl-szív, hattyúnyak, rózsaszín, főerő.

7. *A nyomosított nevek*: lángész, erőhatalom, csodaszépség.

8. *A tárgyilag meghatározott cselekvőt, v. cselekvést jelentő nevek*: kőműves, jogtudós, versszerző; házépítés, könyvírás, gyermeknevelés.

9. *A termőhelynevek*, illető termékeikkel határozva: búzaföld, szőlőhegy, virágágy.

10. *A célnevek*, mik a tárgyat rendeltetése, célja kifejezésével határozzák meg: férfiruha, nócipő, táncterem, tüzhely, paplak, megyeház.

11. *A minőségnevek*: juhnyáj, huszárezred, méhraj.

II. Midőn *melléknév főnévvel* egyesül: hadnagy, szelleműs, csodaszép.

III. Midőn *főnév névmással* egyesül: önkény, önszeretet.

IV. Midőn *főnév igével* egyesül, s az ige, a helyett hogy részesülőben vagy határtalan módon való-val állana, a mutató mód jelen ideje harmadik személyében áll: fogház, laktanya, látkör, jármű. Az utóbbi rövidlet azonban néha részesülővel pótoltatik, s így összeolvadás áll elő: ivó pohár, háló szoba.

V. Midőn *főnév névhatározóval* egyesül: előszó, felföld, átház, ellenfél.

VI. Midőn a *részesülő főnévvel* v. névmással egyesül: kerékgyártó, fagyó, magahitt.

VII. Midőn *főnév igehatározóval* tétetik össze, péld. ittléltem.

VIII. Midőn *melléknév melléknévvel*: kiskezű, jószívű, négylábu. De csak ha rövidke; nemes gondolkodású, kegyetlen természetű s effélék nem iratnak össze.

IX. Midőn *névmás névmással* egyesül, péld. enmagam, tenmagad. *Önmaga*

X. Midőn *igehatározó névelővel* v. mutató névmással. péld. ahol, ammidőn-azelőtt.

XI. *Az összetett helynevekből származott mellékevek*, bár főneveik kötjellel iratnak, péld. nagyváradi, marosvásárhelyi: Nagy-Várad, Maros-Vásárhely.

Összehasonlítás végett álljon ez is:

Egy gyakorlati kérdés arra vette a t. bizottságot, hogy az *összetett szókat*, vagy *össz-szókat* gondosabb figyelem alá vesse, s ha lehet meghatározni igyekezzék, hogy a magyar nyelv grammatikája szerint mit lehet összetett szónak nézni, s mit nem. Ez ugyan szorosan véve nem helyes írási feladat: azonban ha kérdezzük: hogyan kell írni az összetett szókat? egybe írjuk-e? vagy kötőjellel fejezzük ki? annak el kell döntve lenni, hogy mi legyen összetett szó?

A magyar grammatikát veén bírónak, úgy találjuk, hogy világosabb lesz a dolog, ha először azt keressük: mik nem tehetnek, vagy ne tegyenek összetett szókat?

hussman

Pr. Dept

6742
7565
6

S erre, úgy látszik, a magyar grammatika azt feleli, hogy két szó nem tesz összetételt, ha elseje

1. *attributív jelentésű*, vagy jelző, akár ez

a) *valóságos melléknév* p. o. jó ember, rozsa fa, zöld szín, kis gyermek stb. ezer meg ezer; akár

b) *főnév legyen bár*, de jelző gyanánt áll, mint: fa ház, kő ház, ezüst kanál, vas szeg stb. ezer meg ezer. Tegyük p. o. a *kő ház* mellé a *kőművest*, az *ezüst kanál* mellé az *ezüstművest* s látjuk e felfogásnak helyességét. Ennélfogva az úgy nevezett *szernevek* nem tartozhatnak az összetettek rovatába.

c) *részesülő*, akár cselekvő akár szenvedő értelemben álljon is, p. o. ivó ember, ivó viz, ivó pohár,

2. ha a két szónak elseje *viszonyragos*; a viszonyrag világosan mutatja, hogy itt syntaktikai szerkezet vagy szófűzés van, tehát nem egy szó az, p. o. *helyben hagyni, tisztán látni, félre tenni, utól érni, közben járni, ott lenni, itt vagyok* stb. A szófűzés, úgy látszik némileg változik, ha az igéből névszó lesz, mint: *helyben hagyás, tisztán látás, félre tétel, utólérés, ott lét* stb. Ezeknél érezzük, hogy az első szó nem szorosan véve jelző, hagyjuk tehát későbbre.

3. ha a két szónak *utóbbika birtokos ragu*, p. Pest városa, Duna vize, ország gyűlése stb. Ezeknél a birtokos ragu mutatja, hogy nem összetett szók.

4. Ámbár az *í* képzős névszókat, melyek főnévi és melléknévi jelentéssel járnak, mindenkor egy jelző előzi meg, s a nélkül nem is állhatnak: még sem alkotnak összetételt, tehát: nagy kezű, szép orcájú, komoly gondolkozású stb.

Csak a *szerű* tesz kivételt, mely az újabb nyelvben a *nagy, kis, össze* szókhoz képzője gyanánt szerepel, ezekben: *nagyszerű, kisserű, összerű*.

5. Azon viszonszók, a melyek a névszóhoz nem ragadnak, s azért a hangzó vonzat alá sem esnek, nem tesznek összetételt, p. *házon kívül, házon belül, út félen, alvás közben, atya gyanánt* stb. ide tartoznak az *oda fel, eddig elé* stb.

De a *kor* és *kép* már ragokká lesznek, tehát: *mikor? akkor, ebédkor, alvásakor* stb. *miképen és miképpen, akképen, atyaképen és atyaképpen* stb. Más tehát az *atya képe* lebeg vala előtte, midőn *atyaképpen* viselék magát.

6. A kérdő *é* összetételt alkot-e? Nem, ámbár szokás kötőjel által fűzni a kérdő szóhoz, mint: *ő-e az, a ki tette? Azt tette-e? Az-e, a mit tett?*

Ettől különböző természetű az *é* képző, mely valamihez, vagy valakihez tartozást jelent, s a melyhez úgy a viszonyok, mint a birtokos ragok járúlnak, mint: a kalap a *Péteré*; melyik fiúnak adtad? a *Péterének*.

Ezek után némileg világosabbá lesz az összetételek rovata. Ebbe tartoznak:

1. a melyeket a 20. §. *valódi* vagy *saját összetételeknek* nevez, mikor a szók összetétele által egy harmadik mintegy új fogalom áll elő, mint: *nemesember, széptan, vadember, urfi, kisasszony*,

2. a melyek mintegy nomen propriumokká lesznek, mint a hivatal-nevek, p. o. alispán, főispán, szolgabíró, képviselő, hadnagy, tábornagy, földesúr, gazdasszony, vajasasszony, kenyeresasszony stb. Geographiai nevek, mint: *Káspiténger, Verestenger, Jegestenger* stb. A *tengerpart, folyópart, hegypart, hegyoldal, hegycsúcs* stb. félék a 5-dik alá tartoznak.

De egybűtt az *úr* és *asszony*, úgy látszik nekem, nem alkothat összetételt, p. o. szolgabíró úr, király úr, király asszony,

3. a *né* összetételt alkot, p. o. szabóné, stb. De valamint a grammatika ezt annak szánja, úgy kiveszi onnan a *nő* szót, tehát: *úr nő, szabó nő*, mint *szép nő* stb.

4. azon szók, a melyeknek vagy viszonyrag, vagy birtokosrag nem tételik ki, azért, mert összetételt akarnak alkotni, mint: országgyűlés, országbíró. Ide tartoznak a 22. §. I. i-nek másik fele, a mely a *nek, re, be hoz való* kihagyásáról beszél; továbbá a 2. (a birtokviszonyi-
tók elhagyásával a 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. ide tartoznak VI.)

5. két melléknév, mely együttvéve teszi a jelzőt, p. járó-kelő, csűrő-csavaró, siró-rivó. Ide tartoznak az »iker-szók«, a melyekről *Ihász Gábor* értekezik a Nyelvőrben.

6. A *be, fel, el, ki, meg* összetételt alkotnak az igével, a mely előtt állanak, mint *be-menni, felmegyek, elmégy, kiment, megjő*. De mikor utána állanak az igének, vagy tőle elvannak választva, valamint ragos állapotban, akár előtte, akár utána álljanak az igének, nem

alkotnak összetételt, mint: menj be; be se menj, ki se jőjj; meg is verte stb. Ide tartoznak a 2.) *befelé kifelé*, belé ment, felé haladni, elől járni, kívül lenni. Viszontag mikor a viszonyyszók főnevek előtt állanak, ezekkel összetételt alkotnak. mint: előláb, előkötő, utóhang, felszél, alszél, külföld, belföld, külváros. Ide látszanak tartozni a 2-dik alatt említett *helybenhagyás, tisztánlítás, félretét, otlét* stb. — De vajjon tűrhető-e a *fensik felsik* helyett, a *fenszó* vagy *fentszó* a *felszó* helyett?

23. §. A *szók elválasztása* a sorok végén nem a szóeredet szerint történik (miszerint így kellene azokat elválasztani: óv-a-kod-ás-om-ért), hanem a szótagolás szabályai szerint. Ehhez képest a) ha két hangzó közt egy mássalhangzó áll, ez mindig átvitetik a második sorba: péld. ha-lom. b) Ha két vagy több mássalhangzó szorúl két hangzó közé, csak az utolsó vitetik át; péld. kard-ról. c) Minden hangzó külön szótagot tevé, ha több jön össze, akárhol megszakaszthatatik a szó: péld. mi-e-ink. d) az összetételek úgy *valasztatnak* el, a mint összeálltak: elered. kard-el.

24. §. *Nagy kezdőbetűk* csak tulajdonneveknél alkalmaztatnak (az *Isten* szóban is, hol ez sajátnévül vétetik.) Ide számíttatnak a tulajdonnévvé való köznevek, péld. a könyvcímek úgy nevezett cikkszavai, intézetek, ház címerek, utcák nevei stb.; s a tárgynevek mint személyesítvények, péld.: Szerelem, Halál, Enyészet stb.

25. §. Tudományos munkákban egyes főnevek azok kiemelése végett, főnévül vett melléknevek világosság okáért, úgy diszcímek, személyes névmások, megszólítások levelekben s hivatalos iratokban illedelemből, nagy betűvel irathatnak. Továbbá tudományos előadásokban, szinte nagyobb világosság okáért, és ösztételekben kétértelműség elkerülése végett, *kötjelek* is alkalmazhatók, hol különben nem élünk velők. Végre hol célunk idegen nevek és szókban az eredeti kiejtést lehetőleg visszatükrözni, péld. görög archaeológiában vagy classicusok fordításai ban, azt lehetőleg az eredeti hang kitüntetésével teszszük. Ezek alkotják az úgy nevezhető *különszerű helyesírást*.

előljáró?

a-ma-a vagy am-an l.f.

la

Helyesírás

In Folge der Verurteilung der kaiserlichen
Liegenschaft vom 2. Sept. nimmt die kaiserliche
Liegenschaft einen Zustand, die sub. 1653
vom 27. Jan. 1866 gestellten Forderungen
Rückzahlung der aus der kaiserlichen
Liegenschaft herausgegebenen und
Baukosten der in der kaiserlichen
Liegenschaft, dass die aus der kaiserlichen
Liegenschaft f. 10,400. - nach kaiserlicher
Liegenschaft a. c., die mit kaiserlicher
Liegenschaft f. 22,500. - aber nach kaiserlicher
1867 gestillt werden.

Wien, am 10. Juli 1866.

Price

St. Garfield Lyceum
Dear John
Bran

$$\begin{array}{r} 1030 \\ \hline 1860 \end{array}$$

Baron Josef Eötvös,
Präsident der ungarischen Akademie der
Wissenschaften, etc. etc. in Pesth.

Leslie.

Lámba.

494 Példány Toldy F. Corpus

Gramatika Hung 46 $\frac{1}{2}$ io füzéssel

1. Kivágó Carton, 4 ragasztólappal

Készítve 5 ft 50 kr. Készítve 27 ft 17 kr

az az 27 ft 17 kr

osztva

Melldíszekkel

felvet, Doboscsinji

munkáért esett

Pesten Julius 30án

1866.

M. C. Nyelv.

1866. a fennelt huzamkés
János 17 kr a Nyelvrend.
Lektorát költészetét ki-
fűzött. Pest júl. 31. 1866

Aranytanács

Cicoknik

utalványon B. Lőrincz

1031
1866

Másolat.

Tekintetes Főtt Lőrincz úrnak
mint a Magyar tudom. Akadémia pénztárnokának
Pesten, 1866 augusztus 13-án

A folyó hó 9-éről szóló levelünk szerint a Magyar
tudom. Akadémiának járó

o.é. 14474 frt kiegyenlítésére van szerencsenk a
tekintetes úrnak ezennel az alulirt jegyzék szerint:

12,100 forintnyi záloglevelet 70 1/2 % vel 8530 frt 50 kr
7800 " " 70 3/4 % " 5518 " 50 "

19900 frt után 5 1/2 % kamat f.évi

május 1-től maig 310 " 11 "

Schapper M. 1/4 % nyi jutaléká 49 " 75 "

o.é. 14,408 frt 86

Készpénzben " 65 " 14 kr

összesen 14,474 frt

a Magyar tudom. Akadémia részére kézbesíteni azon
kérelemmel, miszerint azoknak vételét nekünk levél-
ben elismerni méltóztassék.

Teljes tisztelettel
Magyar Földhitelintézet
Pénzügyi Osztálya
Lukács s.k.
Frank s.k.

Jegyzék

19 darab 1000 frtos 2291/94, 2839/53 számú

1 " 500 " 2237 számú

4 " 100 " 7401/4 számú

1032 (+1)
1866

Ag. eredetű, mely az alap.
Létezési módokhoz van kötve,
és így káros hatással bír.
Ezért halálom

Vidnyánszky

866

983

Másolat.
szám

Tekintetes Főh. Löwincz úrnak
mint a Magyar tudom. Akadémia pénztárnokának
Pesten, 1866 augusztus 13-kán

A folyó hó 9-keiről szóló levelünk szerint a Magyar
tudom. Akadémiának járó

o. é. 14474 forint kiegyenlítésére van szerez-
csek a tekintetes urnak ezennel az alulirt
jegyzék szerint:

12 100 forint záloglevél 70 1/2 % vel	8530 fr 50 kr
7 800 " " 70 3/4 %	5318 " 50 "
19 900 forint után 5 1/2 % ka	
mat f. é. máj. 1-étől maig	310 " 11 "
Schnapper M. 1/4 % nyi	49 " 75 "
jutaléka	
o. é. 14 408 fr. 86	
Készpenzen	65 " 14 kr
összesen o. é. 14 474 forint	

a Magyar tudom. Akadémia részére kézbesi-
teni azon kérelemmel, miszerint azoknak vé-
telés nekünk levelben elismerni méltón
társak.

Teljes tisztelettel
Magyar Földhitelintézet
pénzügyi osztálya
Frank sk. Lukács sk.

Jegyzék

19 darab 1000 forint	2291/94, 2839/53 száma
1 " 500 " "	2237 száma
4 " 100 " "	7401/4 " "

Ag eradesind mely az alap.
Léle szíve. Dávnál létezik.
meggyőztessék, tőhille Dávnál
találom. Melvany

1866

983

Nr. 1750 m. 1866.

An

das verehrliche Präsidium der ungarischen Academie der Wissenschaften
in
Pest.

Unter dem 5. Dezember 1865 J. 2431, beauftragte sich die
gesetzliche Direction die Kaufung über dem von
dem k. k. Hof- und Landesdankanwaltschaften Chirurgischen
Atlas "Nr. 1208" 32. Ö. W. zu übernehmen und um
die gefällige Bezahlung dieser Summe an die
finanzmündige Casse zu rasen; da jedoch diese
Betrag noch immer als Zahlungs-Rückstand ver-
bleibt, so ersuche ich Sie, die k. k. Finanz-
ministerien über die Veränderung der Einkünfte
aller Einkommensteuern auf das Genaueste zu
befragen, so beauftragte sich die gesetzliche Direction
wiederholt um die gefällige pünktliche Bezahlung
dieser rückständigen Beträge bitten zu rasen.

Ich Hof- und Landesdankanwaltschaften.
Wien den 20. März 1866.

Kaltenbrunner

Schuster, Titolnok úr!

Van kéremem, „A bölcsészettan történetének
alapvonalainak czímű munkám második ja-
vitott kiadásából két példányt ide-
mellette küldtem: azon alárates ké-
réssel, hogy nevezett munkámat, mely az
első kiadással összehasonlítva mind tar-
talmára, mind előadásra nemcsak jele-
teleg változást nyert, ha a Schuster,
Academia publikájával nem ellene-
dik. 1866-ban a philosophiai mun-
kák közt az első kiadás helyére pá-
lyázóul elfogadják, s ebből alárates
kérelmemet a Schuster, Academia
előbe terjeszték: melyre, tassék.
En így vagyok meggyőződve, hogy
kérelmem nem felejtendő;

Mert nevezett második kiadású átdolgo-
zott munkám megjelenése a versenyre
is határozó” körébe esik;

Mert valamely munkánál érdeme a je-
lentőből a jövőbe előhaladó hatástól
márado” inkább, mint a jelenből a
múltba visszamenőleg; az előhaladó
hatás pedig a jelen második kiadá-
sá is; midőn az első kiadás hatása
a múltba vonatkozólag beárva van
Egyebant ha nézetem a Schuster,
Academia többségének nézetével nem

Salathyák

1034
1866

találkozni; ez esetben az egyik példány legyen
a Toklói Akadémia Könyvtáraé, a
másik a Toklói Jótékony Házé, sőt
ezen szöveget megtenni sűrű kötésbe
garnázni célszerű volna.

Hi. i. helyi szöveggel maradatok N. H.
részén 1866 augusztus 20 napján

A Toklói Jótékony Házé

aláírat, felgáza

Marga Károly, assz.
prof. ei. acad. lit.

Egy akadémiái lev. tag a philosophiai
 nagyjutalom körébe eső, pályakatra
 már beküldött munkája helyett,
 annak 1866-ki javított második
 kiadását kérne pályakatra be-
 csúfoltatni. Indokait e levélben
 lejegyzem elő. —

2. B. 1867.

Hebelen

Stany Jany annak, mint

a Magyar Tudományok és

Humán Tudományok Intézetének

akadémiai
 levelezésén

Hebelen

Figyelmes püztárnok ur!

Hazakerültem Er-
délyből egész ferdáz valóban kiváló fontosságú
történelmi okmányokkal - de üres kézzel. Min-
thogy a magyar uraságait még tellemetlenek ar-
adon is - felkavarálom fel püztárnok urnak
jónak felkutatásaiát: hogy mikor frukci-
gem leendő fordultak kegyesek a fém haggott
utakról ki nem jiretett 200 forintot kezdő rím-
letekért. Bencspon még két kezű alkalmat-
lanok dajomért s kérésimért by er öureget
ha lehet esirben (s ha épen lehetken volna
lyatább felis) koraim küvőre leküldeni su-
veretűk.

Magamat s. püztárnok ur korábbi
püztárnok ajándék maradvai

Hagykürös 1866 aug. 28-án

1035 (+1)
1866

Aláírás: József
József

S. S.

Seinssu, pientäruok m!

644

Ally 6. Eölvén J. ur
elö"legisfi' irata jolytän kiltvöte mäsorik
piär jolyt (ar ar 100 ftol) mui' mapien kö-
jvönnettä veltton. Eöspersjmind le vappuk
kötelerue a tek. pientäruok uonak a
harmarik lio pira kettijireteit.

Tek. Svöke uonak kienon fives
sipteleternet atabni.

Maradok, Wörös 1866 sept. 6-in
a Seinssu, pientäruok uonak mennit
luvabbi' heljes pelyggyntäp kivanon,

aläraty fultyji
filäppiiändory

Oct 35
1866